

Torsdagen den 29 februari

Kl. 12.00–19.14

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 8 februari justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Ålderspresidenten anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:26 för tisdagen den 27 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:546

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:546 Vägen till nettonoll
av Linus Sköld (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang
Stockholm den 27 februari 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:549

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:549 Stigande matpriser
av Jytte Guteland (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 april 2024.

Prot. 2023/24:77
29 februari

Skälet till dröjsmålet är att det saknades tid i kammaren då interpellationen ursprungligen avsågs besvaras.

Stockholm den 27 februari 2024

Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2023/24:555

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:555 Resurser till landets lärcentrum
av Niklas Sigvardsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att tid saknas i kammaren.

Stockholm den 28 februari 2024

Utbildningsdepartementet
Mats Persson

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Ålderspresidenten anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM39 Vitbok om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden *COM(2024) 25* till utrikesutskottet

2023/24:FPM40 Förordning om granskning av utländska investeringar i EU *COM(2024) 23* till näringsutskottet

2023/24:FPM41 Vitbok om utgående investeringar *COM(2024) 24* till näringsutskottet

Arbetskraftsinvandring

§ 5 Arbetskraftsinvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU11

Arbetskraftsinvandring
föredrogs.

Anf. 1 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr ålderspresident! Arbetskraftsinvandringen är viktig för Sverige. Framgångsrika företag behöver och ska ha möjlighet att rekrytera nyckelkompetens från Sverige, EU och tredjeland. Därför satsar regeringen på att främja den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen, bland annat genom ett uppdrag om kortare handläggningstider på Migrationsverket. Migrationsverket ska prioritera arbetsgivare som rekryterar högkvalificerad arbetskraft och snabbare fatta beslut i dessa ärenden. En komplett ansökan ska handläggas inom 30 dagar. Det gör oss efter Finland till snabbast i hela

EU. Det ska helt enkelt bli lättare att rekrytera och behålla högkvalificerad arbetskraft.

Sverige har dock under lång tid haft en väldigt stor arbetskraftsinvandring till låglönesektorer. Ungefär två av tre arbetskraftsinvandrare tillhör i dag inte någon högkvalificerad yrkeskategori. Samtidigt vet vi att Sverige har EU:s tredje högsta arbetslöshet, ungefär 400 000 arbetslösa. När det gäller sysselsättningsgrad har Sverige tredje störst skillnad i hela Europa mellan inrikes och utrikes födda. Mot denna bakgrund är det inte rimligt att människor kommer till Sverige från andra sidan jorden för att till exempel städa och diska, när det finns människor här som bör kunna ta de jobben, komma in på arbetsmarknaden och integreras i samhället.

Därtill vittnar myndigheter om att det förekommer fusk, missbruk och till och med organiserade brottsupplägg med koppling till arbetskraftsinvandringen. Personer som kommer hit som arbetskraftsinvandrare med låg lön har bedömts vara en riskgrupp för arbetskraftsexploatering. Människor utnyttjas och far illa, helt enkelt.

Det finns därmed ett behov av att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandringen, och den moderatledda regeringen ställer därför om systemet för en bättre balans med större fokus på högkvalificerad arbetskraft.

Tidigare hade Sverige ett försörjningskrav på 13 000 kronor för den som ville komma hit och arbeta. Det var alldeles för lågt för att förebygga att människor kommer hit för att arbeta utan skäliga villkor. Som ett första steg höjdes den 1 november 2023 försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare. Det nya försörjningskravet innebär att en arbetskraftsinvandrare måste ha en lön som uppgår till minst 80 procent av medianlönen i Sverige, i dag 27 360 kronor.

Nästa steg i regeringens arbete med att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandring var att i enlighet med Tidöavtalet utreda frågan om ett mer nyanserat lönekrav. Utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring fick därför tilläggsdirektiv i februari 2023. Regeringens syfte var dels att skärpa villkoren för arbetskraftsinvandringen med en ny huvudregel om ett krav på lön som uppgår till medianlönen på svensk arbetsmarknad, dels att främja den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. I uppdraget ingick även att analysera och ta ställning till hur ett lägre lönekrav för enskilda yrkesgrupper skulle kunna utformas, liksom huruvida vissa yrkesgrupper helt ska uteslutas från möjligheten till arbetskraftsinvandring på grund av omfattande missbruk.

Utredningens förslag överlämnades nyligen, den 15 februari. Utredningen föreslår ett krav på medianlön med en möjlighet till undantag för bristyrken. Undantag föreslås också kunna göras med hänsyn till regionala skillnader, det vill säga om det råder kompetensbrist i en viss del av landet. Lönen ska i de fall då undantag görs uppgå till lägstalön enligt kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Regeringen ska enligt utredningen få meddela föreskrifter om undantag utifrån underlag som tas fram av Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 juni 2025.

Utredningen föreslår också en del andra saker; jag kan gå in på några av dem.

Nyutexaminerade studenter och doktorander som har kommit till Sverige för att studera har ofta lägre inkomster när de träder in på arbetsmarknaden än högutbildade personer med mer yrkeserfarenhet. För att under-

lätta för dessa personer föreslår utredningen att de ska undantas från lönekravet.

Utredningen föreslår också att utlänningar som har avlagt examen motsvarande läkarexamen, sjuksköterskeexamen eller tandläkarexamen i ett annat land och som ansöker om arbetstillstånd i syfte att få ett arbete som kräver svensk legitimation också ska undantas från lönekravet.

Inom de gröna näringarna faller många säsongarbetare under EU:s säsongarbetardirektiv. De omfattas därför av ett helt annat regelverk. Utredningen föreslår att tillståndstiden för säsongarbeten utökas från sex till nio månader. Det skulle göra det lättare att anställa säsongarbetare och är något som de gröna näringarna efterfrågat.

Som jag var inne på föreslås också att regeringen ska få meddela föreskrifter om att vissa yrken helt ska undantas från möjligheten till arbetskraftsinvandring på grund av omfattande missbruk. Utredningen ger i sitt betänkande ett par förslag, nämligen att helt utesluta möjligheten för personliga assistenter och bärplockare.

Lönekravet är en del, herr ålderspresident. Utredningen innehåller också andra förslag för att skärpa systemet. Det ska ställas krav på en heltäckande sjukförsäkring för den som söker arbetstillstånd. Utredningen föreslår också ett större ansvar och mer kännbara sanktioner för arbetsgivare. En ny anmälningsskyldighet för arbetsgivare föreslås införas, som innebär att en arbetsgivare är skyldig att anmäla skriftligen till Migrationsverket om anställningen upphör eller om anställningen aldrig påbörjas.

Den särskilda sanktionsavgiften för den som bryter mot regelverket och har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas eller arbeta i Sverige föreslås höjas från ett till ett och ett halvt prisbasbelopp. För överträdelse som har pågått under längre tid än tre månader föreslås avgiften höjas från två till tre prisbasbelopp.

Därtill föreslås systemet med så kallat spårbyte avskaffas. Det innebär att möjligheten att ansöka om uppehållstillstånd för arbete och arbetstillstånd inifrån landet efter ett lagakraftvunnet avslagsbeslut på ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande upphör. Systemet med spårbyte innebär i dag en risk för att asylsystemet belastas av onödiga kostnader om personer som saknar skyddsskäl ansöker om asyl i Sverige för att via spårbyte få tillträde till den svenska arbetsmarknaden, vilket även minskar systemets legitimitet. Systemet bör därför avskaffas.

Samtidigt presenteras förslag för att underlätta för högkvalificerad arbetskraftsinvandring, bland annat att tillståndstiden för den som har ett så kallat ICT eller ett EU-blåkort och är anställd på ett företag utanför EU/EES men ska arbeta vid företaget i Sverige förlängs från två till fyra år. Det föreslås också lättnader för att forskare och doktorander ska kunna söka uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå inifrån Sverige.

Utredningen innehåller alltså en mängd olika förslag, herr ålderspresident. Min förhoppning är att vi nu, när regeringen går vidare med detta, kan få på plats ett mer nyanserat regelverk som ändå ställer högre krav på den som vill komma hit som arbetskraftsinvandrare. Förslagen kommer att gå på remiss och såklart analyseras noga.

Höjda lönekrav innebär att det blir svårare att få arbetstillstånd för vissa yrken. Det kommer att bli färre brevbärare och snabbmatsanställda som kommer till Sverige från länder utanför EU. Men detta är jobb som bör

kunna tillsättas med personer som finns i Sverige. Som jag var inne på har vi EU:s tredje högsta arbetslöshet och ungefär 400 000 arbetslösa. En stor lågkvalificerad arbetskraftsinvandring är i det läget inte rimlig.

För att dessa jobb ska kunna tillsättas måste dock arbetskraftsutbudet öka. Arbetslinjen måste byggas ut. Det är därför regeringen går fram med stora reformer för att säkerställa att den som kan arbeta också gör det man kan för att skaffa sig en egen försörjning.

Det blir ett bidragstak, så att det alltid ska löna sig att ta ett jobb i stället för att gå på bidrag. Det blir krav på aktivering för mottagare av försörjningsstöd för att bryta passiviteten bland personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. På längre sikt kommer den som inte är svensk medborgare att behöva kvalificera sig till välfärden genom arbete. Detta kommer att kraftigt öka drivkrafterna att ta de jobb som finns.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt att bemöta några felaktiga påståenden som har förekommit i debatten. Det har förekommit en del överdrivna siffror, dels om hur många som drabbas av ett lönegolv, dels om effekterna på bnp och skatteintäkter, som i vissa beräkningar förefaller vara överdrivna.

Eftersom det tyvärr verkar råda ett missförstånd bland de arbetsgivare som befinner sig där ute vill jag också betona att lönegolvet alltså endast gäller för personer från länder utanför EU. Det är fortsatt fritt fram att både rekrytera och behålla arbetskraft som man har rekryterat inom Europa.

Antalet beviljade förstagångsansökningar för utomeuropeisk arbetskraft motsvarade år 2023 mindre än 0,5 procent av den totala arbetskraften i Sverige. Av dessa har många en lön över det tänkta lönegolvet.

Sveriges Kommuner och Regioner talade inledningsvis om att 2 500–5 000 personer i deras sektorer skulle påverkas. SKR har nu backat från dessa siffror och hänvisar till Migrationsverket, som i stället pekar på att det finns ungefär 800 aktiva arbetstillstånd med regionerna som arbetsgivare, varav 15–20 procent kan bedömas ligga under dagens försörjningskrav vid förlängning.

Som ett exempel kan jag nämna att det kom 87 undersköterskor som arbetskraftsinvandrare till Sverige år 2022, och detta till Sveriges största yrkesgrupp med 180 000 anställda. Det är mellan tummen och pekfingret 0,3 undersköterskor per kommun. Ändå har det förekommit påståenden om att hundratals välfärdsarbetare skulle drabbas i vissa kommuner. Jag säger detta för att det är viktigt att ha proportionerna med sig.

Många av de beräkningar som görs tar inte heller hänsyn till den samhällskostnad det innebär för Sverige som land att vi har 400 000 människor som inte går till jobbet varje dag och att de i hög grad försörjs av det offentliga – av skattebetalarna. Det är någonting som både samhället och företagen i förlängningen får bära kostnaden för.

När regeringen nu bygger ut arbetslinjen kommer dessa personer i högre grad att stå till arbetsmarknadens förfogande. Därtill föreslås, som jag var inne på, en modell med undantag för vissa bristyrken.

Ett annat påstående i debatten är att detta skulle inskränka den svenska modellen. Låt mig understryka att den svenska modellen är viktig och att de krav vi nu ställer inte påverkar den fria förhandlingsrätten mellan arbetsmarknadens parter. Det har alltid i modern tid funnits ett försörjningskrav för arbetskraftsinvandring. Det här handlar i stället om under vilka

förutsättningar det är rimligt och försvarbart att arbetskraftsinvandrare från tredjeländer ska komma hit för att arbeta.

Antalet sysselsatta i Sverige överstiger 5 miljoner personer. År 2023 beviljades 21 000 förstagångsansökningar om arbetstillstånd. Det motsvarar mindre än 0,5 procent av arbetskraften, och bara en del av dessa påverkas av lönekravet. Sammantaget torde inte lönekravet nämnvärt påverka lönebildningen i de flesta branscher.

Avslutningsvis, herr ålderspresident: Arbetskraftsinvandringen är oerhört viktig för Sverige. Framgångsrika företag behöver kunna rekrytera nyckelkompetens från både Sverige, EU och tredjeländ. Men det är rimligt att skifta fokus mot mer kvalificerad arbetskraft och den arbetskraft som är allra svårast att hitta i Sverige. Det är orimligt att två av tre arbetskraftsinvandrare till Sverige inte tillhör en högkvalificerad yrkeskategori. Detta påverkar naturligtvis också handläggningstiderna i övrigt för dem som vill ta hit spetskompetens.

Samtidigt som människor kommer hit för att städa och diska har vi 400 000 arbetslösa som bör kunna ta många av de här jobben. Med de förändringar regeringen nu gör får vi en mer balanserad och ändamålsenlig reglering av arbetskraftsinvandringen till vårt land.

Med detta, herr ålderspresident, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 2 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för anförandet. Moderaterna kallade till presskonferens häromveckan för att berätta om arbetskraftsinvandringen och att den måste skärpas. De är inte helt nöjda med det nyliberala system som de själva införde och som har gett makten över löntagarna till arbetsgivarna.

Det de nu föreslår är något slags konstgjord andning där oseriösa arbetsgivare fortfarande kommer att kunna runda regelverket och utnyttja löntagare. Man föreslår inte ens vandelsprövning av arbetsgivare, skadestånd till arbetskraftsinvandrare som utnyttjats och så vidare.

Moderaterna skulle ju få ordning på Sverige. Men på arbetsmarknaden skapar de oreda. Ett lönegolv som ska upp till 34 200 löser inte de problem som finns på arbetsmarknaden, och löner bör i första hand sättas i enlighet med kollektivavtal och den svenska modellen.

Oseriösa arbetsgivare kommer fortsättningsvis att kunna runda systemet genom att erbjuda en lön på papper och en annan i verkligheten. Alla de som blir av med sitt arbetstillstånd och som av olika anledningar inte kan åka hem när de får ett utvisningsbeslut kommer att tryckas ut i papperslöshet. Man trycker alltså ut arbetare som är inne i systemen och låter dem gå från vita jobb till svarta jobb utanför systemen. Det handlar till större del om arbetare som sedan länge är etablerade på arbetsmarknaden och som har kollektivavtalsenliga löner.

Det är exakt så här denna regering skapar morgondagens papperslösa och fördjupar det den kallar för skuggsamhället. Varför skapar Moderaterna denna oreda i stället för att ta itu med de faktiska problem vi har med arbetskraftsinvandringen, det vill säga att vi har oseriösa arbetsgivare som utnyttjar löntagare?

Anf. 3 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Tony Haddou, för frågan! Det är uppenbart för alla som har följt debatten att det är ganska spretigt på oppositionssidan. En del vill inte ha något regelverk alls, verkar det som, och en del vill gå ännu längre.

Från regeringens sida är det höjda lönekravet *en* viktig del för att få ordning på systemet med arbetskraftsinvandring. Men som jag nämnde föreslår den utredning som vi gav tilläggsdirektiv till också ett antal andra åtgärder för att komma till rätta med det fusk och missbruk som tyvärr förekommer när det gäller arbetskraftsinvandringen. Det handlar till exempel om att ställa krav på sjukförsäkring och om tuffare sanktionsavgifter eller avgifter för den arbetsgivare som anställer någon som man inte har rätt att anställa.

Jag skulle vilja säga att de förslag från utredningen som nu ska analyseras på Regeringskansliet sammantaget kan bidra till att få mer ordning och reda i systemet. Det är efterlängtat. Det har visserligen gjorts väldigt stora öppningar av systemet historiskt, men vi har under lång tid påpekat att det krävs förändringar. Under åtta års tid med en socialdemokratisk regering, som ni stöttade, gjordes väldigt lite – för att inte säga ingenting – utom möjligen på slutet. Det höjda försörjningskravet som nyligen infördes behövde alltså ske under en moderatledd regering eftersom det tog så lång tid för den förra regeringen.

Att få ordning och reda i systemet till gagn också för dem som kommer hit – det går den här regeringen fram med. Om det är några som far illa av att det inte är ordning och reda är det de människor som kommer hit och som utnyttjas under orimliga villkor. Det är också dessa människor som myndigheterna bedömer många gånger är offer för just arbetskraftsexploatering.

Anf. 4 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Problemet med Moderaterna är att ni straffar löntagare från andra länder, och inte oseriösa arbetsgivare. Det ni går fram med är naturligtvis inte tillräckligt.

Förslagen i regeringens utredning åtgärdar exempelvis inte den obalans det innebär att endast arbetstagaren blir straffad om arbetsgivaren bryter mot anställningsavtal. Det finns en rad åtgärder som ni inte vill vidta, och ni låter oseriösa arbetsgivare gå fria. Det här är ett system som gör det lätt för oseriösa arbetsgivare att utnyttja arbetskraftsinvandrare. Ni vill inte åtgärda problemet på svensk arbetsmarknad.

Jag ska vara helt frank och tydlig: Utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare kommer att fortsätta även om förslagen från utredningen blir skarpa och röstas igenom här i kammaren.

Om vi ska ha ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen måste vi återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Frågan om brist och arbetskraftsbehov ska prövas av Arbetsförmedlingen i samråd med arbetsmarknadens parter. Arbetstillstånd ska ges till de branscher där det råder arbetskraftsbrist.

Ska inte Moderaterna bara säga som det är i stället? Ni vill inte ha ett seriöst system. Ni har ju också haft lång tid på er att ordna ett seriöst system för arbetskraftsinvandringen.

Jag får ställa frågan igen. Ni gör inget åt oseriösa arbetsgivare på arbetsmarknaden. Ett exempel är: Om du utnyttjas och exploateras på arbetsmarknaden i dag vågar du inte träda fram, för du kommer att bli utvisad. Då åtgärdas inte detta. Hur ska man då träda fram? Det är helt omöjligt. Man är i klorna på oseriösa arbetsgivare. Det är det problemet Moderaterna inte vill åtgärda, för ni har aldrig stått på löntagarnas sida oavsett om de är från tredjeland eller om de är födda i Sverige.

Anf. 5 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! På vems sida stod Tony Haddou under de åtta år som den förra regeringen i princip inte gjorde någonting för att förändra detta regelverk? Det händer mer nu när det gäller att få ordning och reda i systemet med arbetskraftsinvandring än vad det gjorde under de åtta åren.

Jag har redogjort för ett antal olika åtgärder som jag tror sammantaget kommer att bidra till att minska exploateringen av människor. Problemet är att ni på er sida av politiken har flera partier som antingen verkar vilja gå tillbaka till de 13 000 som tidigare var kravet för att man skulle få komma hit eller kanske inte vill ha ett regelverk alls. Det är faktiskt lite oklart, men det är uppenbart att det kommer att bli oerhört svårt på er sida att enas om hur ni vill se arbetskraftsinvandringen framåt.

Här har vi en regering – och fyra partier – som är överens om att vi behöver få ordning och reda i detta system. Ett höjt lönekrav är en viktig del när det gäller vissa sektorer där det verkligen förekommer mycket utnyttjande och exploatering. Det ska inte vara lika enkelt att ta sig hit inom de yrkeskategorierna. Därtill ställs krav på högre sanktionsavgifter för den arbetsgivare som bryter mot regelverket. Det är krav på sjukförsäkring, och det är en hel del andra reformer som jag tror sammantaget kan bidra till att det blir ordning och reda, något som ni inte lyckades med under åtta år.

Anf. 6 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Det verkar vara viktigt för Jessica Rosencrantz att vi håller oss till fakta och rim och reson i debatten. Då blir det lite konstigt att prata om ett lönekrav på 13 000 kronor, för faktum är att det tidigare var ett krav på kollektivavtalsenlig eller branschmässig lön. Men arbetade man deltid kunde man hamna lägre. Vi kan titta på år 2020. Då var det 142 personer som hade en lön mellan 13 000 och 14 000 kronor – bara så att vi har det klart.

Jag måste säga att jag är otroligt förvånad över att Moderaterna just nu är så tondöva i denna debatt. Branschorganisation efter branschorganisation, arbetsgivarorganisation efter arbetsgivarorganisation och företag efter företag har vädjat till regeringen: Gör inte detta! Gör om, och gör rätt!

Gröna arbetsgivares, Almegas och Visitas verkställande direktörer skrev häromveckan på Aftonbladet Debatt med anledning av den nya utredningen:

”Vårt budskap till regeringen är tydligt: Skrota utredningen och lyssna till de arbetsgivare vars verksamhet är beroende av utländsk arbetskraft. Arbetskraftsinvandringen är och har alltid varit, nödvändig för Sverige, vårt näringsliv, vår konkurrenskraft och vårt välbefinnande.”

Min fråga är mycket enkel: Kommer Moderaterna att ta åt sig av den mycket tydliga kritik som näringslivet nu riktar mot regeringens förslag?

Anf. 7 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Jonny Cato, för frågan! Risken för arbetskraftsbrist inom vissa yrken tar regeringen på stort allvar. Det är också därför som regeringen nu föreslår ett mer nyanserat lönekrav eller en nyanserad modell. Det är förvisso krav på högre lön generellt, men det finns möjlighet till undantag för till exempel bristyrken. Det finns också möjlighet till regionala undantag där behoven är särskilt stora, inom vissa kategorier.

Vi får såklart analysera utredningen. Den kom för bara två veckor sedan. Den ska ut på remiss och noga analyseras. Men för oss är det viktigt att det blir en mer nyanserad utformning med möjlighet till undantag.

Jag vidhåller, precis som jag sa i mitt anförande, att arbetskraftsinvandringen är oerhört viktig för vårt land. Det är viktigt för företag att kunna hitta spetskompetens och talanger. Men det är ganska orimligt att två tredjedelar av dem som kommer hit är inom låglönesektorer. I många fall finns det människor här hemma som bör kunna ta de arbetena.

För samhället, politiken och ytterst faktiskt skattebetalarna och företagen behöver vi också ta hänsyn till vad det kostar att 400 000 människor inte går till jobbet. Sverige har haft en hög invandring, och vi har tredje störst skillnad i sysselsättning mellan inrikes födda och utrikes födda. Här finns en mismatch. Det är klart att många av dessa jobb bör kunna tas av människor som finns här.

Men det är oerhört viktigt att vi ska vara attraktiva när det gäller att få hit högkvalificerad arbetskraft. Det är därför regeringen har riktat ett uppdrag till Migrationsverket: De ska prioritera högkvalificerad arbetskraft. Det ska ta 30 dagar att få besked med en komplett ansökan. Detta tror jag att det är viktigt att upplysa om. Många företag kämpar nämligen i dag med långa handläggningstider just för att Migrationsverket drunknar i ansökningar som gäller väldigt många yrkeskategorier, och då drabbas också den högkvalificerade arbetskraften.

Anf. 8 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det är något som är lite anmärkningsvärt både nu och i tidigare anföranden.

Man ska noga analysera. Man ska ta detta till sig. Men detta är en väldigt politiskt beställd utredning. Samma utredare utredde lönekrav för bara två år sedan och landade i att detta inte löser problem med fusk, brottslighet och oegentligheter. Detta är en Tidöbeställd produkt om precis hur man vill ha det enligt Tidöavtalet, och det måste regeringen nu ta ansvar för.

Det andra jag vänder mig emot är att man pratar om låg lön. 34 100 kronor – är det en låg lön? Då är mer än hälften av de svenska löntagarna låginkomsttagare. Jag tycker att världsbilden kanske behöver omprövas lite i så fall.

Sedan gäller det detta med att 400 000 är arbetslösa. Jag håller med om att det är alldeles för många i Sverige som inte har ett arbete att gå till, men då behöver man leverera konkret arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadsdepartementet är det departement som har minst antal propositioner under 2024. En av dem ska vi debattera här i kväll. Den gäller Riksrevisionens rapport om Samhall. Sedan är det en kvar.

Man måste leverera förslag så att människor kan komma i arbete. Det är inte så att fler har ett arbete att gå till för att man gör det svårare för företagen att ta hit den kompetens de behöver.

Jag uppskattar att Jessica Rosencrantz och Moderaterna öppnar för många undantag, men jag har en enkel fråga: Menar Moderaterna att det är regeringen eller företagen själva som bäst vet var det råder kompetensbrist?

Anf. 9 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Det stämmer helt enkelt inte att regeringen inte gör något för att öka drivkraften att komma i arbete. Jag nämnde tre exempel på utredningar som pågår för att åstadkomma just detta.

Det handlar till exempel om bidragstak och att det alltid ska löna sig att gå till arbete jämfört med att stapla bidrag på varandra. Vi ska ställa krav på aktivering för dem som är mottagare av försörjningsstöd för att bryta passiviteten hos människor och få dem att närma sig arbetsmarknaden. På lite längre sikt handlar det om att införa en modell med kvalificering till välfärden genom arbete, som också ökar drivkrafterna för arbete. Det är bara några exempel men väldigt konkreta sådana när det gäller just drivkrafter för fler att komma i arbete.

Regeringen tycker att det är viktigt att ställa krav på en höjd lönenivå, men därutöver är det företagen som fritt får bestämma vilka de vill rekrytera. Era politiska kompisar på vänstersidan har alltid förespråkat en annan modell – det hörde vi alldeles nyss från Tony Haddou, och vi hör det ofta från Socialdemokraterna – där det ska vara politiska beslut eller fackförbund som ska få lägga in veto när det gäller rätt för människor att få komma hit.

Ja, vi vill höja bottenivån och säkerställa att människor får en viss lönenivå när de kommer hit och även ett antal andra villkor, men därutöver är det företagen som ska bestämma. Jag har lite svårt att se hur Jonny Cato ska lyckas få ihop sin sida av politiken att ställa upp bakom hans system, som jag för övrigt inte riktigt fullt ut förstår. I Centerpartiets motioner kan man läsa att något borde göras för att minska fusket, men det är lite oklart vad. Det kan vi diskutera vid ett annat tillfälle, men det är lite tråkigt att bara klaga på det som görs och inte ha några egna förslag.

Vi tycker att det är viktigt med arbetskraftsinvandring, men den bör ställas om till att i högre grad fokusera på den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. För den vidtar vi ett antal olika åtgärder så att det blir lättare att komma hit.

(Applåder)

Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! En gång i tiden gjorde vi i Miljöpartiet upp med Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna om en arbetskraftsinvandring som skulle ge svenska företag möjlighet att rekrytera den personal som de behöver. Vi i Miljöpartiet drev i de förhandlingarna stenhårt på för att också få in mekanismer som gör det svårt att fuska i systemet.

I dag debatterar vi ett antal förslag där jag och mina kollegor i Miljöpartiet har lagt fram skarpa förslag som skulle kunna komma åt fusket.

Människor som kommer hit från andra länder för att arbeta i Sverige behandlas ibland på ett slavliknande sätt.

Det viktigaste förslaget vi lägger fram handlar om att det är den som utnyttjar som ska straffas, inte offret. Om ett företag i dag utnyttjar en arbetskraftsinvandrare är det arbetskraftsinvandrarerna som straffas med utvisning om det kommer fram. Företaget kanske mister sin arbetskraft, men det finns fall där företagen inte drabbas alls för att arbetstagaren har gått vidare.

Vi tycker att företagen ska bli skadeståndsskyldiga på samma sätt som om de har hyrt ut lägenheter till ockerhyror, och vi tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen talar om att deras politik leder till minskat fusk. Vad det leder till är att massor av människor kommer att utvisas som aldrig gjort annat än arbetat och betalat skatt hos hederliga företag. Det är hyckleri.

Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag vet inte om det var någon fråga från Annika Hirvonen, men jag kan konstatera att hon sa att vi en gång i tiden gjorde upp om en annorlunda modell – eller hur det nu uttrycktes.

Jag kan bara konstatera att verkligheten har förändrats sedan dess, och rätt många partier har tagit till sig av hur verkligheten ser ut. Jag vet att Miljöpartiet inte har gjort det till fullo, och inte heller alla andra partier i kammaren. Men många partier har tagit till sig av hur det ser ut i dag. En stor migrationsväg till vårt land har satt stora delar av vårt samhälle och våra politiska och regulatoriska system under stor press.

I backspeglarna kan man konstatera att Sverige inte kunde klara av det stora mottagandet, och åstämningar och förändringar i stort har behövt göras i migrationspolitiken. Den slutsatsen har inte nått Miljöpartiet, men den har nått Moderaterna och regeringen. Vi genomför ett antal olika förändringar, både inom migrationspolitiken i stort och inom arbetskraftsinvandringen. Vi ser system där människor kan fara illa, och där det heller inte är rimligt att man kan komma till Sverige och arbeta under vilka villkor som helst. Det råder en motsägelsefull situation där 400 000 människor här hemma inte har ett jobb att gå till. Det hänger såklart ihop med den stora migrationsvägen med en stor skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. Allt detta måste vi komma till rätta med på ett mer ändamålsenligt sätt än vad hittillsvarande regelverk har gjort.

Med tanke på det höga tonläget från Annika Hirvonen blir jag nyfiken på om det är ett framtida krav på en socialdemokratisk regering för att stödja den att man inte går vidare med de skärpningar som den moderatledda regeringen gör nu. Det är uppenbart att Annika Hirvonen motsätter sig förändringarna. Är det ett krav man kommer att ställa på Socialdemokraterna för att stödja dem?

Anf. 12 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Regeringen säger att det förbättrar integrationen att kasta ut personer från Sverige som jobbar, betalar skatt och bidrar till den svenska välfärden. Man tror att de jobben ska tillfalla den grupp människor som i dag är arbetslösa för att de saknar den utbildning som behövs på svensk arbetsmarknad.

Prot. 2023/24:77

29 februari

Arbetskraftsinvandring

Det råder så stor brist på arbetskraft i Sverige i dag att de som har relevant utbildning och kompetens i princip är i jobb. Om man vill att de som i dag är långtidsarbetslösa ska komma i jobb behöver man storsatsa på utbildning. Då behöver man storsatsa på att förbättra till exempel svenskundervisningen, inte slå sönder benen för folkbildningen, som nu når den grupp som den vanliga sfi:n inte har funkat för.

Jag har snackat med företag som berättar att om de får hit en arbetstagarare från Georgien med specialistkompetens inom tillverkningsindustrin kan de anställa tio personer från Sverige som inte har utbildning.

Regeringen ser inte verkligheten. Regeringen kommer att slå sönder förutsättningarna för företagen i dag att fatta de rationella beslut som gynnar Sverige, som leder till skatteintäkter och som är bra för dem som kan få ett jobb.

Att kasta ut folk i dag och hoppas på att de som är längst bort från arbetsmarknaden ska stå redo att kliva in är väl naivt. Men ärligt talat, herr ålderspresident, tror jag inte att regeringen ens själv tror på detta. Jag tror att detta är ännu en av alla eftergifter till Sverigedemokraterna för att helt enkelt slänga ut så många invandrare som möjligt.

Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Med tanke på de kraftiga slutorden förutsätter jag att detta blir ett krav på Socialdemokraterna i en eventuell framtida rege- ringsbildning. Det verkar ju helt omöjligt för Annika Hirvonen att över huvud taget tänka sig att gå med på skärpningar av systemet runt arbets- kraftsinvandring.

Det låter på Annika Hirvonen som att vi ska ge upp om de 400 000 individerna som inte går till jobbet varje dag. Det är ju tydligen helt omöj- ligt för dem att komma i arbete. Jag instämmer inte i den analysen, utan jag tror att det är oerhört viktigt för Sverige, för samhället, för den mänsk- liga faktorn och för den enskilda individen att få komma in i samhället och integreras. Det är av högsta prioritet. Därför har vi tillsatt ett antal utred- ningar och går nu vidare med förslagen för att öka drivkrafterna att komma i arbete.

Det finns få saker i den migrationspolitiska omläggningen som Miljö- partiet ställer sig bakom. Men för oss är det viktigt att få mer ordning och reda i våra system. Det är viktigt med arbetskraftsinvandring, men det är också rimligt att ha arbetskraftsinvandring till kategorier där det är som allra svårast att hitta kompetensen här hemma. Matchningen till många sektorer bör kunna förbättras här. Det är fortfarande viktigt att företag kan få hit högkvalificerad arbetskraft och talanger från hela världen, men då måste det också finnas rimliga och skäliga krav på lön. Övriga förslag som vi går fram med här – krav på heltäckande sjukförsäkring, kraftigare sank- tionsavgifter för arbetsgivare som bryter mot regelverken – kommer sam- mantaget att bidra till att få mer ordning och reda i systemet så att Sverige kan fortsätta att attrahera kompetens och göra det under rimliga villkor. (Applåder)

Anf. 14 ZARA LEGHISSA (S):

Herr ålderspresident! Det råder inga tvivel om att Sverige behöver få hit den kompetens som vi saknar. Sverige behöver ett regelverk som möter företagens och den offentliga sektorns behov av arbetskraft. Arbetskrafts-

invandring kan hjälpa tillväxt och utveckling när det inte går att hitta rätt kompetens här i Sverige.

Avskaffandet av arbetsmarknadsprövningen har lett till en omfattande arbetskraftsinvandring, ofta inom lågkvalificerade yrken där det inte råder någon brist på arbetskraft. Inom dessa yrken förekommer också de flesta problemen med missbruk av systemet och utnyttjande av arbetskraftsinvandrare. Samtidigt blir allt fler människor arbetslösa i Sverige.

Vi måste komma till rätta med problemen med utländska arbetstagare som utnyttjas på svensk arbetsmarknad och ett system som bidrar till otrygga arbetsvillkor och lönedumpning.

En viktig utmaning är att fortsätta pressa ned arbetslösheten, särskilt bland nyanlända och långtidsarbetslösa. Jobben ska i första hand gå till arbetslösa personer i Sverige, och vi ska aldrig konkurrera med låga löner och dåliga arbetsvillkor.

Herr ålderspresident! Att människor kommer till Sverige för att jobba är i grunden ett styrkebesked för vårt land och för vår ekonomi. Med rätt reglering bidrar också arbetskraftsinvandring till en bättre fungerande arbetsmarknad, tillväxt och fler nya jobb.

Men dagens system, som infördes år 2008, bröt med den balanserade modell som tjänat Sverige väl under många år. Det är utformat för att ge mesta möjliga flexibilitet för arbetsgivaren – till priset av att all osäkerhet bärs av den enskilde arbetstagaren. Det har blivit en inkomstkälla för kriminella nätverk medan seriösa företag riskerar att konkurreras ut.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen genomförde krav på bindande anställningsavtal, skärpta kontroller och fördubblade sanktionsavgifter för arbetsgivare som anställer utländsk arbetskraft utan arbetstillstånd. Men mer behöver göras. Vi måste sluta lappa och laga. Det är hög tid att sätta stopp för det missbruk, fusk och utnyttjande som både drabbar enskilda och göder den grova brottsligheten. Det är hög tid för ordning och reda på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill återinföra myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning i samverkan med arbetsmarknadens parter. Arbetskraftsinvandring ska bara vara möjlig när det inte går att hitta någon i Sverige som kan anställas. Vi vill också skärpa sanktionerna för företag som missbrukar reglerna, och vi vill ha ett höjt försörjningskrav för att stärka arbetskraftsinvandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Lönedumpning och utnyttjande ska upphöra.

Vi står bakom alla våra motioner, men för enkelhetens skull yrkar jag bifall endast till reservation 1 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 15 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Socialdemokraterna skriver i sin kommittémotion avseende arbetskraftsinvandring att man ”behöver skärpa ... regelverket för arbetskraftsinvandring genom att skyndsamt införa ett försörjningskrav som motsvarar 100 procent av medianlönen i Sverige”.

Under de åtta år Socialdemokraterna hade makten, mellan 2014 och 2022, höjde man inte försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare, så det är intressant att man nu ”skyndsamt” vill höja försörjningskravet till 100 procent av medianlönen.

Tidöavtalet kräver att arbetstillstånd endast ska beviljas om lönenivån motsvarar 100 procent av medianlönen. Det är intressant hur snabbt Socialdemokraterna inspirerades av Tidöavtalet. Ännu bättre skulle det ha varit om de under de åtta år de styrde Sverige hade använt sin makt för att höja försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare.

Nu håller regeringen och Sverigedemokraterna på att förverkliga Tidöavtalets löften, och det går snabbt. Efter mindre än två år i regeringsställning har man kommit med förslag på att det ska finnas ett lönekrav på 100 procent av medianlönen. Det är inte svårt att strama åt arbetskraftsinvandringen om viljan verkligen finns.

Jag vill fråga ledamoten Leghissa varför Socialdemokraterna avstod från att höja försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare under de åtta år Socialdemokraterna hade makten.

Anf. 16 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågan!

Ja, varför avstod Socialdemokraterna från att höja kravet? Det var faktiskt vi socialdemokrater som påbörjade en utredning om att kunna trygga arbetskraftsinvandringen och göra den mer hållbar. Det gjorde vi i fjol. Den nuvarande regeringen lade till att man skulle ta bort kravet på arbetsmarknadsprövning.

Det vi också har gjort under de här åtta åren är, som jag sa i mitt anförande, att införa krav på bindande anställningsavtal för att bevilja arbetstillstånd och krav på att företag ska anmäla till ansvarig myndighet om man försämrar avtalsvillkoren, skärpta kontroller av arbetstillstånd, fördubblade straffavgifter för företag som fuskar och försörjningskrav vid anhörginvandring.

Vi har också beslutat om en proposition om höjt lönegrund för arbetskraftsinvandring, vilket riksdagen antog den 30 november 2022, och vi har tillsatt utredningen som jag tidigare nämnde.

Vi behöver få ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det är vår absoluta övertygelse att vi behöver göra något åt det därför att människor far illa i dag samtidigt som vi har arbetslösa människor i Sverige som behöver få jobb och trygghet.

Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Problemen som finns med arbetskraftsinvandringen, allt från modernt slaveri till att man använder funktionsvarierade som varor för att tjäna pengar, fanns under de åtta åren Socialdemokraterna hade makten.

Utredningen tillsattes tätt inpå valet 2022, vilket innebar att man helt enkelt såg det som någon sorts valtaktisk insats för att vinna röster.

Under åtta år gjorde man ingenting åt de här problemen, så hur ska vi nu kunna tro att Socialdemokraterna faktiskt kommer att göra något?

Ni använder ordet skyndsamt. Ni hade åtta år på er. De här problemen bara växte och växte, och ni valde att inte göra något.

Nu har ni samarbetspartier som inte vill ha något lönekrav eller något höjt försörjningskrav. Hur ska ni genomföra er politik med de partierna?

Jag tror att svenska folket behöver ett svar från Socialdemokraterna, för man kan inte skriva en sak i sina kommittémotioner inför varje val och varje år och göra något helt annat när man väl har makten.

Herr ålderspresident! Jag tror att Socialdemokraterna är skyldiga svenska folket ett svar på den här frågan. Varför gjorde ni ingenting? Såg ni inte problemen? Kommer Socialdemokraterna framöver att agera enligt vad de säger i sina kommittémotioner och enligt vad de säger till människor?

Anf. 18 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag upprepar det jag sa i min förra replik när det gäller trygga arbetsvillkor. Den socialdemokratiska regeringen jobbade väldigt mycket framåt.

Sedan kan vi inte vara nöjda, inte i något parti, när det gäller utnyttjandet och fusket på arbetsmarknaden.

Jag vill minnas att Sverigedemokraterna var det parti som tryckte på för det här med den reglerade arbetsmarknadsprövningen. Det var en viktig fråga för Sverigedemokraterna. Men nu har man svängt i den frågan. Det finner jag faktiskt väldigt lustigt.

Det är märkligt att ledamotens parti är emot den svenska modellen. Sverigedemokraterna säger sig ju stå på löntagarnas sida, men hur blev det med det? I dag har vi en sjukvårdskris, en välfärdsslakt och försämringar i a-kassan, och vem vet hur det blir med sjukförsäkringen? Hur blev det, och hur blir det? Jag skulle vilja säga att Sverigedemokraterna är sina väljares svaret skyldig. Man har också medverkat till att sätta stopp på bostadsbyggandet, vilket skapar arbetslöshet i Sverige. Hur värnar man om Sveriges arbetslösa då, som är jätte viktigt?

(Applåder)

Anf. 19 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag blev lite chockad när jag hörde Sverigedemokraterna. I arbetskraftsinvandningsfrågan är det inget parti som har blåst löntagarna så hårt i så många år som Sverigedemokraterna. Det kom som en chock, för de vill ju komma in i värmen hos näringslivet.

Vi behöver ett seriöst system för arbetskraftsinvandring. Då behöver vi återinföra arbetsmarknadsprövningen, och jag är väldigt glad över att Socialdemokraterna driver detta i opposition.

Jag delar mycket av det ledamoten sa i sitt anförande, men det är obegripligt att Socialdemokraterna precis som regeringen och Sverigedemokraterna vill ha ett högt lönegolv. I sin motion är man inte nöjd med 27 000 utan vill gå upp till 100 procent av medianlönen, och vi kan nog utgå från att det är där man landar, alltså på 34 000. Man vill göra människor som arbetar här utvisbara trots kollektivavtalsenliga löner och villkor.

Ett högt lönegolv kommer med ett högt pris av konsekvenser. Förutom att man lägger sig i lönebildningen blir det djupt ojämnt eftersom kvinnodominerade yrken i högre utsträckning har lägre löner än mansdominerade. Det trycker också ut människor i papperslöshet. Det drabbar dem med arbetstillstånd som arbetar inom inte minst välfärden och i de kommuner och regioner som har stora problem med kompetensförsörjningen.

Socialdemokratiska kommunalråd och regionråd, framför allt i norra Sverige, har öppet protesterat mot lönegolvet eftersom de behöver och bryr

sig om sin personal i välfärden. Men Socialdemokraterna i riksdagen vill ha ett högt lönegolv.

Ett högt lönegolv löser inte de problem vi har med arbetslivskriminalitet eller utnyttjande av arbetskraftsinvandrare.

Hur ser Socialdemokraterna på de konsekvenser som följer på ett lönegolv? Motsvarar det era förväntningar? Vad säger Socialdemokraterna till sina egna kommunalråd och regionråd i norra Sverige som säger nej till lönegolvet?

Anf. 20 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Haddou för frågorna.

Försörjningskravet är en viktig del för att vi ska få bukt med den oseriösa arbetskraftsinvandringen och utnyttjandet av människor, men det behöver absolut göras mer. Försörjningskravet är nödvändigt i ett kortare perspektiv, men långsiktigt är det inte tillräckligt för att få ordning på EU:s mest liberala lagstiftning för arbetskraftsinvandring. Det är också därför vi vill återinföra en myndighetsstyrd arbetsmarknadsprövning, och det är jätteviktigt att arbetsmarknadens parter få ta del i den.

På kort sikt kan det vara nödvändigt att höja försörjningskravet för att tydligt ändra inriktningen på arbetskraftsinvandringen till Sverige, från att till stor del handla om låglönejobb med dåliga arbetsvillkor till att framför allt handla om yrken där det råder brist på vissa kompetenser och inte kan lösas på annat sätt. Fokus måste hela tiden vara på att lönedumpning och utnyttjande ska försvinna. Vi behöver ha människan i centrum. I förlängningen kan vi tänka oss en viss arbetskraftsinvandring på lönenivåer som ligger under medianlönen i Sverige men bara i yrken och sektorer där det råder ordning och reda och där arbetsmarknadens parter är överens om att det råder brist. De får göra upp om tagen – den svenska modellen, helt enkelt.

Anf. 21 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Det låter bra, men det tragikomiska är att utöver alla de konsekvenser jag räknade upp går lönegolvet att runda av oseriösa arbetsgivare, vilket utsätter löntagarna för större risker och utnyttjande. Problemet med lönegolvet är att det inte löser något, utan det enda det gör är att göra människor som arbetar här med kollektivavtalsenliga löner och har sina familjer i Sverige utvisbara. Det är helt obegripligt att Socialdemokraterna går på denna linje.

Många av dem arbetar dessutom inom välfärden, en sektor som redan i dag är underbemannad och underfinansierad och där prognoserna pekar på att det kommer att behövas tusentals fler anställda framöver. I Bodens kommun får personal inom äldreomsorgen utvisningsbeslut. Personal på en hel vårdavdelning försvinner på grund av lönegolvet. Det går inte bara att reparera. Till exempel är undersköterska ett bristyrke i Sverige. Många kommuner och regioner har svårt med kompetensförsörjningen.

Regeringen, Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna har förblindats i sin iver att utvisa människor. Lönegolvets enda effekt är att göra människor utvisbara. Det är bara att beklaga att Socialdemokraterna fortsätter på denna linje. Jag har en rättelse: Socialdemokraterna var faktiskt före Sverigedemokraterna med lönegolv förra mandatperioden. Jag kan bara beklaga det, för det löser inget utan gör bara människor utvisbara.

Det vore bra om Socialdemokraterna kunde hålla sig till behovsprövd arbetskraftsinvandring genom arbetsmarknadsprövning så att vi får ett seriöst och rättvist system. Låt människor som har kollektivavtalsenliga löner, har sina familjer här och har etablerat sig i Sverige stanna kvar. (Applåder)

Anf. 22 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Vi behöver ha trygga och sjysta villkor på svensk arbetsmarknad. Den svenska modellen måste följas fullt ut, och därför säger vi att man kan ha viss tänjbarhet när det gäller lönegolvet. Men det ska vara arbetsmarknadens parter som kommer överens om tagen.

Detta med arbetskraftsinvandring och människors utsatthet är inte lätt. Det är ingen lätt fråga att hantera. Men vi tror på våra förslag, och vi tror att det är bäst för individen och även för Sverige. Arbetskraftsinvandringen är en tillgång för Sverige, men den ska ske under ordnade former. Vi vill ha ordning och reda på svensk arbetsmarknad. (Applåder)

Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Leghissa för anförandet.

Socialdemokraterna lägger sig på många områden kloss an regeringens politik. Det är riktigt som ledamoten sa att sent under förra regeringsperioden startade regeringen ett arbete med att ta fram ett underlag för att förändra reglerna för arbetskraftsinvandring. Riksdagen fattade beslut under hösten 2022, och Socialdemokraterna var med på det. Regeringen har nu lagt fram ett beslut om ett lönegolv på 80 procent, så min första fråga är: Hur ser Socialdemokraterna på den aktuella situationen med ett lönegolv på 80 procent?

I reservationen står det att Socialdemokraterna på lång sikt vill att det ska vara 100 procent av medianlönen och färre undantag. Jag antar att Socialdemokraterna åtminstone har hunnit skumma igenom utredningen med förslag utifrån Tidöpartiernas inriktning. Där finns modeller för hur man skulle kunna hantera 100 procent av medianlönen. Är det så att de färre undantag Socialdemokraterna pratar om är färre än i utredningens modeller? Det vore intressant att höra.

Jag vill ställa en avslutande fråga: I samband med försöket att få 400 000 i arbete, som vi från regeringssidan ser är viktigt, finns det förslag om till exempel bidragstak och kvalificering till välfärden. Har Socialdemokraterna även här lagt sig kloss an våra förslag eller finns det andra förslag för att få dessa 400 000 i arbete, vilka kan ta många av de låglönejobb som arbetskraftsinvandringen gäller i dag?

Anf. 24 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågorna. Vi vill ha färre undantag. Vi vill att det ska göras upp med arbetsmarknadens parter, helt i enlighet med den svenska modellen, om det är så att det finns behov av det, där det finns en brist. Den frågan måste arbetsmarknadens parter få äga. Utredningen kommer vi att få all anledning att debattera i kammaren framöver. Det kommer ju ett betänkande så småningom.

När det gäller att få 400 000 i arbete – ja, herr ålderspresident, vi har en regering som hjälper till att driva på arbetslösheten. Vi har en sjukvårds-

kris där varslen är många i de allra flesta regioner. Vi har en välfärd där man drar ned på vård, skola och omsorg till exempel. Det gör att arbetsvillkoren blir sämre, man får färre kollegor och människor tvingas varslas även där. Vi har en byggkris där människor kastas ut i arbetslöshet i och med att investeringarna i bostadsbyggandet togs bort. Till det ska läggas ingreppet på folkbildningen. Folkbildningen har haft stor betydelse för integrationen för människor. Den är det där klistret som för ihop samhället. Klassklyftorna ökar också. Det är inte fett att vara arbetslös; man blir inte friskare för att man blir fattig när man är sjuk.

Detta är en signal som jag ger till ledamoten. Fundera över det i stället!

Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Leghissa, även om svaren på mina frågor inte var klockrena.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna ganska snabbt lämnade sin regeringsperiod bakom sig. Det är ju lätt att säga att den nuvarande regeringen på ett år har lyckats åstadkomma ett sådant kaos, men jag vill minnas att ministern under förra mandatperioden från den socialdemokratiska sidan stod här i kammaren betydligt senare och sa att alla otäckheter och alla problem berodde på den tidigare regeringen.

Jag tror att man ska vara lite självkritisk också från Socialdemokraternas håll på alla de här områdena. I många regioner är det ju faktiskt S-styre.

Jag hittade tyvärr inte så många svar när det gäller att få 400 000 i arbete, men det är väl tur att regeringen tar stafettpippen och går vidare med förslagen.

Men jag skulle vilja ställa en slutlig fråga. Vi har redan under replikskiftena här sett att oppositionen kanske inte ens kan samla sig i en gemensam reservation på någon punkt och att det spretar inte bara lite utan ganska rejält mellan de olika partier som kan tänkas samarbeta i en framtida regering. Jag skulle vilja fråga ledamoten Leghissa, utifrån replikskiftet, arbetet på det här området och de nästan ultimativa krav som har förekommit på detta: Hur ser ledamoten på möjligheten att skapa en S-ledd regering tillsammans med de övriga partierna? Där finns ju hela spannet från en ganska stram – och som jag tycker bra – invandrings- och migrationspolitik från Socialdemokraterna till betydligt lösare boliner, lösare konturer och kanske lägre ställda regler. Ser ledamoten att man kan skapa en enighet i migrationspolitiken? Det skulle nog både riksdagen och väljarna vilja få veta.

Anf. 26 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag förstår att ledamoten är nyfiken på hur vi i oppositionen kommer att samla oss inför valvinst 2026. Men ledamoten kommer att få vänta. Det är upp till våra partiledare att resonera om det. Vi kommer nog att komma med besked vad tiden lider.

(Applåder)

Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det är ju alltid glädjande när många vill prata om Miljöpartiets politik, och det tänkte jag faktiskt också göra. Det står ut lite eftersom jag, till skillnad från tidigare debattörer, faktiskt företräder den politik som är Miljöpartiets.

Jag tänkte fråga hur det kommer sig att Socialdemokraterna inte har ställt sig bakom våra väl genomarbetade och genomtänkta förslag som faktiskt skulle slå mot dem som utnyttjar människor på arbetsmarknaden. Det är till exempel förslagen om att se till att det inte är den som blir utnyttjad som straffas med utvisning och får rycka upp barnen ur deras skolgång i Sverige ifall det visar sig att personen har blivit utnyttjad och till exempel har fått för låg lön eller för dåliga villkor.

Jag tror verkligen att det är viktigt att ändra den här logiken. I dag blir arbetstagare som utnyttjas närmast gisslan. Man vågar inte anmäla, och man vågar inte kräva sina rättigheter. Priset är att man förlorar möjligheten att arbeta och fortsätta det liv man etablerat i Sverige.

Vi i Miljöpartiet tycker i stället att det är de som utnyttjats som ska straffas. Så är logiken i resten av samhället: Den som tjänar pengar på ockerhyror ska bli skadeståndsskyldig i efterhand, och den som begår brott får ett straff, inte brottsoffret. Jag undrar helt enkelt varför Socialdemokraterna inte har ställt sig bakom de förslag som vi har lagt fram, som verkligen skulle komma åt fusket.

Anf. 28 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Det blir konstigt att stå här, för jag tänker att ledamoten hade kunnat prata med oss innan. Men jag ska ändå bemöta det exempel som ledamoten tog upp – att se till att det inte är de som utnyttjas som straffas.

I vår kommittémotion skriver vi just att vi vill ”öka trycket på oseriösa arbetsgivare och införa tuffare förhandskontroller av företag som ansöker om tillstånd för arbetskraftsinvandring. Arbetstagare som utnyttjas eller drabbas av arbetsgivare som missköter sig ska ha rätt till skadestånd.”

Vi vill ju öka sanktionerna för dem som missköter sig. Det är vår mening. Vi kan inte ha det på det här viset. Människor ska inte utnyttjas och utsättas i arbetslivet.

Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det är väldigt glädjande. Det låter lite på Zara Leghissa som att om vi pratar ihop oss kanske vi nästa gång ser Socialdemokraterna backa upp våra förslag. Det vore otroligt glädjande. Det har jag inte blivit bortskämd med, får jag ändå säga, i de migrationspolitiska debatterna, så det är ett otroligt positivt besked.

På fullaste allvar vill jag säga att det är detta vi måste göra. För de förslag om höjda lönegolv som läggs fram nu av regeringen sågas ju av i princip alla instanser. Jag stod på en scen med en moderat, LO:s ordförande och en representant för Svenskt Näringsliv, och vi var tre mot en som sa: Lönegolven löser inte problemen. De som fuskar kommer att fortsätta fuska. De kan skriva en ny siffra på papperet, som 34 100. Det är ju vad som händer i verkligheten som är det intressanta.

De seriösa arbetsgivarna kommer att drabbas hårt av de här förslagen och bli av med sin arbetskraft. Människor som aldrig gjort annat än att jobba, betala skatt och bidra till den svenska välfärden kommer att drabbas genom att ryckas upp från Sverige, få rycka upp barnen från skolgången och utvisas ur landet. Fuskarna däremot kan fortsätta att fuska obehindrat med de här lönegolven.

Jag tycker att det är centralt att vi lägger vår kraft på att sätta dit dem som är oseriösa och att vi inte i förlängningen lägger krokben för den fantastiska industrirevolution som nu sker i norra Sverige och som är beroende av arbetskraft i alla kategorier och alla lönenivåer.

Anf. 30 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag håller med ledamoten Hirvonen om att det inte bara handlar om en sak, men vi i vårt parti tänker att det är många saker som behöver göras och många delar som är viktiga.

Något som man också behöver fundera på är att politiken inte ska sätta löner. Man behöver även tänka på att det behövs incitament för att få bukt med den värdediskriminering som finns inom olika branscher i dag.

Som vi vet finansieras den offentliga sektorn av bland annat skattepengar, och då behöver man stärka stödet till kommunerna och regionerna. Man behöver också tänka på kontrollen. För att motverka fusk och ren arbetslivskriminalitet på arbetsplatser har olika myndigheter fått ett uppdrag, och de jobbar nu med olika insatser för att se vad som är en kriminell handling och så vidare. Det är också en jätte viktig del som behöver fortsätta.

I fjol fick tragiskt nog 65 personer sätta livet till på jobbet. Några av de människor som så tragiskt gick bort var arbetskraftsinvandrare. Antalet dödsfall har ökat, men vi ska komma ihåg att varje år dör ungefär 3 000 människor på grund av jobbet, därför att det är slitsamt. Då behöver man också ge incitament för att skapa tryggare arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö.

Det är många pusselbitar som bildar en helhet där vi tillsammans behöver göra bra politik med människan i fokus.

(Applåder)

Anf. 31 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Zara Leghissa, för anförandet!

Som vanligt i migrationspolitiken är oppositionen fullständigt splittrad. Tre av tre samarbetspartier har i denna debatt kritiserat Socialdemokraterna för att de vill ha ett höjt försörjnings- och lönekrav.

Socialdemokraterna vill gå längre, säger ledamoten, och införa en arbetsmarknadsprövning och även ge bland andra facket vetorätt när det gäller vem som ska få komma hit som arbetskraftsinvandrare. Sanningen, Zara Leghissa, är att ni hade åtta år på er att genomföra förändringarna.

Den proposition som Socialdemokraterna lade fram om ett höjt försörjningskrav kom så sent att det var under en moderatledd regering som den röstades igenom här i riksdagen. Det var med all säkerhet därför att Socialdemokraterna var beroende av Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet, som sa nej.

Jag tycker att det är viktig konsumentupplysning för väljarna att veta vad som händer om Socialdemokraterna skulle vinna nästa val. Kan ni lova att ett skärpt regelverk för arbetskraftsinvandring ligger fast efter nästa val om Socialdemokraterna skulle ta över makten med stöd av bland andra Centerpartiet och Miljöpartiet?

Anf. 32 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag förstår att det finns en nyfikenhet på vilken politik som ska föras framöver. Vi är en förening och ett parti där vi alltid behöver sätta upp fingret i luften och fundera på vad som händer i vårt samhälle och vår omvärld, och därefter, utifrån detta, behöver vi bedriva en politik. Det tycker jag är sunt. Det tycker jag är att vara i verkligheten. Vi behöver ha denna omvärldsskanning omkring oss och därefter utforma politik utifrån svenska folkets behov och så vidare. För oss är detta viktigt.

Vi står fast vid den politik och de förslag som vi har lagt fram. Vi kommer också att debattera utredningen. Vi tycker att det finns bra saker i den men även mindre bra saker som vi är emot. Det är precis som det ska vara.

Det är ett friskhetstecken att vi får tycka olika i våra olika partier. Vi står för olika saker. Detta är ett sundhetstecken och en del i demokratin.

Anf. 33 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för svaret!

Ledamoten säger att hon kan förstå att det finns de som undrar vilken politik som ska bedrivas av Socialdemokraterna. Det är liksom poängen med politiska partier att man vet vad man får om man röstar på ett visst parti.

Om jag tolkar Socialdemokraterna rätt vill de förbehålla sig rätten att sätta upp fingret i luften och se vartåt vinden blåser. Detta kan man ju stå för, men jag undrar ändå: Finns det någon röd linje för Socialdemokraterna? Kan de till exempel tänka sig att gå tillbaka till det tidigare regelverket, med ett krav på 13 000 för att personer ska få komma hit och arbeta? Är detta något som de kan tänka sig att kompromissa sig fram till med sina samarbetspartier?

Jag kan dock till viss del förstå svaret från ledamoten, att det handlar om att ett antal partier ska prata ihop sig sinsemellan. Historiken på det migrationspolitiska området är dock väldigt tydlig: När Socialdemokraterna ska samla majoritet tillsammans med sina samarbetspartier är tre fler än en, och då kommer Socialdemokraterna att böja sig. Där blir det väldigt tydligt att Socialdemokraterna bara är för en stram migrationspolitik när de är i opposition.

Anf. 34 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Herr ålderspresident! Vi socialdemokrater står för frihet, jämlikhet, solidaritet, rättvisa och alla människors lika värde. Detta är grunden i vad Socialdemokraterna står för.

Det vore konstigt om vi inte skulle säga att vi behöver känna av omgivningen och vad som händer i vår omvärld. Politiken behöver ju förändras och förbättras utifrån det. Detta är inget konstigt, men man behöver utgå från hur verkligheten ser ut och kunna sja framåt. Man kan inte stänga in sig i en bubbla, bara köra på och vara tondöv inför verkligheten och omvärlden och hur den ser ut.

Man måste lyssna på kommunernas och regionernas behov när det gäller statliga stöd. Man måste lyssna på människor som är sjukskrivna eller arbetslösa: Bidragstak gör inte människor friskare, utan det gör människor fattigare när de får sänkta ersättningar.

Vi behöver en arbetsmarknadspolitik som sätter människan i fokus och som gör att behovet av arbetskraftsinvandring minskar så att vi kan få alla som är arbetslösa i Sverige i arbete. Detta är jätteviktigt, och det bär Sverige framåt.

Den svenska modellen, där fackföreningar och arbetsgivare kommer överens, har burit Sverige framåt och gör att vi är där vi är i dag, då vi har den gröna omställningen och man kommer överens om tagen. Jobben, jobben, jobben!

(Applåder)

Anf. 35 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna arbetar tillsammans med regeringen för att reformera regelverket för arbetskraftsinvandring.

Försörjningskravet, som tidigare låg på en så låg summa som 13 000 kronor, har höjts till 27 360 kronor, vilket är 80 procent av medianlönen. Ett betänkande föreslår nu att försörjningskravet ska omvandlas till ett lönekrav på 100 procent av medianlönen, som år 2022 motsvarade 34 200 kronor.

Detta är ett regelverk som omfattar medborgare från ett tredjeland utanför Europeiska unionen. Det är viktigt att komma ihåg detta i debatten. Det restriktiva regelverket gäller inte arbetskraftsinvandring från Europeiska unionen, utan där råder fri rörlighet för arbetskraft.

Ungefär hälften av de arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige 2022 hade en lön som understeg medianlönen. Däremot är det viktigt att komma ihåg att inte ens 1 procent av arbetskraften i Sverige utgörs av arbetskraftsinvandrare från tredjeland. Det innebär att det regelverk som nu stramas åt inte berör ens 1 procent av arbetskraften i Sverige.

De som förutspår någon form av dystopiskt scenario ifall vi stramar åt regelverket omkring arbetskraftsinvandring kommer att ha fel. Detta handlar om att gå tillbaka till ett regelverk där svenska ungdomar och andra personer som söker sitt första jobb eller vill komma tillbaka in på arbetsmarknaden inte ska behöva konkurrera med hela världen. Det räcker att de konkurrerar med arbetskraften inom Europeiska unionen. Varför ska svenska ungdomar behöva konkurrera med personer från Indien eller Bangladesh om låglönejobben? Vi måste ha ett regelverk som prioriterar det svenska folkets välbefinnande.

I dag har vi ungefär 350 000 arbetsföra människor som går på bidrag och andra sociala ersättningar i stället för att arbeta. Det innebär förluster av skatteintäkter som kunde ha stärkt välfärden. Dessa människor måste tillbaka in på arbetsmarknaden, och de ska inte behöva konkurrera med hela världens arbetskraft när de söker sig tillbaka in på arbetsmarknaden.

De som kritiserar ett stramare regelverk kring arbetskraftsinvandring bortser från vissa förutsättningar som kräver ett stramare regelverk. Det är självklart att någon som lever i Libanon, ett land som är på väg att kollapsa, är villig att arbeta i Sverige för en lägre lön än den lön som en svensk medborgare skulle acceptera. Det är självklart att någon som lever i Uganda ser arbetskraftsinvandringen till Sverige som sin chans att komma till ett land med fler möjligheter. Därmed är denna arbetskraftsinvandrare beredd att acceptera en lägre lön än vad en svensk medborgare skulle acceptera.

Detta handlar delvis om företagens kompetensbehov. Men vi måste också se alla de människor i Sverige som är tvungna att konkurrera med arbetskraftsinvandrare som kommer från länder där man till varje pris vill ta sig till Europa. Till varje pris betyder i detta fall en lägre lön som svenska arbetare inte är villiga att acceptera.

Arbetskraftsinvandringen ska stärka Sverige och inte leda till att vi får stora grupper i detta land som går på bidrag och sociala ersättningar i stället för att arbeta. Arbetskraftsinvandring ska inte leda till lönedumpning. Vi kan inte ha en arbetskraftsinvandring som försämrar integrationen genom att nyanlända invandrare ska behöva konkurrera med framtida invandrare om låglönejobben. Detta är precis vad som hände med det generösa regelverk som gällde under det så kallade arbetarpartiet Socialdemokraternas regeringsperiod.

Ingen förnekar att kompetensbristen är ett problem. Denna kompetensbrist finns förresten i hela Europa. Därför kommer en del av det föreslagna regelverket omkring arbetskraftsinvandring att vara undantag från lönekravet. Om det finns yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i Sverige, eller yrken där det bedöms finnas behov som inte kan tillgodoses med arbetskraft i en viss del av Sverige, kommer lönekravet inte att gälla dessa yrken.

När det gäller bristyrken kommer i stället lägre försörjningskrav eller lönekrav att gälla. Underlaget till vilka yrken som är bristyrken kommer att tas fram av Migrationsverket med stöd av Arbetsförmedlingen. Självklart ska arbetsmarknadens parter få möjlighet att yttra sig i denna process.

Det kommer också att finnas yrken där arbetskraftsinvandring inte kommer att vara möjlig. Det handlar om yrken där missbruket med regelssystemet för arbetskraftsinvandring är så omfattande att yrkena bör uteslutas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd. Det är uppenbart att det kommer att finnas yrken där det vid vissa tillfällen kommer att uppstå ett behov av att förbjuda arbetskraftsinvandring, när branschen helt och hållet har tappat kontrollen över missbruket och fusket.

Vissa lobbyorganisationer och partier menar att arbetsgivare ska kunna rekrytera precis vem de vill på hela jordklotet utan att det ställs några riktiga krav. Så kan man tänka. Men det är även statens uppgift att skydda människor från att utsättas för olika former av övergrepp. När en generös arbetskraftsinvandring resulterat i att funktionsvarierade används som varor måste vi få ett regelverk på plats som ger tillbaka en viss kontroll till myndigheter.

Till de företag som är kritiska till detta vill jag säga några ord. Bortsett från det missbruk som förekommit blir de flesta svenskar chockade över att försörjningskravet för arbetskraftsinvandring har varit så lågt som 13 000 kronor. Svenskar i allmänhet blir överraskade över att personer från Asien har kommit hit för att ta låglönejobben när så många i Sverige går på bidrag. Med andra ord finns det inte något större stöd för den extremt generösa arbetskraftsinvandringspolitiken som tog hit billig arbetskraft som svenskar skulle konkurrera med.

Det finns småpartier med en extremt liberal agenda som vill ha tillbaka det gamla regelverket. Men det är uppenbart att detta regelverk skadade både Sverige och de arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige för att arbeta.

Det nya regelverk som inom kort kommer att komma på plats kommer att fungera för näringslivet men också stärka Sverige. Det är ett regelverk som har det svenska folkets stöd. Det kommer därmed att vara regler som håller och som näringslivet kan utgå från under lång tid framåt. Medan detta regelverk kommer på plats genomförs flera andra reformer för att skapa de starkaste incitamenten någonsin för att de som i dag tar emot bidrag och sociala ersättningar ska söka arbete och vara beredda att flytta dit där arbetena finns.

Socialtjänstlagen och annan relevant lagstiftning ska skärpas så att samtliga kommuner i Sverige ställer likvärdiga och tydliga aktivitetskrav på dem som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Vi kommer att få en ordning där icke-medborgare kommer att behöva kvalificera sig till socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd. Det innebär att de migranter som kommer till Sverige ska få arbeta från dag ett. En utlänning som inte arbetar kommer inte att känna sig välkommen i Sverige. Ett bidragstak kommer att tas fram så att det lönar sig att arbeta i stället för att ta emot bidrag. Bidragssverige kommer att stängas ned, och bidragstagarna kommer att tvingas ut på arbetsmarknaden.

Allt detta kommer att komplettera en stram politik för arbetskraftsinvandringen.

Vissa företag som helt och hållet förlitat sig på billig arbetskraft från tredjeland kommer att behöva ställa om. Det är ingen sund affärsidé. Företag kan inte förlita sig på ett regelverk som möjliggör orimlig arbetskraftsinvandring från länder utanför EU. Dessa företag måste ställa om och betala rimliga löner för att attrahera inhemsk arbetskraft.

Men återigen: Arbetskraftsinvandringen från tredjeland utgör mindre än 1 procent av den totala arbetskraften i Sverige. För de flesta företag kommer reformerna om arbetskraftsinvandringen att vara smärtfri.

Herr ålderspresident! Den svenska modellen är inte hotad av dessa reformer. Det har alltid funnits krav för att komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare. Nu höjer vi dessa krav för arbetskraftsinvandrare som vill komma till Sverige från länder utanför EU. Vill man komma till Sverige från länder utanför EU och arbeta får man inte ta de jobb som är till för svenskar som redan har en utsatt ställning på arbetsmarknaden, det vill säga låglönejobben. Högre krav leder också till att Sverige kommer att attrahera kvalificerade arbetskraftsinvandrare som inte kommer att utnyttjas av kriminella aktörer och andra lurendrejare.

De partier som motsätter sig detta är de partier som alltid har försökt avreglera invandringen. Det är partier som har stått bakom flyktingamnestier. Det är ett parti vars förra partiledare ville att Sverige skulle ta emot 30 miljoner invandrare. Det är partier som vill ha mer invandring hela tiden utan att beakta Sveriges intressen.

Sverigedemokraterna och regeringen för tillbaka sans och förnuft till arbetskraftsinvandringen. Det blir en arbetskraftsinvandring som gynnar det svenska folket och inte kriminella aktörer. Det blir en arbetskraftsinvandring för de seriösa företagen som förlitar sig på värdeskapande och inte för de oseriösa företagen som förlitar sig på billig arbetskraft från utlandet.

Vi gör det som är bäst för Sverige. De som är arbetslösa ska få större incitament och möjligheter att skaffa jobb medan arbetskraftsinvandringen kommer att vara större inom de yrkesgrupper där det råder kompetensbrist

i Sverige. Nu ställer vi rimliga krav för en rimlig arbetskraftsinvandring – för Sveriges bästa.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 36 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna fick igenom väldigt mycket i Tidöavtalet, men priset har visat sig vara att man återkommande blåser vanliga löntagare på arbetsmarknaden.

Man sa att man inte skulle göra försämringar i a-kassan, och sedan svängde man helt och hållet och tänker sig lägre ersättningar till dem som varit arbetslösa länge.

Sverigedemokraterna vill pressa ut arbetslösa på arbetsmarknaden genom att hota med lägre ersättningar utan några som helst verktyg för att få fler i jobb. Tvärtom skär man ned på förmedlingsverksamhet och arbetsmarknadsutbildningar och har ingen som helst aktiv arbetsmarknadspolitik.

I fråga om arbetskraftsinvandringen sa man att vi ska ha arbetsmarknadsprövning för att svenska arbetare inte ska konkurreras ut. Sedan svängde man helt och hållet, blåste LO-medlemmarna och anpassade sig till högerpartierna och näringslivet.

Man lade sig helt och hållet för Moderaterna och den övriga högern. Det var visst viktigare att komma in i värmen hos näringslivet än att stå upp för löntagarna på arbetsmarknaden. Nu lägger Sverigedemokraterna hela makten i arbetsgivarnas knä, och man har gång på gång blåst löntagarna på svensk arbetsmarknad.

Finns det något mer man ljuger om och som ledamoten kan berätta här och nu, så att Sveriges löntagare slipper bli blåsta igen?

Anf. 37 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Tony Haddou för frågan – om det nu var en fråga.

När det gäller arbetsgivarna finns det vissa partier här som säger att arbetsgivarna är upprörda därför att vi har gått emot arbetsgivarnas intressen och så vidare, och sedan finns det ett annat parti – nämligen ledamotens – som säger att vi sitter i knäet på arbetsgivarna. Jag blir lite förvirrad. Vilket är det? Vad har vi gjort? Är vi på arbetsgivarnas sida eller är vi emot dem? Jag förstår inte riktigt. Jag ska titta på detta och se vad arbetsgivarna tycker.

Jag har dock inte fördjupat mig i vad arbetsgivarna tycker, för de är ett av många intressen. Vi står på svenska folkets sida här. Det behövs en ordning för arbetskraftsinvandringen så att vanliga svenskar får möjlighet att få sitt första jobb och så att nyanlända invandrare kan komma in på arbetsmarknaden.

När det gäller att vi ska ha blåst vanliga löntagare är det inte seriöst att kasta ur sig sådana floskler i en sådan här debatt, herr ålderspresident. Man måste förklara vad man menar.

När det gäller a-kassan är detta kanske inte rätt forum att ta den debatten i, men jag förstår inte riktigt vad kritiken är mot det förslaget. Detta är dock som sagt inte rätt forum att ta den debatten i.

Arbetslösa hör hemma på arbetsmarknaden. Vi måste ha fler reformer för att få ut arbetslösa på arbetsmarknaden. Självklart kommer vi att stödja dessa reformer, speciellt reformen om kvalificering till välfärden. Migranter som kommer till det här landet ska inte in i bidrag, utan de ska försöka få ett jobb – helst från dag ett. Det är sådant vi stöder.

Jag såg inte riktigt kritiken mot vår politik i ledamoten Haddous inlägg.

Anf. 38 TONY HADDOU (V) replik:

Herr ålderspresident! Då kanske ledamoten skulle lämna riksdagen och ge sig ut på arbetsplatser för att träffa löntagare. Då kanske han skulle veta vad som händer. Jag blir bestört när jag hör att det parti som är det största i regeringsunderlaget sitter och säger sig inte ens veta vad som händer. Det är helt obegripligt. Man sitter på makten, men man vet inte vad arbetsgivarna säger. Det är det ledamoten säger här.

Inte heller gällande a-kassan vet ledamoten vad som har hänt. Han säger att den debatten inte ska föras här, men det är ju precis här den ska föras. Sverigedemokraterna tänker ge lägre ersättningar till dem som varit arbetslösa länge. Det är Sverigedemokraternas politik, och det är den största blåsningsen i svensk politik just nu. Det är helt obegripligt att Sverigedemokraterna låtsas som att ingenting händer.

När det gäller arbetsgivarna kan vi titta på kommuner och regioner. Undersköterskor är ett bristyrke, och det är otroligt svårt att rekrytera nya. Undersköterskorna blir av med jobb och arbetstillstånd på grund av er, Nima Gholam Ali Pour, och det är många kommuner och regioner som inte ens har möjlighet att rekrytera nya. En stor anledning till det är att Sverigedemokraterna går fram med en nedskärningsväg över hela Sverige.

Detta är problemet: Man förstör Sverige, förstör för löntagarna och står här och låtsas som att det regnar. Jag vet inte vad som händer, säger ledamoten. När det gäller arbetskraftsinvandring gör ni i regeringsställning alltså ingenting åt exploateringen på arbetsmarknaden, ingenting åt lönedumpningen, ingenting åt den osunda konkurrensen, ingenting åt arbetslivskriminaliteten och ingenting åt fusk. Det kommer inte ett enda förslag om att sätta dit oseriösa arbetsgivare.

Löntagare kommer att fortsätta utnyttjas, och det man har gjort väldigt tydligt är att man aldrig kommer att erbjuda trygghet eller bättre villkor och löner för löntagare. Hade man på allvar velat rätta till problemen på arbetsmarknaden, alltifrån lönedumpning till exploatering av arbetare, hade man ju krävt att det ska göras. Det var dock viktigare att komma in i värmen hos näringslivet, så man kastade Sveriges löntagare under bussen och blåste alla LO-medlemmar. Sedan står man här i Sveriges riksdag och låtsas att man inte vet vad som har hänt.

(Applåder)

Anf. 39 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! När det gäller att lyssna på arbetsgivarna: Sverigedemokraterna sitter inte i knäet på arbetsgivarna, och vi är inte heller emot dem.

Den här veckan hade jag ett möte med en branschorganisation. Man sitter då och lyssnar, men det är inte så att man lyssnar hundra procent på vad de har sagt – som vissa av ledamöterna i denna kammare gör. Man lyssnar i stället in och ser var problemen finns, det vill säga hur betänkan-

det och förslaget till lagstiftning kan krocka och skapa problem för vissa människor. Det lyssnar man in, och så försöker man lösa problemet.

När det gäller bristyrken: Nämn gärna siffrorna! Mindre än 1 procent av Sveriges totala arbetskraft utgörs av arbetskraftsinvandrare från tredje-land, som är de som berörs av dessa förslag. Oppositionen har talat om detta som om olika branscher kommer att falla ihop. Det kommer inte att hända. Vad dessa förslag kommer att leda till är i stället att vi får en högkvalificerad arbetskraftsinvandring, men också att de som i dag saknar arbete kommer ut på arbetsmarknaden och har en rimlig chans att få ett jobb. Det är vad som kommer att hända.

När det gäller missbruket och fusket utgår jag ifrån att ledamoten vet att lagstiftning är normerande. Har man ett högre lönekrav kommer det att vara färre arbetskraftsinvandrare som arbetar inom låglönejobben, där det mesta av fusket har funnits. Då får vi mindre fusk. Det är ett bra sätt att gå framåt.

Anf. 40 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Det är säkert en och annan företagare som lyssnar på den här debatten, och de känner en reell oro över de förändringar som väntar. Det är direkt oseriöst att börja prata om asylinvandring, för nu är det arbetskraftsinvandring vi pratar om.

Det låter på ledamoten som att det är konkurrens om dessa jobb – som att det handlar om svenska ungdomar eller arbetskraftsinvandrare. Sanningen är att det handlar om arbetskraftsinvandrare eller ingen alls. Över 90 procent av arbetskraftsinvandringen gäller nämligen bristyrken.

Ledamoten sa i sitt anförande att detta kommer att fungera för näringslivet. Det är anmärkningsvärt att Sverigedemokraterna verkar veta bättre än näringslivet och företagen själva.

Det var inte länge sedan jag och ledamoten delade scen på ett seminarium där vi fick lyssna inte bara på vad branschorganisationer som Svenskt Näringsliv tycker utan även fick lyssna på företagare. Företrädare för en stor hotellkedja i Sverige pratade om vilka problem detta kommer att skapa. Inte kan det väl vara så att Sverigedemokraterna tycker att stora aktörer såsom Volvo och Scandic är små och oseriösa företag?

Jag har en enkel fråga till ledamoten: Är det politiken eller företagen som skapar jobb i Sverige?

Anf. 41 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är företagare som skapar jobb i Sverige; det råder inget tvivel om den saken.

Jag vill bemöta några andra saker som ledamoten tog upp. Jag börjar med det som rörde konkurrensen om jobben.

Om man tar hit arbetskraftsinvandrare för att jobba i närmaste gatukök är det svårt för en ung person eller en invandrare utan utbildning, men med uppehållstillstånd i Sverige, att komma in på arbetsmarknaden. Det är kanske just på det gatuköket som personen har en chans att få ett jobb, men i stället tar man hit någon från Indien för att jobba där. Det är absolut inte rimligt.

Jag vill gärna veta var Centerpartiet står i denna fråga. Är det rimligt att man tar hit arbetskraftsinvandrare från tredjeländor för att jobba på olika restauranger och i gatukök, där man lätt kan anställa unga människor och människor utan utbildning och erfarenhet och låta dem få sitt första jobb?

Detta kommer absolut att fungera för näringslivet. Det är, återigen, mindre än 1 procent av den totala arbetskraften i Sverige som kommer från arbetskraftsinvandring från tredjeländor. När det gäller resten av arbetskraften borde tittarna, väljarna och ledamoten Cato komma ihåg att det handlar om antingen arbetskraft från Europeiska unionen eller inhemsk arbetskraft. Sverige och näringslivet kommer att klara sig även med denna lagstiftning.

Det finns oro hos vissa företagare, men jag anser att detta beror på vissa kampanjer och på vissa budskap som bland andra ledamoten Cato har spridit.

Anf. 42 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag vet inte riktigt var jag ska börja. Det kan knappast vara Centerpartiets fel att företagen känner oro över regeringens faktiska politik. Jag blir stolt om det är så att Centerpartiet kan påverka hela Svenskt Näringsliv, hela Almega och alla gröna arbetsgivare. Vilket inflytande Centerpartiet har i Sverige – oj oj!

Ärligt talat: De är ju oroliga över den faktiska politik som Sverigedemokraterna och Moderaterna driver.

Apropå detta med att det är en svensk-europeisk arbetsmarknad är det ett faktum att de bristyrken vi har i Sverige ofta är samma som är bristyrken i hela EU. När det till exempel gäller plåtslagare är det 14 EU-länder som har större brist än Sverige. Då kan man behöva titta utanför EU och runt om i hela världen.

Man kan säga att det nu blir någon form av politisk arbetsmarknadsprövning. Först ska Arbetsförmedlingen och Migrationsverket ta fram förslag, och sedan ska Statsrådsberedningen och SD:s samordningskansli förhandla och godkänna det hela. Jag undrar om Sverigedemokraterna i dessa förhandlingar kommer att acceptera att exempelvis byggarbetare, CNC-operatörer, processoperatörer, gruvarbetare, agronomer, kökschefer och souschefer får komma till Sverige. Det är ju intressant för väljarna att få veta vilka Sverigedemokraternas krav kommer att vara när detta ska arbetsmarknadsprövas politiskt på SD:s samordningskansli.

Anf. 43 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Om Centerpartiet sprider felaktiga uppgifter och om det finns lobbyorganisationer som sprider dessa uppgifter oroar man företagen i onödan. Som jag sa är det viktiga att titta på hur stor andel av den totala arbetskraften som är inhemsk eller kommer från Europeiska unionen och hur stor andel som kommer från tredjeländer. Då förstår man att denna lagstiftning inte kommer att få avgörande inflytande över de flesta företagens verksamhet.

Det finns inget att oroa sig för. Vi har ett lönekrav. Om det uppstår kompetensbrist kommer relevanta myndigheter att titta på var det råder kompetensbrist, och därefter kommer regeringen att besluta om undantag.

Herr ålderspresident! Dessa myndigheter är inte politiska. Arbetsförmedlingen och Migrationsverket är oberoende myndigheter. Det underlag

de tar fram är inte politiskt orienterat, som ledamoten Cato vill antyda. Det blir alltså inte någon politisk arbetsmarknadsprövning. Man tar fram underlaget, och på basis av det kommer regeringen att fatta beslut. Det är inte så att Sverigedemokraterna och Moderaterna kommer att sitta i ett rum och ta fram egna förslag, utan det kommer att komma förslag från Arbetsförmedlingen och Migrationsverket, som har olika kompetenser på detta område. Därefter kommer regeringen att fatta beslut. Det är precis så som Sveriges statsförvaltning brukar fungera.

Anf. 44 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Min första fråga till Nima Gholam Ali Pour är: Vad är poängen med att utvisa människor som har arbetat i Sverige i flera år, som betalar skatt och bidrar till välfärden och vilkas barn har etablerat sig i svenska skolor när deras arbetsgivare behöver dessa personer i dag?

Herr ålderspresident! Det förekommer mycket snack i debatten om gatukök och annat. Teknikföretagen har i sin rapport listat hur stor del av arbetaryrkena inom deras branscher som kommer att beröras av det nya lönegolvet. Vi pratar om att 85 procent av maskinoperatörerna inom metall, CNC med mera kommer att ligga under detta lönegolv. När det gäller personalen inom till exempel lager, terminal, montörsyrken och arbete med metall- och plastprodukter handlar det om över 90 procent. En majoritet av arbetaryrkena inom dessa branscher kommer att drabbas.

Vi är just nu mitt uppe i en grön industrirevolution i Sverige. Företagen bidrar till att ställa om för att världen ska klara klimatmålen. Om vi stryper deras möjlighet att anlita arbetskraft även från andra länder bromsar vi den fantastiska utveckling som sker i vårt land i dag. Det vore förödande. Låt oss lägga kraften på att bekämpa dem som fuskar i stället för att lägga en våt filt över norra Sveriges utveckling och gröna omställning.

Anf. 45 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppfattade att frågan var vad som är poängen med att utvisa människor som arbetar i Sverige. Att arbeta i Sverige leder inte automatiskt till att man får uppehållstillstånd. Vi har redan tidigare haft ett försörjningskrav, och framöver kommer vi att få ett lönekrav.

Jag vill också använda detta tillfälle till att säga att vistelse i Sverige inte är någon popularitetstävling. Att man arbetar hårt i en liten bygd och kanske är den enda frisören på en liten ort betyder inte att man får stanna. Vi har en utlänningslag som ska reglera vilka som får vistas här och vilka som inte får göra det. De som inte får vistas i Sverige ska utvisas, även om de har barn som går i skolan och så vidare.

Vi har en riksdag som beslutar om utlänningslagen. Det är inte så att vi känslomässigt ska fatta beslut om dessa frågor, utan vi ska följa en viss lagstiftning. Där framgår det vilka som kan vistas i Sverige och vilka som inte kan vistas i Sverige. Därför utvisas vissa människor. Det är svaret på den frågan.

När det gäller yrken som drabbas behöver dessa yrken och företag ställa om. Man behöver rekrytera inhemsk arbetskraft. Där ska regeringen hjälpa till med olika reformer för att få dem som i dag är bidragstagare ut på arbetsmarknaden så att det blir lättare att rekrytera dem. Men det handlar också om arbetskraft från Europeiska unionen.

Man får helt enkelt ställa om. Vi har varit ute och sagt till tidningar att man får ställa om. Det är en annan form av omställning där man hjälper de människor som i dag går på bidrag och lider.

Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag frågade inte Nima Gholam Ali Pour varför vi ska ha ett regelverk för migrationspolitiken. Vi är såklart överens om att vi ska ha ett regelverk för migrationspolitiken.

Det jag frågar om är varför man ska ändra regelverket så att människor som arbetar i Sverige i dag, betalar skatt, bidrar till vår välfärd och behövs ute hos företagen och i välfärden nu ska kastas ur landet. Sverigedemokraterna och regeringen ändrar regelverket på ett sätt som leder till att människor som aldrig gjort annat än att jobba och betala skatt ska skickas ut.

Det handlar inte om känslor. Jag frågar: Vilka är de konkreta argumenten som Nima Gholam Ali Pour tycker motiverar att vi ska massutvisa arbetare som har haft uppehållstillstånd enligt det regelverk som vi har i dag och bidrar till svensk välfärd?

Jag och de företrädare för företag som jag möter kan inte förstå varför man vill sänka deras företags möjligheter att bidra till vårt land. De kan inte förstå varför man vill stoppa den framväxande gröna industrin i norra Sverige från att rekrytera den arbetskraft som den behöver. Den behövs både i fabrikena och till förskolor, äldreomsorg, restauranger, service och allt det som krävs runt omkring för att samhällena ska fungera runt fabrikena.

Det var min fråga.

Anf. 47 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan!

Om vi har ett regelverk innebär det att vissa utvisas. Alla kommer inte att vara överens om att det är sjyst att man utvisar en viss person. Man måste utvisa vissa personer enligt regelverket. Som jag sa tidigare har vi haft ett försörjningskrav. De som inte levde upp till det utvisades också. Det är inget konstigt med det. Nu kommer vi att få ett högre lönekrav. I dag har vi ett högre försörjningskrav än vad man hade under Socialdemokraterna.

Ledamoten Hirvonen frågade om argument. Det finns många argument. Men om jag ska ta det främsta argumentet är det att det är orimligt att människor kommer hit från andra kontinenter för att ta låglönejobben. Har man en restaurang i en viss stadsdel är det märkligt att man tar hit en människa från Burma eller något annat land för att han ska jobba på den här restaurangen i Sverige. Man kan genom en ganska enkel rekryteringskampanj få någon från den egna staden eller kanske från den egna stadsdelen att börja arbeta och kanske få sitt första jobb på restaurangen.

Det är nog det främsta argumentet. Arbetskraftsinvandring för att ta låglönejobb framstår som orimlig för rätt många svenskar. Vårt parti och våra samarbetspartier tar till oss detta och förstår att vi i den här kammaren måste förverkliga svenska folkets vilja. Det är rätt många svenskar som anser det helt orimligt att ta hit människor från andra kontinenter för att ta de enklaste jobben i Sverige.

(forts. § 7)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Uppsägningar i sjukvården

Anf. 48 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! I går fick 900 anställda i Region Östergötland beskedet att de varslas. Så ser det ut runt om i landet – i Sörmland, i Västra Götaland eller i Skåne. Sverige befinner sig i en nationell sjukvårdskris som har drivits fram av den här regeringen.

För några veckor sedan gav statsministern ett löfte i tv inför hela svenska folket. Han skulle lägga fram, som han sa, en budget som kommer att se till att människor inte sägs upp i den svenska sjukvården. Men efter detta har det inte kommit några besked, trots att sjukvårdsregionerna runt om i landet vill och behöver få klarhet i vad statsministern menade, så att de inte behöver säga upp personal och så att vårdköerna inte behöver bli längre.

Det verkar som vanligt som om man inte riktigt kan lita på statsministerns ord. Min fråga till Ulf Kristersson är därför: Kan du i dag ge besked till alla landets sjukvårdsanställda, så att de kan fortsätta att göra sitt jobb utan att behöva vara oroliga för att bli av med jobbet?

(Applåder)

Anf. 49 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har vid några tillfällen tagit upp att jag är bekymrad över läget i landets regioner. Det började med att vi redan i budgetpropositionen förra hösten, innan vi visste hurdan utvecklingen framför allt med inflationen skulle bli, gav mycket pengar till regionerna. 40 procent av det samlade reformutrymmet gick till kommuner och regioner.

Sedan blev siffrorna sämre. Det handlar i mycket hög grad om den ärvda inflationen, den inflation som har plågat Sverige sedan långt innan den här regeringen tillträdde. Det är inte för alla helt intuitivt varför hög inflation slår på pensionsavtal som i sin tur slår in i regionernas ekonomi, men så ser det ut. Den delen vill vi från statens sida hjälpa regionerna med. Därför har jag i den här kammaren och i tv sagt att vi kommer att ta vår del av ansvaret för att se till att regionerna kommer igenom denna tuffa tid av hög inflation. Sedan kommer regionerna själva också behöva ta sitt ansvar och fatta sina 21 olika beslut, men regeringen är redo för sitt ansvars-tagande.

Anf. 50 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, statsministern, för seminarieövningen! Det är inte oklart för någon att vi haft högre inflation eller att det kommer att drabba sjukvårdsregionerna och inte minst påverka pensionskostnaderna. Det är ju ingen nyhet. Det var därför som vi socialdemokrater fördubblade satsningarna på sjukvården i den senaste budgeten för att Sverige inte skulle hamna i en sjukvårdskris.

Men svaret på min fråga var alltså nej. Det kom inga besked i dag. Statsministern lovade svenska folket att ingen i sjukvården skulle bli av med jobbet. Nu frågar jag igen: När kommer statsministern att följa upp sitt löfte och ge det besked som krävs för att stoppa den nationella sjukvårdskrisen?

Anf. 51 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Socialdemokraterna får nog finna sig i att vi i regeringen lägger fram våra budgetar när vi har en analys av läget och vet vilken del av ansvaret som staten ska ta och vilken del som regionerna ska ta. Det jobbar vi med just nu.

Vi går mot en vårändringsbudget och en vårproposition. Det är den analys som vi håller på med just nu. Jag lovar att när vi är färdiga kommer även Mikael Damberg att få veta resultatet av det arbetet. Men det här är viktiga saker. Vi pratar om stora belopp. Vi pratar om viktigt ansvarstagande. Staten tar sitt ansvar, och regionerna kan, vill och ska ta sin del av ansvaret.

(Applåder)

EU-förbudet mot nya förbränningsmotorer

Anf. 52 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Statsministern! Som bekant blir elbilar allt vanligare. Vi är överens om att elektrifiering är den långsiktiga, hållbara vägen för att hantera klimatfrågan. Där har vi mycket gemensam politik.

Elbilen kommer alldeles säkert att vara en helt dominerande del av fordonslottan i framtiden. Det är jag säker på. Men förbränningsmotorn och de så kallade fossila bilarna är i dag en väldigt viktig sak för väldigt många människor – hundratusentals människor, för att inte säga miljontals, i vårt land. Det sannolika är att det kommer att vara så även i framtiden i stora delar av Sverige.

För att nå framåt i omställningen och gå mot elektrifiering kan man göra på lite olika sätt. Man kan låta marknaden hantera det och låta efterfrågan och utbudet styra. Man kan också fatta politiska beslut.

Regeringen har ställt sig bakom EU:s förbud mot nya bilar med förbränningsmotorer från 2035. Det är en fråga där vi inte är överens, men Sveriges position har ändå varit att man är positiv till ett förbud.

Nu höjs det röster i Europa i flera politiska läger, också i EPP-gruppen, som är Ulf Kristerssons eget samarbetsparti i Bryssel, för att riva upp förbudet. Flera fordonstillverkare har sagt att man kommer att fortsätta att tillverka förbränningsmotorer i framtiden och så vidare.

Med anledning av detta, herr talman, undrar jag om statsministern är beredd att på något sätt ompröva sin hållning när det gäller förbudet mot förbränningsmotorer från år 2035.

Anf. 53 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att även detta kommer att kräva en liten seminarieövning. En del av beskrivningen är ju inte helt korrekt.

Däremot är vi helt eniga om att det är elektrifiering som är vägen framåt. Elektrifiering ska ersätta det fossildrivna. Det kräver att elen är tillverkad fossilfritt. Jag hörde ett intressant reportage i radion i morse som handlade om elektrifiering i Kina, som drivs med koldriven el. Det är ju ganska poänglöst att bygga elbilar på det sättet. Men att elektrifiering och därmed fossilfri el är svaret är vi säkert helt överens om.

Sedan ska vi vara noga. Det handlar om nollutsläpp. Det är ett förbud mot att sälja nya bilar som inte har nollutsläpp. Det var det europeiska beslutet. Det fanns lite fin-tuning där som handlade om Tysklands krav, tvärs över partigränserna, om att det skulle vara tydliggjort att det är utsläppen man är ute efter.

Detta betyder alltså att det inte är ett formellt förbud mot förbränningsmotorer. Sedan tror jag att vi alla i allt väsentligt tolkar detta som att det ska vara elbilar, för det är ju så det kommer att bli. Men det kan säkert finnas exempel på andra utsläppsfria former av bilar också. Men jag tror som sagt att elektrifiering är vägen framåt.

Något förbud finns alltså inte. Jag har hört att en del vill riva upp ett förbud, och det är ju svårt att riva upp ett förbud som inte finns.

När det gäller EPP-gruppen har jag, möjligen till skillnad från Jimmie Åkesson, läst det dokument som gäller detta, och där finns inga sådana formuleringar. Däremot är man mån om att det ska vara teknikneutralitet. Vi står bakom det beslut som vi enades om inom ramen för EU-beslutet, helt enkelt.

Anf. 54 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Förbud eller inte; det är klart att det i praktiken är ett förbud mot bilar med förbränningsmotorer. Möjligen finns det på forskningsstadiet bränslen som kan ge nollutsläpp. De är väldigt dyra och befinner sig på något slags väldigt tidigt stadium. Det är väl inte så aktuellt, utan i praktiken är det elbilen som ersätter.

Det finns många problem med det. I vårt stora land med långa avstånd behöver vi bilar som fungerar stabilt över långa avstånd. Av beredskaps-skäl finns det anledning att fundera kring förbränningsmotorn i förhållande till eldrivna fordon och så vidare.

Jag tolkar ändå statsministerns svar, herr talman, som att han inte, åtminstone inte här och nu, är redo att omvärdera beslutet. Jag beklagar det, men jag respekterar det.

Anf. 55 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Nej, vi tycker att det beslut som vi har enats om i EU inom ramen för det stora klimatpaketet, inklusive att ge bilindustrin pålitliga, långsiktiga spelregler, är ett viktigt beslut.

Jag tror inte minst att svensk bilindustri tycker att det är viktigt att veta vad som gäller. Ett stort problem för många industriella aktörer är ju att det är skiftande spelregler hela tiden. En del av de sakerna delar vi gemensamt. Att kunna ge ett trovärdigt svar på att vi kommer att dubblera den fossilfria elkapaciteten i Sverige skapar pålitlighet för industrin, vilket är

viktigt för vår konkurrenskraft. Jag tror att även bilindustrin behöver ha tydliga spelregler.

En hel del görs med goda incitament. Prissättning på utsläpp är ett sätt att skapa incitament. Ibland krävs också politiska beslut för att sätta spelreglerna. Jag tror att det är en rimlig balans i detta.

Vi står fast vid att vi ska ha nollutsläpp när det gäller nyförsäljning av bilar från 2035 eftersom det är ett gemensamt europeiskt ställningstagande.

Varsel i vården

Anf. 56 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! I går träffade jag Barnens sjukvårdsuppror. Det drivs av föräldrar som har upplevt det allra värsta: att förlora ett barn. De har gjort det på grund av felbehandlingar, att rutiner inte har följts och att man inte har upptäckt sjukdomarna. Stressad personal har gråtit därför att de inte har kunnat hjälpa.

Inga nedskärningar i svensk sjukvård ska leda till att någons barn dör på det här sättet. Det är alltid ett misslyckande. Underbemanning, resursbrist och stress ökar dessa risker.

I går kom ytterligare rekordvarsel, den här gången i Östergötland. 900 personer sägs upp. Det är historiskt, herr talman.

I dag har det gått 19 dagar sedan statsministern i direktsändning avgav sitt löfte att ingen människa ska bli varslad i svensk sjukvård. Det skulle regeringen och Sverigedemokraterna se till med sin budget.

Bakom siffran 900 finns patienter, anhöriga, och anställda. En våg av oro sköljer nu över Sverige.

I går berättade cancersjuka Jenny från Norrköping hur hon kommer att påverkas av varslet. Hon är livrädd, herr talman. Det är omänskligt. Det är fruktansvärt.

För bara några timmar sedan röstade statsministerns parti ned vårt initiativ om att garantera att ingen ska bli varslad i svensk sjukvård, alltså att uppfylla statsministerns eget vårdlöfte. I höstas valde statsministern i stället att sänka skatten med 25 miljarder kronor. Det kan inte vara en värdig prioritering, herr talman.

Min fråga är: Var går gränsen för Ulf Kristersson och Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson? Hur många liv ska behöva riskeras innan de agerar?

(Applåder)

Anf. 57 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt oss först vara lite värdiga. Jag tror att vi alla någon gång har träffat föräldrar som har mist ett barn i allvarlig sjukdom eller i andra sammanhang. Jag tror att man ska vara lite varsam innan man antyder att regionernas beslut just nu leder fram till att föräldrar kommer att förlora sina barn. Sedan lider vi alla djupt med de föräldrar som har varit i sådana situationer, men jag tycker att vi ska vara lite varsamma.

Jag har flera gånger sagt att regeringen kommer att återkomma med sin del av de budgetbeslut som krävs för att nu hjälpa regionerna genom en väldigt svår tid, i huvudsak skapad av hög inflation. Det är 21 regioner som fattar 21 olika budgetbeslut. Där måste ansvaret ligga.

Jag har gång på gång sagt att staten kommer att ta sin del av ansvaret för att detta ska bli så bra som möjligt och för att inte medicinsk personal generellt ska sägas upp. Jag noterar också att det varsel som kom i Sörmland undantog just läkare och sjuksköterskor, men det kan vara ett allvarligt problem ändå. Olika regioner är dessutom olika.

Beskedet kvarstår: Staten kommer att göra sitt. Vi kommer att ta vår del av ansvaret för att hjälpa regionerna genom en svår tid och för att undvika den här sortens nedskärningar. Men regionerna bär ytterst ansvaret för sin ekonomi och sina beslut.

Anf. 58 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Nu var det Östergötland som hade varslat.

Frågan om vården är en fråga om liv och död. Det går inte att sticka under stol med att Ulf Kristersson och Jimmie Åkesson valde att sänka skatten för sig själva, för regeringskollegorna och för alla andra i samma inkomstklass med 10 000 kronor. Hur kan vi acceptera att det är Jenny och alla andra som ska använda sig av svensk sjukvård som ska betala för detta? Det kan inte vara rimligt. De ska inte behöva betala för det. Vi är ett modernt välfärdsland. Vi har råd med en anständig sjukvård.

Statsministern har stått i direktsändning i tv och sagt att han ska lägga fram en budget som ser till att ingen blir uppsagd i svensk sjukvård. När kommer denna budget? Den måste komma nu för att stoppa varslen. När ska du uppfylla ditt vårdlöfte, Ulf Kristersson?
(Applåder)

Anf. 59 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Som jag sagt flera gånger kommer regeringen att återkomma med ett budgetbesked där staten tar sin del av ett viktigt ansvar. Jag har också beskrivit varför vi gör det. Jag har också gång på gång beskrivit att 21 regioner både kan, förväntas och vill ta ansvar för sin situation. En del problem har de gemensamt, som inflationskonsekvenserna. En del problem är väldigt olika i olika regioner, där de också fattar sina beslut.

Mitt besked kvarstår: Vi återkommer med de budgetmedel som vi anser är statens del av ansvaret för att hjälpa till i en mycket svår situation.

Höjd åldersgräns för A-traktor

Anf. 60 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Jag skulle vilja prata med statsministern om löften, om saker som statsministern lovat andra människor, organisationer och grupper och hur väl han sedan levtt upp till dessa löften.

Statsministern har lovat Ukraina ett starkt och långsiktigt stöd – bra och välkommet! Men när det kommer till Jas 39 Gripen ska vi vänta och se. Trots att president Zelenskyj bad om detta när vi träffade honom gemensamt på Harpsund i somras vacklar löftet. Vi ska vänta och se.

Statsministern lovade också så sent som häromdagen att regeringens budget skulle se till att ingen behövde sägas upp i välfärden. När statsministern sedan pressades om löftet vacklade han återigen. I dagarna får undersköterskor, läkare och sjuksköterskor i Region Östergötland – och

statsministerns egna partikamrater – jobba med den krassa verkligheten: 900 anställda ska varslas.

Statsministerns eget parti har också ställt ut ett löfte till landets ungdomar om att försvara 15-årsgränsen för att få köra epa, något som EU-parlamentet röstade om i går. Trots att våra bägge partier kämpade för att försvara den gick förslaget igenom, och det blev ett nej till 15-årsgränsen. Åldersgränsen ska nu upp. EU:s byråkrati ska in och peta i ungdomars frihet, och nu hamnar frågan i stället hos EU:s regeringar och statschefer. Nu ska detta förhandlas bland er.

Min fråga till statsministern är därför: Kan du här och nu lova att regeringen och du som statsminister kommer att göra allt i er och din makt för att stoppa förslaget om att höja åldersgränsen för att få köra epa? Kan statsministern lova att göra allt han kan för att försvara friheten för ungdomarna där tunnelbanan inte går?

(Applåder)

Anf. 61 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är ett lite slarvigt sätt att beskriva olika löften. Jag har sagt gång på gång, senast här i dag, att staten kommer att ta sin del av ansvaret för att hjälpa regionerna genom en svår tid. Men regionerna fattar sina egna beslut. Vi kommer att ta vår del av det ansvaret för att undvika generella uppsägningar i sjukvården. Det är viktigt, och det har jag sagt. Vi återkommer med den budgeten.

I Ukrainafrågan förefaller det vara helt gripet ur luften – det var ett dåligt skämt om Gripen. Vi sa tidigt att vi är med i den krets av länder som vill hjälpa Ukraina med kapacitet i luften. Vi ska diskutera noga om Gripen är ett alternativ, på premisserna att Sverige är medlem i Nato och att vi har ett gemensamt beslutsfattande med andra länder om skyddet i luften av vår del av Europa, inte mer och inte mindre.

Det har jag sagt personligen till president Zelenskyj. De har stor förståelse för det argumentet och resonemanget. Och jag har stor förståelse för att de så fort som möjligt vill ha mer flygkapacitet i Ukraina. Det har jag sagt, inte mer och inte mindre.

I den berömda frågan om epan, A-traktorn, har de allra flesta partier i Sverige slagits hårt – en del röstade också emot det som sedan gick igenom – för att undvika en höjning från 15 till 16 år. Nu ska frågan behandlas igen i europeiska sammanhang. Jag kan garantera att de politiker som jag kan överblicka och har ett ansvar för kommer att slåss för att åldersgränsen inte ska höjas från 15 till 16 år. Sedan får andra partier ta sitt ansvar i den frågan.

(Applåder)

Anf. 62 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Tack för svaren, statsministern! Men när man behöver så lång tid för att över huvud taget förklara sina egna löften får man fundera på vad de egentligen var värda och vad det var man egentligen lovade.

Mer pengar till välfärden ska ses över. Gripen till Ukraina ska ses över. Löfte efter löfte blir något helt annat. Också löftet om att få ordning på Sverige har blivit något annat. Fråga bara tågresenärerna runt om i Sverige! Jag vet inte riktigt vad landsbygdens ungdomar ska göra av det löfte som statsministern försöker ge här.

Kan statsministern och regeringen lova att ni, inte enskilda ledamöter i parlamentet, kommer att göra allt för att åldersgränsen för eptraktorer inte ska höjas? Nu är det regeringen, stats- och regeringschefer, som ska förhandla. Kan statsministern dunka in löftet att stå upp för friheten för Sveriges landsbygdsungdomar?

Anf. 63 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker på allvar att Muharrem Demirok är slarvig. Att låtsas som att någon har ställt ut ett löfte att skicka svenska flygplan till Ukraina är att fara med osanning. Möjligen kan den som inte bär ansvar för frågorna skicka sådana löften helt utan täckning i verkligheten.

Det jag sa var att jag vill hjälpa till, att Sverige som land ska hjälpa Ukraina att försvara sig även i luften. Vi är med i det arbetet. Det kan bli aktuellt med Jas 39 Gripen, om vi är medlemmar i Nato och om vi är eniga med andra länder om att svenskt luftförsvar gör sig bäst där och att andra kan försvara oss här.

Exakt så svår är den frågan. Den som låtsas att det är en enkel fråga har helt missat poängen med vad Ukraina behöver.

När det gäller frågan om epan, A-traktorn, röstade båda våra partier nej i omröstningen i går. Vi har tagit den delen av ansvaret. När frågan nu kommer tillbaka kommer det parti som jag kan överblicka och bär ansvar för att arbeta för detta. När regeringen ska ta ställning till frågan kommer regeringen också att verka för att behålla 15-årsgränsen och för att åldersgränsen inte ska höjas till 16.

(Applåder)

Eldupphör i Gaza och sanktioner mot israeliska bosättare

Anf. 64 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! I Gaza city mördades i dag över 100 människor i kön för att få mat. UNRWA berättade för mig, när jag nyligen besökte dem i Jerusalem, att deras veteleveranser hålls fast i hamnen. De släpps inte fram till dem som nu svälter på Gazaremsan. Under min resa besökte jag även ett av de 16 palestinska samhällen på Västbanken som fördrivits till följd av våld från israeliska bosättare.

Mina frågor är: Hur allvarliga brott mot folkrätten kommer Sveriges regering att behöva bevittna innan regeringen kräver ett permanent eldupphör och inför sanktioner mot bosättningar? Hur många människor ska stå på randen till svält eller till och med hinna svälta ihjäl innan det svenska humanitära biståndet till det palestinska folket återupptas?

(Applåder)

Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! I den svåra frågan om situationen i Mellanöstern just nu har regeringen i grund och botten två stora uppgifter. Den ena är att tillsammans med andra – i huvudsak europeiska länder, ibland Europa och USA tillsammans och ibland i en bredare krets – verka för en långsiktig lösning i Mellanöstern.

Ståndpunkterna är väl kända. Hamas fördöms. Hamas är en terroristorganisation. Israel har rätt att försvara sig, inom folkrättens gränser. Det behövs humanitärt tillträde till Gaza för att hjälpa till, så mycket och så fort det bara är möjligt. Och den långsiktiga idén är en tvåstatslösning.

Sverige är ingen avgörande aktör i frågan. Det tror jag att många förstår. Men vårt ord är med i laget, inte minst i olika EU-sammanhang. Ju mer EU, USA och andra kan enas om detta och väcka respekt för de ståndpunkterna, desto bättre är det.

Den andra stora uppgiften vi har är att ta ansvar för det som händer i vårt eget land. Jag är djupt bekymrad över den våg av antisemitism som nu sveper över Sverige och andra länder. Vi bär själva det hundra procentiga ansvaret för vad som händer i våra länder.

De båda tankegångarna vägleder just nu vårt arbete i fråga om Mellanöstern.

Anf. 66 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Jag instämmer i flera av de utgångspunkter som statsministern lyfter fram. För mig leder de till slutsatsen att Sverige nu måste agera offensivt inom EU och tillsammans med andra aktörer för att få stopp på den kollektiva bestraffning av befolkningen i Gaza som nu skördar otroligt många människoliv. 12 000 barn har dödats.

Om vi strävar efter en tvåstatslösning på riktigt måste vi också få stopp på de våldsamma handlingar från bosättare som fördriver människor från sina marker i detta nu och gör lösningen svårare att uppnå.

Josep Borrell i EU har tagit tydligare ställning än Sveriges regering. Sverige borde agera. Det är viktigt för Israel, det är viktigt för Palestina och det är centralt för de människor, de civila, som just nu svälter och dödats i Gaza.

(Applåder)

Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att vi är eniga om ganska många saker när det gäller detta. Frågan kommer också att komma upp på nästa europeiska råd. Den är svår. Många europeiska länder kan enas om de stora principerna, som är svåra, till exempel tvåstatslösningen. Men vi har historiskt väldigt olika relationer till både Israel och staten Palestina. Det gör konflikten svår också för Europa. Men det är ingen ursäkt för att inte försöka.

Sverige kommer att lägga in vårt ord i det laget. Vi kräver som alla vet respekt för civila. Vi kräver tillträde för att hjälpa människor på plats. Vi kräver också att det finns biståndsorganisationer som är respektabla och att man går till botten med allvarliga anklagelser. Och vi kräver ett Gaza som är fritt från Hamasstyre.

Det är stora och svåra saker. Jag tror att de flesta förstår att Sverige inte äger de här besluten. Men vi gör vad vi kan för att vara så konstruktiva som möjligt. Samtidigt måste vi på fullt allvar lösa de problem som finns här, i vårt eget land.

Anf. 68 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag ska – föga förvånande – tala om Nato. Med samma säkerhets- och försvarspolitiska allians för alla fem nordiska länder kan samarbetet mellan oss ytterligare fördjupas. Den nordiska gemenskapen är unik. Samtidigt gäller det att visa insikt om skyldigheten att bistå hela Natoalliansen uttryckt som ett 360-gradersperspektiv.

Flygvapencheferna i Sverige, Norge, Finland och Danmark har gjort ett avtal innebärande att man ska kunna verka som ett gemensamt luftförsvaret. Avsiktsförklaringen är ett tydligt budskap om att de nordiska länderna vill arbeta tillsammans.

Nu har alla Natoländers parlament godkänt Sverige som medlem. I sanning handlar det inte, herr talman, om 22 månaders hårt arbete, utan snarare om 22 år av opinionsbildning för Nato. Det som har uppnåtts är en framgång och ska beskrivas som en framgång. Kan statsministern säga någonting om processen som nu har gått ända in i mål?

Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först vill jag återkoppla till historiken. Även om vi alla lever här och nu i mycket hög grad är ju historiken viktig. Jag ska göra några nedslag.

Under efterkrigstiden gick Sverige från ett pragmatiskt sätt att hålla landet utanför andra världskriget till en nästan fundamentalistisk syn på neutralitet och alliansfrihet där Nato inte ens kunde diskuteras. Det är en viktig förändring vi är i nu.

Nästa steg var när vi insåg den fulla vidden av vad Ryssland är berett att göra. Med start 2008 och Krim 2014 insåg vi att Ryssland är farligt för vårt närområde. Det startade också en debatt.

Steget därefter kom väl någonstans kring 2017/18 när Finland började prata mycket aktivt om Natooptionen och vi var ganska många som insåg att Finland var på väg att ändra sig om Nato. Sedan kom den fina resa vi har gjort gemensamt, sex av åtta partier som är för Nato.

Det som nu kommer att hända är att vi inväntar att den ungerske presidenten kontrasignerar, och sedan ska papperen till Washington. Sedan ska vi få en inbjudan, och sedan lämnar vi in vårt dokument – och då är vi medlemmar i Nato.

Ändring av könstillhörighetslagen

Anf. 70 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Första gången jag träffade statsministern var i ungdomspolitikerna för drygt 30 år sedan. Vi har blivit äldre.

(Statsminister ULF KRISTERSSON (M): Och klokare.)

Jag tror också att vi har justerat våra synpunkter utifrån att verkligheten har förändrats och insikter förvärvats.

Frågan om juridiskt könsbyte förtjänar att grundas på kunskap. Varningar från experter ska tas på allvar, inte viftas bort.

Kristdemokraterna säger bestämt nej till att ett barn som endast är 16 år ska kunna välja könstillhörighet trots att det inte finns en diagnos om könsdysfori i botten. Professorer och specialistläkare inom psykiatri varnar för att den upplevda könsdysforin förvärras. Socialstyrelsen menar att riskerna väger tyngre än förväntad nytta med hormonbehandling för personer så unga som 16 år.

Min fråga till statsministern är om han anser att ny kunskap och evidens bör tas till vara före det att en lagändring genomförs.

Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! En del blir äldre och klokare, andra blir äldre och envisare. Omvärlden får väl bedöma hur vi har förändrats med åren.

Jag tänker inte svara på frågan på annat sätt än att vi har enats om att den nu ligger i riksdagens socialutskott. Regeringen har alltså ingen samfäll ståndpunkt i frågan. Jag är regeringschef och talar för regeringen. Frågan ligger i socialutskottet. Där finns det – vilket är väl känt – olika ståndpunkter. De får vägas samman i riksdagsutskottet och sedan i riksdagsbehandlingen. Jag har full respekt för den processen och tänker inte ha någon bestämd regeringsuppfattning om detta.

En nationell samordnare mot antisemitism

Anf. 72 GULAN AVCI (L):

Herr talman! Statsministern! Det finns få saker som är så centrala och viktiga som kampen mot antisemitismen just nu. Jag vill rikta ett stort tack till statsministern, som leder en regering som tar judehatet i Sverige på allvar. Det är tydligt att hela regeringen prioriterar frågan.

Arbetet mot antisemitismen spänner över många områden och departement. Det finns ett behov av samordning. I Tyskland har man en kommissionär för judiskt liv och kampen mot antisemitismen. Uppdraget går ut på att samordna gentemot berörda aktörer, vara kontaktperson gentemot judiska organisationer och jobba kunskapshöjande.

Jag undrar hur statsministern ser på att tillsätta en nationell samordnare i Sverige som arbetar för judiskt liv och mot antisemitism.

Anf. 73 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag instämmer i verklighetsbeskrivningen i mycket hög grad. Så sent som i förrgår träffade jag företrädare för både den svenska och den internationella judiska gemenskapen, och de tog upp precis samma sak. Den frågan är på högkant. Den är också på högkant efter Maria Arnholms utredning där det finns många olika förslag för att stärka judiskt liv.

En viktig sak är att inte bara stärka skyddet mot antisemitism utan också verka för att stärka judiskt liv i Sverige. Det är otroligt viktiga frågor. Utredningen är på remiss just nu, så jag tänker nog invänta den processen innan regeringen tar ställning.

I praktiken har vi i dag en samordningsfunktion i en statssekreterargrupp som jobbar tvärs över departementen under ledning av min egen statssekreterare. Jag tycker alltså att vi i praktiken bedriver mycket av det

arbetet. Om det sedan ska permanentas i en annan form tål att diskuteras, men där tänker vi invänta remissvaren.

Prot. 2023/24:77
29 februari

Statsministerns
frågestund

Regeringens plan för att nå klimatmålen

Anf. 74 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Statsministern har ju det övergripande ansvaret för samordningen av Sveriges EU-politik. Det går att läsa på regeringens hemsida, bland annat.

Nu har det visat sig att regeringen återigen har siffertrixat. Den här gången gäller det klimatpolitiken. En granskning av detaljerna i det som statsministern tillsammans med SD själv var med och presenterade visar att detta är en bluff. Man kommer inte att klara vare sig Sveriges eller EU:s klimatmål till 2030.

Man kan fråga sig hur mycket dyrare det blir för vanligt folk, men det här är också viktigt för svenska jobb. Om regeringen inte presenterar en trovärdig väg framåt riskerar vi ju att på vårdkrisen och byggkrisen få en kris för den gröna, industriella revolutionen när tusentals nya jobb som skulle kunna ha hamnat i Sverige och EU i stället hamnar i Norge och Kanada.

Om ett land som Sverige försöker bluffa och siffertrixa sig förbi Sveriges och EU:s klimatmål – hur ska andra EU-länder, som har tuffare förutsättningar, kunna göra sitt och göra rätt? Min fråga till statsministern är alltså när beskedet kommer om den trovärdiga planen med både politik och kostnader för att vi ska nå både Sveriges och EU:s klimatmål.

Anf. 75 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag blir lite förvånad över det slarviga språkbruket. Säg inte siffertrixande utan säg i stället som det är: Vi tycker helt olika om klimatpolitiken.

Har man ingen energipolitik har man ingen klimatpolitik. Den här regeringen har en energipolitik och kan därmed driva seriös klimatpolitik.

Den regering som fanns förut, där Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet skulle svara för energipolitiken hade inga förutsättningar för att trovärdigt elektrifiera Sverige bort från det fossila. Dessutom lade ni all kraft på en enda fråga: höjd reduktionsplikt och höga priser på bensin och diesel i Sverige. Det skulle göra hela jobbet. Det är inte en seriös klimatpolitik.

Nu lägger vi om klimatpolitiken. Jag vet att ni inte gillar det, Matilda Ernkran. Jag kan leva med det. Men vi ändrar på förutsättningarna för svensk energi- och klimatpolitik för att nå de mål som vi har satt upp.
(Applåder)

Välfärdsfusk och en ny könstillhörighetslag

Anf. 76 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Statsministern! Tidöpartierna jobbar hårt med att stoppa fusk, brottslighet och finansiering av terrorism, och inte minst statsministern har varit väldigt tydlig i frågan. Ambitionen är att varje kryphål ska hittas och täppas till. Därför blir det också väldigt märkligt att Moderaterna

i socialutskottet parallellt med att stoppa fusket driver igenom en ny, förändrad könslagstiftning som ska göra det lättare att byta juridiskt kön, det vill säga byta personnummer utan utredning eller diagnos.

Tunga remissinstanser har hård kritik mot det förslaget. Bolagsverket flaggar för att personer som byter personnummer flera gånger blir svårare att spåra i deras register. Svenska Bankföreningen menar – och det här är intressant – att förslaget riskerar att bli ett verktyg för den organiserade brottsligheten att undkomma kontroller av penningtvätt och av finansiering av terrorism.

Tycker inte statsministern att det blir problematiskt att man samtidigt som man bekämpar fusk också lägger fram förslag som riskerar att främja välfärdsfusk och finansiering av terrorism?

Anf. 77 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag förstår att det är lockande att i riksdagen alltid vända sig till regeringen för att få svar på olika frågor. Ofta är det legitimt. Men i det här fallet ligger frågan i riksdagen, inte hos regeringen. Den ligger bokstavligt talat i riksdagen, och där ska den diskuteras. Där ska den också ytterst beslutas. Alla de relevanta frågor där man kan tycka lika eller olika får ventileras i socialutskottet. Som regeringschef har jag ingen ståndpunkt i den frågan av de skäl som alla känner till. Det finns olika uppfattningar, och de ska diskuteras i socialutskottet.

Situationen i Gaza

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag tänkte fråga om Gaza. Jag upplever att statsministern och regeringen inte visar tillräckligt med engagemang i frågan.

Vi ser just nu en svältkatastrof spelas upp framför våra ögon. Miljoner riskerar att svälta ihjäl, eftersom den humanitära hjälpen har varit blockerad i fem månader. Jag undrar vad statsministern gör. Fattade ni beslut i dag på regeringssammanträdet om att återuppta utbetalningarna till FN-organet UNRWA, som har sagt att pengarna kommer att vara slut om några veckor? I går fördömde Europaparlamentet Sverige och andra länder som stoppat utbetalningarna till UNRWA.

Fattade ni beslut om att återuppta utvecklingsbiståndet till Palestina? Statsministern har nu läst 108 000 inlägg och hittat 2 inlägg som var miss-tänkta. Nu har det gått två veckor sedan rapporten kom, och den visade att stödet kan återupptas. Har ni fattat det beslutet? När kommer pengarna att betalas ut? Vad gör statsministern för att stoppa svälten och bomberna i Gaza? Nu dödas människor i matköer. Kommer han att kalla upp Israels ambassadör?

(Applåder)

Anf. 79 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att vi alla oavsett politisk hemvist är mycket bekymrade över läget i Mellanöstern – utan tvekan och utan några om och men. Däremot är det uppenbart att vi har olika ingångar i frågan. En del är mycket bekymrade över risken för att biståndsmedel går till att finansiera

raka motsatsen till humanitärt stöd. Sådant måste granskas. Andra är bara bekymrade över att pengar inte kommer fram.

Jag tror att man kan förena båda ståndpunkterna: granska ordentligt och noggrant, vilket pågår nu, och samtidigt hitta andra vägar för det svenska biståndet, så att det kommer fram till människor som behöver det. De ståndpunkterna står inte emot varandra. Man måste klara båda sakerna samtidigt: att både kräva kortsiktiga saker, som humanitärt tillträde, och samtidigt stå på den sida som kräver ett Gaza utan Hamasstyre, som kräver en tvåstatslösning och som pressar den israeliska regeringen på långsiktig konstruktivitet. Där är EU, och där är Sverige.

Statsministerns löfte om vården

Anf. 80 MONA SMEDMAN (C):

Herr talman! För två veckor sedan ställde jag en fråga till sjukvårdsministern om det löfte som statsministern gav till svenska folket sittande i en tv-soffa inför miljontals tittare om att regeringen ska se till att ingen i den svenska sjukvården sägs upp. Svaret från sjukvårdsministern var inte så upplysande. Därför passar jag nu på att gå rakt på kärnan. Hemma i Värmland har regionen givet den ekonomiska situationen aviserat att 750 tjänster ska tas bort, varav 600 är vårdnära. Region Östergötland varslar 900 anställda, såg vi i går. Så här ser det ut rakt över Sverige.

Herr talman! Frågan till statsministern blir därför: När infriar statsministern sitt löfte? Eller menar statsministern att regionerna ska få bära den stora inflationsbördan själva?

Anf. 81 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag säger gärna för tredje eller fjärde gången att jag har sagt att vi i regeringen kommer att ta vår del av ansvaret för att hjälpa landets regioner igenom en mycket svår tid. I mycket hög grad handlar det om en inflationseffekt kopplad till pensionsavtal som skapar ökade kostnader. Regeringen tänker inte lämna regionerna i sticket.

Jag återupprepar gärna också att regionerna, 21 stycken, alla fattar sina beslut enligt lag, tar sitt ansvar, vill ta sitt ansvar och förväntas ta sitt ansvar men också hoppas på att staten ser att statligt ansvar dessutom behövs för att hjälpa dem igenom en svår tid. Precis där är vi, och vi kommer att återkomma med den budgeten när vi är färdiga med det arbetet.

Stopp för import av rysk fossilgas

Anf. 82 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Sedan Putins fullskaliga invasion av Ukraina har EU:s medlemsländer gett Ukraina finansiellt, militärt och humanitärt stöd till ett värde av 144 miljarder euro. Det är bra, och Sverige och EU måste fortsätta att stötta Ukraina. Men vi behöver också göra som Julia Navalnaja i går sa i sitt tal till EU-parlamentet: Vi måste gå efter Putins pengar. Faktum är att EU samtidigt har importerat ryska fossila bränslen för ofattbara 188 miljarder euro, alltså mer än det totala stödet till Ukraina under samma period.

Våren 2022 beslutade riksdagen enhälligt på Miljöpartiets initiativ att man ville se ett stopp för import av rysk energi. Statsministern har nu haft

makten i ett och ett halvt år, men fartygen fortsätter att komma till Sverige – det skedde så sent som i går. Sedan krigets utbrott har hela 37 fartyg levererat rysk gas till ett värde av över 1 miljard svenska kronor, och flera andra EU-länder har gått före och infört nationella förbud. Min fråga till statsministern är: När kommer regeringen att stoppa importen av rysk fossilgas?

(Applåder)

Anf. 83 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först och främst är jag glad att vi har bidragit med mycket stora summor både från Europa gemensamt och från Sverige. Jag är också glad över att vi har bidragit med avancerad försvarsmateriel – militär materiel som många bara för några år sedan tyckte att det var otänkbart att Sverige skulle bidra med för att hjälpa Ukraina att slåss. Det är mycket bra. Vi står också fullt ut bakom de sanktioner som finns. Vi har varit pådrivande bakom sanktionerna. Men både den här regeringen och den förra har haft samma uppfattning: Sanktionerna ska vara gemensamma europeiska. Enigheten har ett eget värde, och Sverige respekterar naturligtvis de sanktionerna.

Sedan kan man ändå säga, inte minst för protokollets skull, att det har skett en dramatisk förflyttning i Europa från rysk fossil energi. Den förflyttningen har varit nödvändig och bra. Sverige står inte i vägen för några ytterligare sådana sanktioner, men Sverige kommer att stå på den gemensamma sanktionens sida i det arbetet.

(Applåder)

Effekterna av desinformation och infiltration på försvarsförmågan

Anf. 84 JAN ERICSON (M):

Herr talman! När man är intresserad av historia kan man inte låta bli att dra ganska otrevliga paralleller mellan det som händer i östra Europa i dag och saker som har hänt i Europas historia tidigare. När man lyssnar på uttalanden och kommentarer från Kreml, från den ryska ledningen, kan man inte låta bli att dra paralleller med det som vi hörde på 30-talet från Berlin.

Det som har ändrats sedan den tiden är tillgången till sociala medier. Vi ser nu oerhört mycket desinformation och konspirationsteorier som sprids på nätet. Jag skulle vilja fråga statsministern hur han ser på risken för att vi i dag i det svenska samhället utsätts för omfattande infiltration och desinformation som kan påverka den svenska försvarsförmågan.

Anf. 85 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att Ryssland har misslyckats med sina mål. Man ville kväva Ukrainas möjlighet att välja sin egen väg. I stället fick man, med president Bidens ord, en ”natofiering” av Finland och Sverige – raka motsatsen till vad ryssarna rimligen hade hoppats på från början.

Vi är hela tiden på vår vakt nu. Orden som kom från Ryssland i går var inte oväntade. Det lät ungefär likadant mot Finland när de fick sitt medlemskap. Det är fråga om omfattande cyberattacker och omfattande des-

information. Det här ska man inte underskatta, och det är ingen som gör det heller. Det kan hela tiden hända nya saker. Men jag vågar säga att svenska myndigheter är väldigt mycket på tårna och på sin vakt hela tiden. Vi arbetar också gemensamt i Europa nu inför stundande EU-parlamentsval; många länder är medvetna om att det finns stora risker för desinformation och otillbörlig påverkan. Låt oss hjälpas åt i det arbetet mot Ryssland!

Prot. 2023/24:77

29 februari

Statsministerns
frågestund

Familjens betydelse för barns uppväxt

Anf. 86 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! För mig som kristdemokrat har familjen alltid varit det centrala och viktiga i barns uppväxt. Ändå ser vi i dag många barn och ungdomar som mår väldigt dåligt, med konsekvensen att köerna till barn- och ungdomspsykiatri ökar. Många av dessa barn och ungdomar hamnar också i händerna på de kriminella nätverken.

Jag vet att regeringen har gjort viktiga insatser för att komma åt ungdomsbrottsligheten, men det går aldrig att kriminalisera bort alla problem. Jag tror att fungerande familjer är avgörande för att barn ska få förutsättningar att må bra. Därför är det förebyggande arbetet och fokus på stöd till familjen väldigt viktigt.

Min fråga till statsministern är därför: Vilka satsningar gör regeringen för att hjälpa familjerna i syfte att ge barn en trygg och säker uppväxt?

Anf. 87 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Detta är en ganska bred fråga, men jag skulle vilja göra två nedslag. Jag inledde tillsammans med Jakob Forssmed en konferens om just barn- och ungdomspsykiatri och psykisk ohälsa ur ett brett civilsamhällsperspektiv för att få ytterligare inspel till regeringen i detta arbete. Vi gör ett antal saker, men det finns alltid mer att göra. Detta är en otroligt viktig fråga.

Familjernas roll är helt avgörande. Att stärka familjer med familjestödsprogram, som nu införs, är en viktig sak, liksom att se till att även barn och ungdomar från familjer med mycket svag ekonomi får tillgång till fritidsaktiviteter. Det finns alltså mycket.

Jag var i går i Trollhättan och tittade på en förskola som bedrev ett avancerat arbete med både språkfrågan – att alla barn oavsett ursprung eller familjeförhållanden ska lära sig bra svenska – och kopplingen mellan förskolan och socialtjänsten, så att man tidigt upptäcker familjer med måttliga problem som man ganska enkelt kan hjälpa dem med innan problemen växer sig väldigt stora.

Det är mycket sådant som pågår. Mer kan utan tvekan göras, och ska göras.

Statsministerns uttalande om vården

Anf. 88 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! I TV4:s partiledarsamtal för några veckor sedan sa statsministern att det är regeringen och samarbetspartierna som kommer att lägga fram den budget som kommer att se till att vi inte säger upp männi-

skor i den svenska sjukvården. Min fråga till statsministern är, kort och gott: Stämmer det att det var detta som statsministern sa?

Anf. 89 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag säger det gärna igen, gång på gång: Regeringen kommer att lägga fram en budget som innebär att staten tar ansvar för att hjälpa regionerna i en svår tid. Det har jag sagt gång på gång, första gången här i talarstolen och flera gånger sedan dess. Jag har också alltid lagt till att 21 regioner enligt lag ytterst bär ansvaret för sina egna budgetbeslut.

Men staten ser problemen. Inflationen, som vi ärvde sedan lång tid tillbaka, har drivit upp kostnaderna på ett sådant sätt att staten ska gå in och hjälpa till. Jag har sagt detta gång på gång, och jag säger det igen. Vi återkommer med den budgeten när den är klar.

Utlokalisering av asylprocessen

Anf. 90 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen har klargjort att hon söker omval och publicerade nyligen sitt valmanifest för nästa mandatperiod i Europaparlamentet. En av punkterna är utlokalisering av asylprocessen till säkra tredjeländer, den så kallade Australienmodellen, för att hantera den illegala migrationen.

Mot bakgrund av att von der Leyen representerar samma partigrupp som de svenska Moderaterna och därför är även deras ordförandekandidat undrar jag om statsministern nu står bakom von der Leyens förslag.

Anf. 91 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har två svar. Det ena är att Ursula von der Leyen har varit en framgångsrik ordförande för EU-kommissionen. Regeringen har naturligtvis ingen ståndpunkt i kandidatfrågor inför EU-parlamentsvalet, som i sin tur föregår nästa kommission. Jag har nöjt mig med att säga att vi från det svenska ordförandeskapet har väldigt goda erfarenheter av att samarbeta med Ursula von der Leyen, och detta tror jag gäller nästan oavsett partitillhörighet. Det räcker nog gott så.

När det sedan gäller hela migrationsfrågan är den helt avgörande för nästan alla länder i Europa, oavsett om de styrs av regeringar som tillhör min eller någon annan partigrupp. Från höger till vänster är migrationsfrågan riktigt stor. Det handlar om att ha koll på Europas yttre gräns och att också pröva nya lösningar för att detta inte ska gå över styr en gång till. Där tror jag att det råder mycket bred enighet bland Europas stats- och regeringschefer, och jag tror att detta också återspeglas i det som Ursula von der Leyen sa i sitt program.

Resurser till regionerna

Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Jag går in på temat löften kommer, löften går – och inte mycket består. Det här löftet lät väldigt bra i tv; det uppmärksammade vi alla. Man skulle inte säga upp vårdarbetare, utan det skulle tillföras pengar.

Nu låter det som att vi kommer att få vänta väldigt länge på detta. Krisen accelererar, precis som alla andra kriser här i Sverige. Inflationen är knappast något ni har jobbat extremt mycket med, tyvärr.

Vårdkrisen får också väldiga konsekvenser. Exempelvis kunde endast 26 procent starta sin cancerbehandling i januari 2024, och 2023, när ni satt vid makten, kunde bara 40 procent starta sin cancerbehandling i tid; det ska vara 80 procent för att målet ska nås. Detta är ett stort misslyckande nationellt.

Vårdkrisen tickar alltså på. Jag tror inte att det räcker att säga att man är bekymrad. Vi vill se action över hela landet – när kommer det?
(Applåder)

Anf. 93 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Att säga att man är bekymrad över en situation är ofta en nödvändig start för att sedan göra något. Det var jag, inte någon annan, som tog upp dessa frågor, för jag ser ett bekymmer, som framför allt är kopplat till den höga inflationen. Detta toppar under 2024. Jag ser ett bekymmer som gör att staten måste vara med och ta sin del av ansvaret – det har jag sagt många gånger, och jag säger det igen.

Däremot har jag aldrig sagt att man ska vänta länge. Men det är bara en oppositionspolitiker, som inte bär ansvar för ekonomin, som kan kasta ur sig något och tro att man löser detta över en natt eller två. Det här kräver ganska noggranna analyser. Det rör sig dessutom om 21 ganska olika regioner.

Regeringen kommer att komma tillbaka, i ordnade former, med de resurser som vi anser att staten ska bidra med för att hjälpa regionerna genom en svår tid.

Arbetsmarknadsprövning

Anf. 94 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Jag hoppas att statsministern någon gång har varit i Halland på besök. Det är ett län med stora skogar, vida åkerfält och lång kustremsa. Detta innebär att två av de stora näringarna i Halland är besöksnäringen och de gröna näringarna.

Många företag i dessa branscher har svårt att förstå att regeringen försöker motverka deras verksamheter och undrar varför. För ett år sedan höjdes arbetsgivaravgifterna för unga, vilket slog hårt mot besöksnäringen. I höstas höjdes lönegolvet för arbetskraftsinvandring, vilket slog hårt mot båda branscherna. Nu tänker regeringen försvåra ytterligare genom ett lönegolv på 34 200 kronor och införande av en politiskt styrd arbetsmarknadsprövning för eventuella undantag.

Min fråga är: Varför anser statsministern att politiker och byråkrater är mer lämpade att avgöra vem som ska anställas av en restaurang eller ett lantbruk än den enskilda företagaren?

Anf. 95 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har många gånger varit i det vackra Halland, och jag kommer att åka tillbaka.

Jag möter många fler företagare, oavsett bransch, som är mycket bekymrade över den brottslighet, det fusk och det missbruk som följer i spåret av en arbetskraftsinvandring där det nästan inte ställs några krav alls på att tjäna pengar så att man kan klara sig själv än företagare som tycker att detta saboterar svensk arbetsmarknad. Det här är viktigt. Den som inte ser de problem som varenda polis ser i branscher där människor kommer från andra länder utanför Europa för att ta jobb i Sverige med mycket låga lönenivåer, utan att kunna tala svenska, missar något fundamentalt: skuggshället i Sverige. Denna brottslighet är på allvar.

Om man dessutom lägger till det faktum att vi har tiotusentals människor i Sverige som inte heller talar bra svenska och har ganska små kunskaper om arbetslivet men är fullt arbetsföra har vi lösningen på mycket av utanförskapet.

Stöd till regionerna

Anf. 96 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Som många har påpekat befinner sig Sveriges regioner i den allvarligaste situationen sedan 1990-talet. Detta drabbar alla som väntar i köerna till vården och även alla som arbetar där. Statsministern har i sitt nu berömda tv-inslag lovat att regeringen och Sverigedemokraterna ska se till att människor inte sägs upp i sjukvården, men vi vet ju alla att det inte går att bara sitta och lova. För att regionerna ska kunna planera och agera utifrån statsministerns löfte behövs besked om hur löftet ska uppfyllas.

Jag vet att statsministern redan har fått denna fråga många gånger i dag och försökt att svara på den. Ni återkommer alltså när ni har räknat färdigt. Jag har därför en fråga. Varslen kommer nu nästan varje vecka, och det handlar om flera hundra personer. Förstår inte statsministern att det är väldigt bråttom?

Anf. 97 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tog upp de här frågorna för att detta är viktigt och för att det är bråttom. Regeringen kommer att agera. Jag har aldrig sagt att det kommer att ta lång tid, men det är noggranna analyser som måste göras av ganska stora summor pengar. Det är ingenting som en regering slarvar med.

Det är lätt att kräva det här från riksdagens talarstol. Men det ska levereras och bindas från regeringen, och då krävs det noggranna analyser. Detta håller vi på med just nu. Däremot har jag aldrig sagt att det kommer att ta lång tid. Regionerna vet att vi kommer att återkomma med vårt besked.

Det är viktigt att säga att staten har ett ansvar i detta. När det gäller den höga inflationen – den inflation som den här regeringen ärvde från den tidigare – slår den hårt 2024. Det är en viktig del. Sedan vet de 21 regionerna att de också har egna, olika, problem. En del problem är gemensamma, och andra är olika.

Många regioner pratar om sitt behov av att ta tag i strukturella problem. Det måste också göras. Det finns inget allmänt carte blanche från regeringen som säger att vi övertar allt ansvar. Vi kommer att ta vår del av an-

svaret för att lösa en mycket svår situation, och vi förväntar oss att regionerna tar sin del av ansvaret.
(Applåder)

Gängkriminalitet och nedskärningar i kommunerna

Anf. 98 PAULA ÖRN (S):

Herr talman! I min moderatstyrda hemkommun Ale har man genomfört stora neddragningar i många verksamheter. I skolan fanns vid läsårets start minst 40 färre vuxna än året innan. Det är färre som kan hjälpa de elever som behöver det allra mest.

Föreningarna har av kommunen fått höjda kostnader med 2 miljoner kronor – något som innebär kraftigt höjda medlemsavgifter. Barn till resurssvaga föräldrar kanske inte längre kan fortsätta med fotbollen.

Det här är bara några exempel på hur regeringens ointresse för kostnadskrisen i kommunerna slår mot de allra svagaste – mot dem som har det svårt i skolan och mot dem vars föräldrar redan tidigare hade det svårt med avgiften till föreningarna.

Min farhåga gäller de barn som riskerar att luras in i gängen, kanske för att stötta mamman med pengar eller i hopp om att kunna köpa ett par nya fotbollsskor. Min fråga är: Tror statsministern att det med de kraftiga nedskärningar vi ser i kommunerna blir lättare eller svårare för de kriminella gängen att rekrytera dessa barn?

Anf. 99 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Hög inflation drabbar alla. Det drabbar hushållen både med prisökningar och med de räntehöjningar som följer av detta. Alla som har bolån vet det mycket väl. Svaret på det hade rimligen inte varit en skattehöjning för enskilda hushåll.

Inflationen drabbar också kommuner och regioner, och den drabbar regioner mer än kommuner. Men jag har all respekt också för den kommunala situationen.

Hög inflation är ett stort problem, och regeringen bekämpar denna inflation så att vi får bättre ekonomiska förutsättningar i Sverige, inklusive för landets kommuner. Vi har 291 kommuner, och jag tror inte att jag ens ska försöka gå in i detalj på vad som händer i Ale kommun. Det beror inte alls på bristande respekt för problemen där, utan på att det finns många andra kommuner med likadana eller annorlunda problem. De här problemen tror jag att man får diskutera i en interpellationsdebatt i Ale kommun.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

§ 7 (forts. från § 5) **Arbetskraftsinvandring** (forts. SfU11)

Prot. 2023/24:77
29 februari

Statsministerns
frågestund

Arbetskraftsinvandring

Anf. 100 TONY HADDOU (V):

Herr talman! För hundra år sedan var svenskar hårt arbetande migranter i USA. De lämnade Sverige och fattigdomen och byggde det nya landet. Svenskarna byggde hus, vägar och järnvägar. De planterade och skördade. Hur hårt än svenskarna slet blev de bara än mer utnyttjade och många

gångar väldigt illa behandlade. Men svenskarna protesterade mot orättvisorna, organiserade sig fackligt i den mån de kunde och utmanade arbetsgivarna. De krävde rättvisa och värdighet.

I Sverige i dag, herr talman, har vi tusentals arbetare från andra länder. De är med och håller vår välfärd uppe, och de arbetar med service och handel. De arbetar inom industrin, de bygger och de sliter. De betalar skatt, och de fyller luckor på svensk arbetsmarknad. De bidrar med nya kunskaper och utvecklar svensk ekonomi. Man kan klart säga att arbetskraftsinvandringen har varit och är positiv för Sverige och att den har bidragit till vårt lands utveckling.

Men för att arbetskraftsinvandringen ska bidra positivt för arbetstagarerna, arbetsgivaren och hela samhället måste det finnas garantier för att utländska arbetstagare inte utnyttjas och inte heller används för att dumpa löner och arbetsvillkor på den svenska arbetsmarknaden.

Om det råder arbetskraftsbrist inom branscher och yrken måste det kunna hanteras på ett seriöst sätt. Det system vi har i dag har onekligen underlättat arbetsgivarnas rekrytering och arbetskraftsförsörjningen. Men det har kommit med ett högt pris, och det har inneburit ett grovt utnyttjande av arbetare, som har följt i systemets spår.

Det är ett snedvridet system som är riggat till arbetsgivarnas fördel och som sätter arbetstagarerna i underläge gentemot arbetsgivaren. Det förstärker den ojämlika maktbalansen på arbetsmarknaden och försämrar villkoren för landets löntagare och för dem som utnyttjas.

Vi har länge känt till detta cyniska utnyttjande av arbetskraftsinvandrare på svensk arbetsmarknad. Det värsta av allt är att när myndigheter väl kommer på vad som blir det ofta så att enskilda arbetstagare sätts i Migrationsverkets förvar medan arbetsgivaren kan fortsätta med utnyttjandet av utländsk arbetskraft.

Man vågar inte säga ifrån om man tvingas jobba långa dagar och nätter utan vila. Man vågar inte anmäla usla arbetsmiljöer på byggen som innebär risk för liv och hälsa. Man tystas, hotas och straffas om man berättar om slavliknande arbetsförhållanden eller utnyttjas sexuellt.

Herr talman! Snarare än att ta itu med arbetslivskriminaliteten har regeringen bland annat presenterat ett lönegolv för arbetskraftsinvandrare. Det har man inte gjort för att lösa de problem vi har på svensk arbetsmarknad utan endast för att göra människor utvisbara.

Den här regeringen har inga som helst ambitioner att straffa oseriösa arbetsgivare, utan endast invandrare. Det har varit ett slags budgivning mellan den högernationalistiska regeringen och Socialdemokraterna som nu har landat i att man måste tjäna över 34 000 för att få sitt arbetstillstånd. Det är ingenting annat än ett djupt klassförakt som regeringen och Socialdemokraterna uppvisar, utan något som helst ansvar eller eftertanke när det gäller konsekvenserna.

Det här innebär att tusentals människor som bygger Sverige riskerar att få arbetstillstånd utbytt mot utvisningsbeslut. Det är arbetare som har byggt sina liv här. De har barn som har fötts här eller som har följt med och som inte känner till något annat än Sverige. Barnen har sin skolgång, sin fritid och sina kompisar här som alla andra barn. De kommer att riskera utvisning, familjesplittring och förstörda liv.

För många som arbetar vitt och har gjort rätt för sig finns risker att tryckas ut i svartarbete och utnyttjas. Andra kommer att tvingas betala

tillbaka delar av sin lön till arbetsgivaren i efterhand om lönen har höjts på papperet, eller så får de inte ut sina löner över huvud taget. Det här handlar till större delen om arbetare som sedan länge är etablerade på arbetsmarknaden och som har kollektivavtalsenliga löner. De behövs i Sverige.

Det är exakt så här den här regeringen skapar morgondagens papperslösa och fördjupar det den kallar för skuggsamhället. Regeringen har en otroligt stark politik för att trycka ut människor i papperslöshet; det får man ändå ge den.

Herr talman! När man dessutom drar ett lönegolv över alla arbetare utan att ha någon som helst koll på hur svensk arbetsmarknad och dess villkor ser ut är det jämställdheten som trycks tillbaka.

Mina förväntningar på den här regeringen kanske inte är jättehöga när det kommer till jämställdhet på arbetsmarknaden, men exempelvis är LO-yrken könade. Så ser verkligheten ut på golvet. Kollektivavtalsenligt tjänar byggnadsarbetaren oftast över 30 000 men städerskan under 25 000. Man kan titta på andra branscher som är kvinnodominerade, exempelvis vården och handeln. Där hamnar man långt under den nya lönenivån. När det gäller klassiska mansyrken inom bygg, transport och logistik är lönerna högre.

Vi kan räkna med att kvinnor i högre utsträckning än män får utvisningsbeslut. Vansinnigt nog motiverar regeringen lönegolv med att man måste kunna försörja sig. Det är fint att regeringen åtminstone erkänner att det är så låga löner för klassiska kvinnoyrken i Sverige, som är de absolut viktigaste yrkena vi har, att man inte klarar sig på dem. Men tänker regeringen göra något åt det? Självklart inte.

Många arbetar dessutom inom välfärden, i en sektor som redan i dag är underbemannad och underfinansierad. Prognoser pekar på att tusentals arbetstillfällen kommer att behövas. I Bodens kommun får personal inom äldreomsorgen utvisningsbeslut. I många kommuner, framför allt i norra Sverige, är detta inte något som bara går att reparera. Undersköterskor är ett bristyrke i Sverige. Man ska utbildas. Det är inte många som söker sig till det heller.

Men det stannar inte riktigt vid sveket mot arbetare, kvinnodominerade yrken eller välfärden. När regeringen och politiker i denna kammare lägger sig i lönebildning genom lagstiftning på detta sätt är det ett ingrepp i den svenska modellen, som alla partier här inne har sagt sig vilja värna. Det enda man nu signalerar ut är att det alltid är högre löner för viktiga arbeten och för arbeten där det råder arbetskraftsbrist. Det är en verklighetsbeskrivning som vi i Vänsterpartiet inte ställer upp på. Så ser verkligheten inte ut.

Vi ska låta arbetsmarknadens parter sköta detta genom överenskommelser och genom kollektivavtal. Det ska inte ske genom politikernas önskan att utvisa så många som de bara kan.

Detta visar vilket historiskt misstag det var av den förra regeringen att inte återinföra arbetsmarknadsprövningen. Man förlitade sig på ett höjt lönegolv. Och för den här regeringen har det som sagt aldrig handlat om ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det handlar i grund och botten om att de till varje pris vill minska invandringen till Sverige och göra så många som möjligt utvisbara. Det är den bärande principen i denna regerings politiska projekt.

Herr talman! Vi ska ha trygga och starka löntagare i Sverige. De som bygger Sverige – alltifrån undersköterskan till industriarbetaren – förtjänar respekt. När det gäller arbetskraftsinvandringen finns det två vägar att välja. Antingen har vi ett rättvist system med garantier för att utländska arbetare inte ska utnyttjas och används för att dumpa löner och arbetsvillkor på den svenska arbetsmarknaden eller så har vi ett orättvist system, som denna regering avser att fortsätta med. Det orättvisa systemet förstärker den ojämlika maktbalansen på arbetsmarknaden och innebär ett grovt utnyttjande av arbetare. Detta löses inte med lönegolv eller deras önskan om att göra fler arbetare utvisbara. Precis som när det gäller regler för asylinvandringen och försörjningskraven riskerar fler att hamna i klorna på oseriösa arbetsgivare.

Vänsterpartiet har länge krävt ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen. Det finns förslag som den förra regeringen uppfyllt, exempelvis att de villkor som erbjuds ska vara juridiskt bindande och att man ska hålla sig till lön och villkor i nivå med kollektivavtal och branschpraxis. Det är en viktig ordning för att stävja utnyttjande och fusk. Men det räcker inte.

Ska vi ha ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen måste vi återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Frågan om brist och arbetskraftsbehov ska prövas av Arbetsförmedlingen i samråd med arbetsmarknadens parter, och arbetstillstånd ska ges till de branscher där det råder arbetskraftsbrist.

Man ska ha rätt till heltid i sin anställning, och det måste göras en vandelprövning av arbetsgivare som söker arbetstillstånd. Arbetskraftsinvandrare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren ska få stanna i Sverige tillståndstiden ut och ges möjlighet att söka en ny anställning. De ska inte utvisas.

Arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare ska straffas. Grunden är att det behövs en jämnare maktbalans mellan parterna på arbetsmarknaden. Så länge vi inte har det kommer utnyttjandet att fortsätta. Det är här fokus bör ligga, så att vi får ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 101 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet skriver i sin kommittémotion avseende arbetskraftsinvandring att nuvarande system för arbetskraftsinvandring är riggat för att arbetsgivare ska kunna ta hit lågbetald arbetskraft. Men när riksdagen i november 2022 röstade om att höja försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare var Vänsterpartiet emot det.

Om jag förstår det rätt vill Vänsterpartiet inte att lågbetald arbetskraft ska komma till Sverige, men ni vill inte heller höja kravet så att arbetskraftsinvandrare ska ha högre löner. Vänsterpartiet menar att de inte vill ha lönedumpning, men de accepterar ett lågt försörjningskrav, på 13 000 kronor, som leder till att lågbetalda arbetare kan komma till Sverige och dumpa lönerna.

Kan ledamoten Haddou förklara hur allt detta går ihop? Det är inte systemet som är riggat, utan det verkar som att Vänsterpartiet är riggat. Om ni vill ha högre löner för arbetskraftsinvandrare, så att de inte blir utsatta

för kriminella aktörer och andra skojare, undrar jag: Varför motsätter ni er ett krav på att lönen faktiskt ska vara högre?

Prot. 2023/24:77
29 februari

Arbetskraftsinvandring

Anf. 102 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Hade ledamoten läst Vänsterpartiets motion i frågan skulle han veta att vi vill återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Det är grunden för att få ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen. Frågan om brist och arbetskraftsbehov ska alltså prövas av myndigheter. Man ska ta detta seriöst.

I fråga om lön och riggat och så vidare: Hade ledamoten läst om Vänsterpartiets politik hade han vetat att vi vill att det ska vara kollektivavtalsenliga löner. Politiker här inne ska inte lägga sig i detta. Vi vill att man följer branschpraxis. Vi vill att man följer det arbetsmarknadens parter kommit överens om. Det är inte svårare än så. Det är inte riggat någonsans.

Vi har ett gäng krav, som jag hoppas att Sverigedemokraterna kan läsa om.

Men det finns något som blir lite oförståeligt i detta. Vänsterpartiet har haft denna politik kring arbetskraftsinvandringen under många, många år. Det som chockar mig är att partier som Sverigedemokraterna har sagt en sak till löntagarna och sedan gjort något helt annat efter valet. De slänger den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen och struntar helt och hållet i den. De sa till löntagarna att de inte ville dumpa löner och att de brydde sig om löntagarnas villkor. Men sedan blev det kanske några bjudmiddagar i näringslivet, för de fick komma in i värmen hos Svenskt Näringsliv och Tidöpartierna. Då gällde det att slänga löntagarnas rättigheter helt och hållet och låta utnyttjandet fortsätta i Sverige. Det är nämligen det som har hänt. Sverigedemokraterna blåste LO-medlemmarna före valet, helt och hållet. De gick till val och gjorde något helt annat. De sa detta själva i en presskonferens. Man gör något annat efter valet.

Anf. 103 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga: Det finns inget stöd i denna kammare för en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning. När Sverigedemokraterna lade fram förslaget under de åtta år som Socialdemokraterna hade makten valde Socialdemokraterna att inte stödja det. Inte heller i dag finns det stöd för det. Vi har kompromissat med de tre partier som vi samarbetar med, och då har vi fått igenom ett lönekrav som Socialdemokraterna inte fick igenom under de år som de hade makten.

Jag tycker att det är bättre att få igenom något som faktiskt stoppar lönedumpning och fusk och som stoppar den arbetskraftsinvandring som gäller låglönejobben än att inte få igenom något alls. Det var precis det som hände med Vänsterpartiets och Socialdemokraternas politik: De fick inte igenom något alls.

Ledamot Haddou säger att politiker inte ska ställa lönekrav. Det har alltid funnits någon form av krav om man kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare. Tidigare var det 13 000 kronor. Det var ett krav att man skulle tjäna 13 000 kronor. Att säga att man ska följa kollektivavtalen är också ett krav, det vill säga att arbetskraftsinvandrare ska tjäna så mycket för att komma till Sverige. Nu höjs kravet. Utsatta människor på arbets-

marknaden i Sverige ska kunna ta låglönejobben och inte konkurrera med människor från tredjeländ.

Anf. 104 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna är tydliga, nämligen att de kallar sina lögner för kompromisser. Det är redigt; det kan man också göra i kamraren.

Jag har varit klar och tydlig genom hela debatten om att lönekrav löser absolut ingenting på arbetsmarknaden. Utnyttjandet kommer att fortsätta på grund av att Sverigedemokraterna gav sin varma hand till Tidögänget. Det gänget vill att utnyttjandet av löntagare fortsätter på arbetsmarknaden. Det är mycket tydligt att Sverigedemokraterna har ställt sig på den sidan. Återkommande lägger sig Sverigedemokraterna för sådant.

Jag sa tidigare att Sverigedemokraterna fick igenom mycket i Tidöavtalet, men priset har visat sig vara att Sverigedemokraterna blåser vanliga löntagare gång på gång. Ni blåste dem när det kommer till försäkringarna i a-kassan. Ni sa att ni skulle göra a-kassan bättre, men sedan sa ni att ni tänkte ge lägre ersättningar till dem som har varit arbetslösa länge. Det är årets blåsning.

Sedan gör ni samma sak med arbetskraftsinvandringen. Ni sa att den ska behövsprövas, men efter valet slängde ni alla LO-medlemmar under bussen. Sedan står ni här och hävdar att ni löser detta med hjälp av ett lönegolv. Det löser inte någonting. Utnyttjandet på arbetsmarknaden kommer att fortsätta. Skillnaden då från nu är att det är Sverigedemokraterna som bär ansvaret för utnyttjandet på arbetsmarknaden.

Anf. 105 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Sverige behöver fler företag som startar, växer och anställer. Det ställer krav på ett konkurrenskraftigt näringsklimat men också på tillgång till kvalificerad arbetskraft. Därför är det viktigt att främja kvalificerad arbetskraftsinvandring.

Men parallellt med detta behov anser vi att reglerna för arbetskraftsinvandring behöver förändras. Det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring har pekats ut som unikt. Till skillnad från många andra länder i Europa, som specifikt riktar sig till högutbildade, har Sverige accepterat alla oavsett utbildning och yrke.

Arbetskraftsinvandringen har bidragit till tillväxt och gett människor möjligheten att via eget arbete etablera sig i Sverige eller arbeta här en period. Vi vill att Sverige ska fortsätta att vara ett attraktivt land för kvalificerad arbetskraftsinvandring. I en global värld är arbetskraftsinvandring nödvändig för svenska företags konkurrenskraft. Kristdemokraterna anser att arbetskraftsinvandring är viktigt för en dynamisk svensk ekonomi, men det måste handla om områden där det råder brist på arbetssökande eller där kompetens saknas inom vårt land.

Antalet arbetskraftsinvandrare till Sverige har ökat kraftigt under ett antal år. Detta skifte har ägt rum samtidigt som Sverige tagit emot ett stort antal tredjelandsmedborgare, varav många har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Arbetskraftsinvandrare utgör därmed en del av invandringen till Sverige.

Vi måste skärpa reglerna för arbetskraftsinvandring för att motverka fusk, utnyttjande och undanträngning av invånare i utanförskap. Detta görs

bland annat genom ett lönegolv för arbetskraftsinvandring, men i våra ögon måste detta lönegolv på en hög nivå kombineras med åtgärder som motiverar arbetslösa i vårt land att ta ett jobb. Det behöver också kombineras med relevanta undantag för bristyrken. Vi vill också ta bort möjligheten till spårbyte eftersom systemet utnyttjas felaktigt bland annat genom falska arbetstillstånd som kan lämna människor i väldigt utsatta situationer.

Herr talman! Kristdemokraterna menar att det nuvarande systemet för arbetskraftsinvandring måste reformeras. Regelverket behöver stramas åt och anpassas efter samhällsutvecklingen. Det är orimligt att ha vidöppna dörrar för lågkvalificerad och lågavlönad arbetskraft från länder utanför EU när vi i Sverige har en egen hög strukturell arbetslöshet i grupper som bör kunna komma i fråga för denna typ av arbeten. Arbetslösa i Sverige måste prioriteras.

Det nuvarande regelverket behöver också reformeras för att komma bort från brister som lett till fusk, utnyttjande av människor och kriminalitet på arbetsmarknaden, framför allt inom yrken med lägre löner.

Herr talman! Det nuvarande regelverket för arbetskraftsinvandring har kommit att underlätta för oseriösa arbetsgivare att anlita billig arbetskraft och utnyttja systemet. Det missbruk av systemet för arbetskraftsinvandring som förekommer är betydande och allvarligt och drabbar inte bara den enskilde utan är även ett hot mot en sund konkurrens.

Ett av de krav som tidigare ställdes för att en utlänning skulle beviljas arbetstillstånd var att inkomsten måste uppgå till 13 000 kronor per månad. Detta var en för låg nivå för att komma till rätta med problemen.

Tidöavtalet angav en kurs för beslut om arbetskraftsinvandring som innebär skärpningar av reglerna i ett antal steg och åtgärder. En lagändring beslutades med stöd av en stor majoritet i denna riksdag under hösten 2022, vilket öppnade för att förändra kraven för arbetskraftsinvandring.

Regeringsunderlaget presenterade det första steget för att skärpa kraven för arbetskraftsinvandring under 2023. Beslutet var att från och med den 1 november 2023 gäller ett lönegolv på 80 procent av medianlönen – i dag 27 360 kronor – som krav för att få tillstånd för arbetskraftsinvandring.

Detta första steg kommer att kompletteras med ett andra steg som just nu är under hantering av regeringen. Utredningen som initierades av regeringen, som fick ett uppdaterat uppdrag, redovisades den 15 februari. Nu inleds ett remissförfarande och hantering av regeringen, vilket kommer att leda fram till en proposition om skärpta villkor som föreslås träda i kraft den 1 juni 2025. Utredningens förslag går i stort ut på att lägga ett lönegolv i nivå med medianlönen i Sverige men ger också förslag på en modell som ska definiera vilka yrkeskategorier som kan få undantag från lönekravet för att säkerställa verksamheter som är viktiga för Sverige vad gäller kompetens men också regionala behov.

Herr talman! I dag bedöms cirka 400 000 personer i Sverige vara arbetslösa, och naturligtvis utgör ett lönegolv för arbetskraftsinvandring inte hela resan för att få dem som står utanför arbetsmarknaden i Sverige att få ett jobb.

Steg två vad gäller lönegolv behöver därför kombineras med åtgärder som just nu också är under utredning. Det gäller bidragstak, kvalificering till välfärden samt ytterligare aktiva åtgärder från Arbetsförmedlingen.

Jag vill som kristdemokrat också återigen understryka behovet av ventiler och undantag från lönegolvet för att säkerställa både kompetens och arbetskraft för att möta behov som är viktiga för kommuner, regioner och företag i olika delar av vårt land. Om det visar sig att första stegets lönegolv redan nu skapar problem för rekrytering vet jag att några av mina partikollegor i en debattartikel i höstas lyfte upp frågan om att skapa ett snabbspår för att utreda frågan om undantag.

Från min synpunkt behöver vi analysera tillämpningen och utfallet av steg ett. Om det behövs anser jag att hanteringen av eventuella problem kan behöva beredas. Men det är nyligen som förändringen gjordes, och vi måste följa upp hur implementeringen blir.

Herr talman! Kristdemokraterna yrkar, likt en majoritet i utskottet, avslag på alla motionsyrkanden. Men trots dessa avslagsyrkanden sker många förändringar. Tillsammans med Sverigedemokraterna skärper regeringen kraven för arbetskraftsinvandring i två steg utifrån Tidöavtalet.

Förslagen syftar till att motverka arbetskraftsinvandring från länder utanför EU till låglönejobb som arbetslösa i Sverige kan söka och få. Men detta behöver kombineras med förslag som underlättar högkvalificerad arbetskraftsinvandring så att kompetens och kunskap som Sverige behöver på olika områden säkerställs. Dessa förändringar behöver också genomföras med perspektivet att trots skärpningar ska det vara möjligt att tillgodose kommuners, regioners och företags behov av kompetens och personal.

Jag kan slutligen konstatera att hittills har föreslagna förändringar vad gäller migration haft stöd av Socialdemokraterna. Jag kan också konstatera att ingen socialdemokrat från Sfu är kvar i debatten längre, vilket också är ett tecken på hur man prioriterar det här området.

Övriga oppositionspartier har varit motståndare i olika grad till de förändringar vi gör nu. En del har till och med uttalat att de vill riva upp förändringarna.

Detta betänkande visar likt många andra på att oppositionen inte har en samlad linje. Man kan fråga sig vad den framtida politiken kommer att vara om det mot mina förhoppningar blir ett annat regeringsunderlag efter något val i framtiden. Man kan fråga sig vem det är som kör då, likt på julafton, och vilka av de reformer vi nu genomför som får kvarstå och vilka som kommer att rivas upp. Kommer vi och svenska folket att få ett svar före valet 2026 eller kanske 2030? Jag tvivlar.

Många av oss har kommit fram till att Sveriges migrationspolitik behöver förändras, och vi ser nu hur regeringen genom beslut och utredningar levererar förslag på förändring. Som man säger för att hålla intresset uppe i slutet av ett avsnitt: Fortsättning följer.

(Applåder)

Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Ingemar Kihlström lyfte i sitt anförande fram vikten av att stoppa fusk och utnyttjande, och där är vi verkligen helt överens. Men det föreslagna lönegolvet löser inte problemen med fusk och utnyttjande, för den som vill fuska kommer att fuska även med det nya regelverket.

Ska vi komma åt fusket behöver vi säkerställa att vi jobbar hårdare med uppsökande och med myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet, och vi måste se till att de som blir utnyttjade vågar anmäla och söka hjälp.

Just nu är arbetstagare som kommer från ett tredjeland helt i händerna på den som utnyttjar dem, för om man anmäler att ens arbetsgivare bryter mot reglerna och behandlar en fel är det man själv som straffas. Det gör ju att folk är livrädda för att kräva sina rättigheter.

Vi i Miljöpartiet tycker att vi måste ändra på det här feltänket. Vi måste se till att det är den som fuskar och utnyttjar som straffas och inte den som blir utnyttjad.

Jag vill fråga Ingemar Kihlström om han är beredd att arbeta vidare med förslag som faktiskt leder till skärpta sanktioner mot företag som utnyttjar människor på arbetsmarknaden och rätt till skadestånd och möjlighet för dem som anmäler sina arbetsgivare för den här typen av fusk att stanna och söka ett annat arbete i stället.

Anf. 107 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Annika Hirvonen, för en viktig fråga!

Sverige behöver arbetsgivare som följer reglerna. Sverige behöver arbetsgivare som tar ansvar. Sverige behöver arbetsgivare som tar sitt arbetsmiljöansvar.

Som nämnts tidigare i debatten har vi arbetstagare, oavsett vilket land de kommer från och vilket ursprung de har, som har arbetsgivare som inte följer dessa regler. Vi vet att det är så. Det är naturligtvis viktigt att vi som land och vi som beslutsfattare ser vad vi behöver göra för att skapa en situation där arbetstagare har den trygga och säkra arbetsplats med en arbetsmiljö som fungerar som de har rätt till. Naturligtvis ska vi fortsätta jobba på det. Det är inte mitt specialområde, för det handlar mycket om det som ligger inom arbetsmarknadsutskottet.

Jag kan konstatera att i det här förslaget gör vi, som konstaterats tidigare av bland andra Jessica Rosencrantz, skärpningar också vad gäller arbetsgivarnas ansvar. Det gäller både rapportansvar och vilka krav vi ställer gällande sjukförsäkringar och avgifter. Men naturligtvis behöver vi hela tiden revidera vad vi behöver göra ytterligare, för det måste vara så att varje arbetstagare i Sverige ska ha en säker arbetsplats att gå till med rätt arbetsmiljö och rätt förutsättningar. Det är viktigt att fortsätta med.

Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag hoppas att mina och Miljöpartiets förslag ändå kan tas med i det arbetet, för de är utformade för att se till att människor som blir utnyttjade ska kunna kräva sina rättigheter och ytterst rätten till en säker arbetsmiljö där man inte riskerar sitt liv.

Jag har ytterligare en fråga till Ingemar Kihlström. Den handlar om det sätt på vilket man nu vill implementera det höjda lönegolvet. Det kommer att leda till att människor som inte gjort annat än att arbeta och betala skatt och på det sättet bidra till välfärden kommer att massutvisas när deras uppehållstillstånd löper ut om deras lön till exempel bara är 34 000 kronor i månaden.

Det här tycker vi i Miljöpartiet är helt orimligt. Varför ska seriösa företag och välfärden drabbas? Varför ska människor som bidrar till vårt land genom att arbeta här, som kanske har barn som etablerat sig i svensk skola och en partner som också jobbar här, utvisas ur landet för att de har en lön som är under 34 100 kronor om den lönen faktiskt går att leva på och är i linje med kollektivavtalens villkor? För oss går detta inte ihop.

Vi har brist på arbetskraft i det här landet. Även om varenda arbetslös kom i arbete skulle vi fortfarande vara i behov av människor som kommer från andra länder och vill jobba i Sverige. Situationen ser likadan ut i större delen av Europa. Vi har en åldrande befolkning. I grunden är det fantastiskt – det betyder ju att vi lever längre. Men det gör också att vi behöver människor som är beredda att jobba här. Varför ska vi kasta ut dem som har gjort det från dag ett och som våra företag behöver?

Anf. 109 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Vi kan ju konstatera att vi kan välja att se på glaset på olika sätt, som halvfullt eller halvtomt.

Vi kan konstatera att det finns cirka 400 000 i Sverige som inte har ett arbete. Vi kan också konstatera att många av dem som just nu har tillstånd enligt arbetskraftsinvandring har jobb som inte kräver mycket utbildning. Vi får naturligtvis göra insatser för att öka att det är svenskar, arbetslösa som finns i Sverige, som tar jobben.

Sedan finns det, som jag också sa i mitt anförande, ventiler. Vi ska se till kommunernas och regionernas behov. Vi ska se till företagens behov. I ett tidigare replikskifte nämndes det att industrin saknar arbetare. Men vi kan konstatera att de som jobbar i industrin i många fall har ett löneläge som möter det nya lönegolvet. Det finns också ventiler för att möta när den kompetens och den person som ska fylla luckan saknas här i Sverige. Då kan en person få tillstånd för arbetskraftsinvandring.

Jag tror att det är viktigt att säga det som sagts tidigare: Att ha människor som kommer från länder långt utanför EU för att göra låglönejobb, vilket sticker ut för Sverige jämfört med många andra europeiska länder, är inte hållbart när vi har så många som skulle behöva få ett jobb inom våra gränser.

Jag tycker att vi med vårt förslag balanserar de sakerna. Vi kan ha olika åsikter om det. Jag tror att när vi landar i ett beslut i en inte alltför avlägsen framtid har vi också vägt in de olika skälen till det.

Anf. 110 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Vem är det som kör egentligen? frågade ledamoten. Det är rätt tydligt vem det är som kör i regeringen – det är Jimmie Åkesson som sitter vid ratten.

Jag tänkte prata lite landsbygd. Arbetskraftsinvandringen är väldigt relevant för just landsbygden, och Kristdemokraterna har gjort sig – eller försökt göra sig – till ett landsbygdsparti. Men det räcker ju inte med fina valaffischer med jaktkläder eller att man pratar landsbygd när det passar, när man är ute hos rätt målgrupp. Att vara ett landsbygdsparti förpliktar, och precis som att jämställdhet berörs i alla utskott berörs också landsbygds politik i alla utskott.

Arbetskraftsinvandringen är helt väsentlig för landsbygden. Landsbygdsministern har hittills duckat frågor arbetskraftsinvandring och hänvisat till migrationsminister Maria Malmer Stenergård. Därför tänkte jag passa på att fråga om Kristdemokraternas syn på arbetskraftsinvandring. Jag undrar om ledamoten kan lova, garantera eller försäkra att Kristdemokraterna kommer att kämpa och strida för att djurskötare, traktorförare och skogsarbetare ska undantas från lönegolvet?

Anf. 111 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det är skönt att vi båda har ett brinnande intresse för landsbygden. Under förra mandatperioden valde ju Centerpartiet att alliera sig med partier som kanske inte hade landsbygden högst på sin agenda, och då upplevde jag att det inte var Centerpartiet som styrde politiken. Ni hade nog känt er mer bekväma och hemma på vår planhalva, och ni är så välkomna tillbaka.

Landsbygden är viktig. De gröna näringarna utgör en stor bas för vårt land. I det fortsatta arbetet är det givetvis viktigt att analysera vilka yrken som krävs för att vi ska bibehålla både vår viktiga skogsindustri och vår viktiga jordbruksindustri, som bland annat ger oss mat på bordet och energi, och de olika trädgårdsnäringarna. Många av dessa yrken är säsongsbetonade, och i utredningen föreslås en förlängning av säsongsanställning från sex månader till nio månader, vilket skulle tillgodose vissa krav. I den första respons jag såg tog LRF tacksamt emot detta.

Jag kan lova Jonny Cato att vi ska bevaka att de svenska gröna näringarna ska kunna fortsätta vara verksamma på olika sätt. Men det kräver kanske inte alltid en lågavlönad anställning för någon som kommer långt från Sverige och EU.

Anf. 112 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag blir lite irriterad på att Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna inte vill prata sakpolitik. Det är bara spelteori hela tiden, och det handlar bara om vad som händer i oppositionen. Dessa förslag skapar på riktigt oro ute i landet. Låt oss fokusera på arbetskraftsinvandringen, och så kan vi diskutera vem som tar vem efter valet 2026.

Hur gick det när Centerpartiet hade inflytande över arbetskraftsinvandringen? Jo, det har vi hört här i dag. Det blev inga förändringar. När Centerpartiet får inflytande står vi alltid på landsbygdens och företagets sida.

Jag är den förste att säga att det är bra att man går från sex till nio månader för säsongsanställda. Jag är också den förste att säga att det finns flera bra förslag i detta. Men det är de små förslagen som är bra medan de stora är dåliga.

Ledamoten säger att det kanske inte alltid krävs lågavlönad arbetskraft, men en dräng eller djurskötare på landsbygden tjänar har rätt få en lön som ligger över medianlönen. Är det så att regeringen vill att lönerna inom de gröna näringarna ska höjas? Det tror jag inte, för man säger sig vilja värna den svenska modellen. Vi kan dock diskutera om man gör det med detta eller inte.

Jag frågar återigen: Kan Kristdemokraterna lova att kämpa för att undanta de gröna näringarna, lantbruksnäringarna och skogsbruket, från lönegolvet på 34 000 kronor, som för många inom de gröna näringarna är en fantasilön?

Anf. 113 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! I opposition är det alltid lätt att klaga på dem som fattar besluten, och vi var kanske ganska kritiska till de beslut som fattades eller inte fattades under den förra regeringen. Nu klagade Jonny Cato att det var C som hindrade de steg som S nu ställer sig bakom i mångt och mycket. Synd att ingen S-ledamot finns i kammaren och kan verifiera detta.

Vad är Jonny Catos modell för att säkerställa att vi inte får en låglönearbetskraftsinvandring? Det kanske vi får höra i hans huvudanförande. De gröna näringarna är viktiga, och jag kan lova Jonny Cato att vi kommer att bevaka detta område för att säkerställa att de fortsätter att vara det. Samtidigt är det inte inom de områdena det finns flest personer, och jag hör inte Jonny Cato säga något om arbetare på snabbmatskedjor och andra restauranger, tidningsbud och liknande jobb. Jag är övertygad om att en motive-rad invånare i Sverige skulle kunna ta dessa jobb.

Under förra mandatperioden satte någon en käpp i hjulet för att förhindra förändring av reglerna. Det kanske var Jonny Cato och Centerpartiet, men det finns andra partier i kammaren. Men nu ser vi att det händer och att det finns en majoritet för att ändra reglerna. Vi ser dock till att säkerställa kompetens och rekryteringsbas för kommuner, regioner och företag, inklusive de gröna näringarna.

Jag lovar, Jonny Cato, att vi ska bevaka området.
(Applåder)

Anf. 114 JONNY CATO (C):

Herr talman! Låt mig börja där vi slutade. Det var uppenbart att det i de långa förhandlingar som var om januariavtalet var Centerpartiets seger att det inte skulle göras några förändringar i arbetskraftsinvandringen. Vad sossarna tycker får de själva svara på, men jag vill instämma i att det är tråkigt att Socialdemokraterna väljer att lämna SfU-debatten innan de andra partierna har talat.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

När man pratar om arbetskraftsinvandring är det uppenbart att många, även politiker, blandar ihop asylinvandring med arbetskraftsinvandring. Därför vill jag inleda mitt anförande med att besvara frågan vad arbetskraftsinvandring är. Man kan säga att det är ett rekryteringsverktyg för företag när de i Sverige inte hittar den arbetskraft de söker. Då kan man anställa från andra länder. Arbetskraftsinvandraren har arbete från dag ett och arbetar, bidrar och betalar skatt. Man är alltså en plusaffär för Sverige.

Nu när vi rett ut vad arbetskraftsinvandring är behöver vi reda ut varför den är bra för svenska företag, svensk ekonomi och vår gemensamma välfärd. Ekonomiskt bidrar arbetskraftsinvandringen med 44 miljarder årligen i bnp och 14 miljarder i ökade skatteintäkter. Det har funnits kritik mot de siffror som har använts i debatten, så jag ska i stället ta de siffror som Svenskt Näringsliv och SKR använder. Där är det 43 miljarder i bnp men fortfarande 14 miljarder i ökade skatteintäkter – skatteintäkter som kan gå till skola, vård, omsorg, polis och försvar.

Hela 77 procent av företagen i Sverige menar att de inte hittar den kompetens de söker. Arbetskraftsinvandring är då ett viktigt komplement – att i stället för att bara ha Sverige som sökfält har hela världen. Hela 90 procent av arbetskraftsinvandringen går till bristyrken. Kompetensbristen är ett hinder för svenska företag att växa och utvecklas. Den hindrar den svenska tillväxten, och det är dåligt. Därför behövs arbetskraftsinvandring.

Nyligen presenterades regeringens beställda utredning om hur framtidens arbetskraftsinvandring ska se ut. Jag kan tyvärr konstatera att det är en ren och skär härdsmalta. Framför allt är det tondvott mot de företag och branscher som faktiskt efterfrågar. Det är inte bara företagen som är tydliga i sin kritik utan även Sveriges kommuner och regioner.

Det blir ett lönegolv på för närvarande 34 200 kronor samt ett system för vilka som undantas från lönegolvet som innebär både en myndighetsbaserad och därefter en politisk arbetsmarknadsprövning. Det är ytterst problematiskt och innebär att det i sista hand är regeringen som avgör vilka yrken det är brist på i Sverige, i stället för de företag, kommuner och regioner som behöver anställa.

Ett lönegolv på 34 200 kronor är ytterst anmärkningsvärt och riskerar att förstöra den svenska modellen. Nej, säger regeringen. Men fackförbunden, arbetsgivarorganisationerna och till och med Medlingsinstitutet hävdar att den risken finns.

Systemet för undantag, som skulle bemöta den kritik som tidigare beslut om lönegolvet fått, är dessutom klumpigt och byråkratiskt utformat. Först ska Arbetsförmedlingen och Migrationsverket undersöka om de anser att det finns brist på ett visst yrke. Därefter ska regeringen avgöra om den håller med. Det blir både byråkratiskt och tidskrävande och riskerar att bli mer en fråga om vilka yrken politiker tycker är viktiga än vilka yrken Sverige faktiskt behöver.

Ska industrin i västra Sverige fortsätta blomstra, ska norra Sverige kunna vara fortsatt ledande i den gröna omställningen och ska lantbrukaren i Småland hitta den arbetskraft som han behöver – ja, då behövs arbetskraftsinvandring.

Herr talman! Regeringen verkar tro att vi bara behöver arbetskraftsinvandring inom yrken med hög lön och lång utbildning, men så är inte fallet. Redan i dag sker som sagt 90 procent av arbetskraftsinvandringen inom bristyrken.

Jag roade mig lite i går – vi har ju alla våra olika intressen – med att läsa Migrationsverkets lista över bristyrken. Jag ska ärligt säga att jag aldrig har gjort det innan, och jag blev väldigt förvånad över hur kort den var. Där finns inte djurskötare med, och där finns inte dräng, veterinär eller plåtslagare, inte heller maskinoperatör, kock, murare, byggarbetare, CNC-operatör, processoperatör, gruvarbetare, agronom, kökschef, souschef och så vidare. Jag tror att ni har förstått poängen. Yrken där vi i dag är beroende av arbetskraftsinvandring är enligt Migrationsverket inte bristyrken.

Jag brukar ofta lägga ansvaret för migrationspolitiken på Sverigedemokraterna. Men jag ska inte göra det den här gången, för vi får inte glömma att detta faktiskt är Moderaternas politik, som man antog i min kära hemstad Helsingborg. Jag har försökt att genuint förstå varför Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna driver denna fråga så hårt. Om jag har förstått det rätt har regeringen tre argument: Det handlar om fusk, om att personer som redan befinner sig i Sverige ska ta jobben och om att lönenivåerna för arbetskraftsinvandring tidigare varit för låga.

Vi kan börja med argumentet att lönerna tidigare var för låga och att 13 000 kronor är en orimligt låg lön för arbetskraftsinvandring. Det håller jag med om, men 13 000 kronor var ju aldrig lönegolvet. Hur såg då verkligheten faktiskt ut? Det var kollektivavtalsenliga löner eller branschpraxis som gällde. Enda sättet att hamna på en lägre lön och landa nära 13 000 kronor var om man arbetade deltid.

Tittar man på statistiken och på siffrorna från 2020 kan man konstatera att 87 procent av all arbetskraft tjänade mer än 20 000 kronor och att 5 procent tjänade mellan 17 000 och 19 900. Alltså tjänade 92 procent av arbetskraftsinvandrarna mer än 17 000 kronor. Det fanns bara 142 personer som

under 2020 tjänade mellan 13 000 och 14 000 kronor. Hade regeringen velat komma åt dessa 142 personer hade man exempelvis kunnat införa krav på heltid.

Då kan vi konstatera att de 13 000 kronor som vi har hört mycket om här i dag – jag förstår, det är ett argument som låter bra – inte kan vara anledningen till att regeringen vill slå sönder hela systemet.

Sedan har vi argumentet att dessa arbeten ska tas av svenskar som befinner sig i arbetslöshet och utanförskap. Hade regeringen varit seriösa i sin vilja att vilja minska arbetslösheten bland svenskar, hade man ju börjat med att rusta arbetslösa med de kompetenser som behövs för att de ska kunna ta de jobb som finns. Men när det gäller reformer för att förbättra arbetsmarknaden ekar det tomt på Arbetsmarknadsdepartementet. Det utreds en del, det ska jag instämma i, men det kommer inga reformer.

Centerpartiet fick rätt mycket kritik från L, M, KD och SD för att det utreddes inom ramen för januariavtalet. Den här regeringen är absolut inte bättre, snarare tvärtom.

Från regeringens håll hörs ofta att arbetskraftsinvandrare tar jobb som hade kunnat gå till en arbetslös svensk. Just nu finns ungefär 430 000 arbetslösa. I jämförelse kommer årligen ungefär 20 000 arbetskraftsinvandrare till Sverige.

Det är en lång och komplicerad process att anställa en person från ett land utanför EU. När man frågar företagen själva varför de anställer arbetskraftsinvandrare blir svaret gång på gång att de inte hittar kompetenserna de behöver i Sverige eller EU. Det kan handla om högkvalificerad arbetskraft som civilingenjörer, men det kan också handla om djurskötare inom lantbruket eller kockar på en restaurang.

Vi är överens om att fler svenskar måste ha ett arbete att gå till. Matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare måste bli bättre. Men att man begränsar arbetskraftsinvandringen gör inte automatiskt att arbetslösa i Sverige får rätt kompetens att ta jobben. I stället kommer företagen, kommunerna och regionerna att stå utan arbetskraft. Detta vet regeringen om. Alltså kan inte heller detta vara anledningen till att man vill slå sönder hela systemet.

Då har vi bara ett argument kvar, nämligen detta med fusk, oegentligheter och organiserad brottslighet. Jag håller med om att fusk, oegentligheter och ren och skär kriminalitet inte hör hemma i någon del av samhället, inte heller inom arbetskraftsinvandringen.

Jag får ofta höra från Jessica Rosencrantz att Centerpartiet inte har några egna förslag, och jag har gång på gång sagt att vi har det. Därför vill jag meddela att Centerpartiet den 21 februari 2021 presenterade sju skarpa förslag som på riktigt får bort fusk, oegentligheter och kriminalitet inom arbetskraftsinvandringen. Bland annat föreslog vi en ny lag som gör det lättare att avslå en ansökan om arbetstillstånd när syftet kan anses vara ett annat än arbete, till exempel att utnyttja välfärdssystemet.

Ett lönegolv däremot – det har regeringens egna utredare konstaterat – löser inte problemet. Problemet ligger enligt utredningen inte i för låga löner från början utan i att arbetskraftsinvandraren behöver betala tillbaka en del av månadslönen till arbetsgivaren. Då kan inte heller fusk och oegentligheter vara anledningen.

Vad är då anledningen? Regeringen bedriver just nu en omfattande kampanj som går ut på att visa väljarna att migrationen ska stramas åt. Inget lagförslag som passar in i regeringens narrativ om att migration är ett problem är för dumt, inte ens när det handlar om att ta ifrån Sverige avgörande kompetens.

Herr talman! Jag ska alldeles strax avrunda. Man skulle kunna tro att ett parti som Moderaterna, som säger sig vilja värna företagens möjligheter att anställa rätt kompetens, har tillräckligt mycket ryggrad att stå emot reformer som faktiskt gör mer skada än nytta.

Jag vill avslutningsvis vädja till mina forna alliansvänner att göra om och att göra rätt. Sluta att förstöra den reform som ni själva en gång var med och utformade! Men vi vet att denna vädjan är förgäves, eftersom det faktum att reformerna passar in i regeringens migrationskritiska narrativ väger tyngre än ett fungerande, rationellt och funktionellt regelverk.

Anf. 115 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! När det gäller debatten om arbetskraftsinvandring är Centerpartiet känt för sina förvrängningar. Jag ska ta ett exempel här och nu. I sin kommittémotion avseende arbetskraftsinvandring beskriver Centerpartiet lönekrav för arbetskraftsinvandrare från tredjeland som så att det är staten som bestämmer vem som ska anställas och hur hög lönen ska vara. Det är en märklig beskrivning. Det har ju alltid funnits krav på att man ska ha en viss lön när man kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare.

Före den höjning som regeringen och SD genomförde var kravet 13 000 kronor. Nu har vi ett nytt krav, och det kommer en höjning framöver. Vad menar Centerpartiet egentligen, om det inte är så att de förvränger debatten: Får staten över huvud taget ha lönekrav när arbetskraftsinvandrare kommer hit från tredjeland? Eller ska det vara helt och hållet kravlöst för att Centerpartiet ska känna att det är företagen som bestämmer vilka de anställer och hur hög lönen ska vara?

Hur kommer det sig att ett lönekrav på 13 000 kronor inte betydde att staten bestämde allt men att vår höjning upp till medianlönen helt plötsligt betyder att staten har tagit över? Hur kommer Centerpartiet fram till dessa godtyckliga slutsatser?

Anf. 116 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Centerpartiet tycker såklart att det ska finnas krav, rimlighet och reson. Centerpartiet tycker att det är rimligt med kollektivavtalsenlig lön eller lön enligt branschpraxis. Det är inte något konstigt, men det är skillnad mellan att ha en kollektivavtalsenlig lön och att ha 34 200 kronor.

Sedan har vi detta med att förvränga sanningen, där Sverigedemokraterna ärligt talat är bäst i klassen och kanske till och med spelar i en egen liga. Man fortsätter att prata om de 13 000 kronorna när jag precis har stått och redogjort för varenda siffra. Det var alltså 142 personer som hade en lön på mellan 13 000 och 14 000 kronor. Jag instämmer i att det är orimligt, men det finns andra lösningar såsom att införa krav på heltid, vilket många branschorganisationer nu efterfrågar.

Däremot är det skillnad om man inför en lön på 34 200 kronor. Det som slår mig i denna debatt är att regeringen och Sverigedemokraterna verkar tycka att alla som har en lön på under 34 200 kronor är låglönearbetare. Min mamma har en högskoleutbildning och jobbar som biståndshandläggare, men det var först efter att hon passerat 50 som hon inte längre hade vad Sverigedemokraterna klassar som ett låglönearbete.

Jag tycker att detta är anmärkningsvärt för ett parti som säger sig vilja vara ett arbetarparti.

Anf. 117 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det känns som att Centerpartiet förväxlar lönekravet från statens sida, som har varierat, med löner i allmänhet, som ledamoten Cato gick igenom i talarstolen.

Det finns intressen som ställs mot varandra här. Det är uppenbart att Centerpartiet kämpar för företagets rätt att anställa vem de vill från hela jordklotet till rätt låga löner. Det är ett ganska snävt intresse eftersom de flesta företag är ansvarsfulla och stärker sitt lokalsamhälle. Det är få företag som faller ihop på grund av att arbetskraftsinvandringen stramas åt.

Men det finns andra intressen. Det finns ungdomar som söker sitt första jobb. Alla ungdomar kan ju inte bli riksdagsledamöter. Det finns människor som går på bidrag men som vill komma ut i arbetslivet. Det finns nyanlända invandrare som är arbetslösa och som söker ett av dessa låglönejobb som har gått till arbetskraftsinvandrare.

Detta var några exempel på grupper med svag förankring på arbetsmarknaden som tidigare har behövt konkurrera med hela världen om låglönejobben i Sverige. Den tiden är nu slut, men Centerpartiet tittar bakåt och vill tillbaka till den tid då man tog hit arbetskraftsinvandrare från tredjeland för att grilla korvar i gatuköken.

Kan ledamoten Cato förklara varför han vill att låglönejobben ska gå till arbetskraftsinvandrare från tredjeland när vi har grupper i Sverige med svag förankring på arbetsmarknaden som behöver dessa jobb för att kunna lämna utanförskapet? Varför prioriterar ledamoten Cato utläningar framför svenska medborgare?

Anf. 118 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Lagkravet var ju inte 13 000, utan lagkravet var kollektivavtalsenlig lön eller lön enligt branschpraxis. Sedan fanns det, apropå att förvränga sanningen, ett absolut lönekrav på 13 000 kronor, exempelvis om man arbetade deltid.

När det gäller om Centerpartiet står på svenska medborgares sida eller på andras sida står Centerpartiet på företagets sida i denna fråga. Jag tror genuint att lantbrukaren i Småland och den stora industrin i Norrland vet bättre än Sveriges riksdag vilken kompetens de behöver.

Vi ska heller inte tro att det är enkelt att anställa arbetskraftsinvandringvandrare. För det första måste man utlysa jobben i Sverige så att alla får möjlighet att söka dem innan man kan ha arbetskraftsinvandring. Sedan kan man välja att ha hela världen som sökfält, men det är dyrare, krångligare och mer byråkratiskt. Detta är något som man väljer att göra därför att man inte hittar den kompetens som behövs här hemma.

Men jag är inte förvånad. Detta passar Sverigedemokraternas narrativ bra. Sverigedemokraterna blandar alltid ihop korten när de pratar om asylinvandring och arbetskraftsinvandring, om än kanske inte här i talarstolen. Om detta är medvetet eller omedvetet låter jag vara osagt, men jag kan i alla fall konstatera att det passar Sverigedemokraternas narrativ att all invandring är dålig och att alla ska ut.

Anf. 119 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Jonny Cato, för anförandet!

Som vanligt är migrationspolitiken väldigt svartvit för Centerpartiet, utan utrymme för nyanser, och alla som på något sätt försöker skruva i regelverken beskylls för att inte vilja ha, i det här fallet, någon arbetskraftsinvandring alls.

Sanningen är att regeringen försöker hitta en balanserad lagstiftning, och där vidhåller jag att det är rimligt med skärpningar som leder till att det kommer något färre brevbärare, tidningsbud, snabbmatsanställda och bärplockare, för att nämna några exempel. Det är rimligt att vi skiftar fokus till en mer högkvalificerad arbetskraftsinvandring, precis som många andra länder gör. Jag tar dock den oro som finns i många branscher på allvar, och det är just därför vi tittar på vilka undantag som ska kunna göras.

Som jag ställde en fråga till Jonny Cato om i ett tidigare replikskifte är det inte helt uppenbart vad Centerpartiet vill i fråga om lönekrav. Låt mig därför vara väldigt tydlig och fråga: Är det Jonny Catos uppfattning att vi ska hålla fast vid det regelverk som – det får Jonny Cato ändå medge – tidigare gjorde det fullt möjligt att komma hit och arbeta till en lön på 13 000, 14 000 eller 15 000? Är det Centerpartiets svar i denna debatt att det är där man tycker att lönekravet ska ligga?

Det vore väldigt upplysande för svenska folket att få veta vad som är Centerpartiets alternativ. Det får såklart också konsekvenser för den myndighet som handlägger ansökningarna när två tredjedelar är ansökningar som inte avser högkvalificerad arbetskraft. Detta gör såklart att de företag som verkligen behöver ta hit spetskompetens och talanger får vänta länge på grund av långa handläggningstider.

Regeringen har nu gett ett uppdrag till Migrationsverket att ställa om och snarare prioritera den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen.

Anf. 120 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Återigen: Det handlar om 142 personer som låg mellan 13 000 och 14 000 kronor.

Centerpartiet tycker att kollektivavtalsenlig lön eller lön enligt branschpraxis är rimligt. Men precis som många andra har öppnat upp för kan vi tänka oss att titta på en lösning där man inte ligger på 13 000 kronor utan där 17 000–18 000 kronor är en mer rimlig nivå för arbetskraftsinvandrare. Det har Centerpartiet sagt i flera år. Men jag vet inte om det har varit otydligt. I så fall ber jag om ursäkt. Jag tror inte att jag har fått frågan så tydligt tidigare. Det är bra att det var en rak fråga. Vi kan absolut öppna upp för det. Då kan vi också ha en mer ärlig debatt.

Som sagt: 92 procent ligger över en lönenivå på 17 000 kronor. Det är dessa personer som vi kämpar för, de som ligger någonstans mellan 17 000 och 32 200 kronor.

Jag förstår att det passar det moderata narrativet att prata om snabbmatsrestauranger, bärplockare och tidningsbud. Men passar det det moderata narrativet lika bra att prata om traktorförare, veterinärer, djurskötare, plåtslagare, CNC-operatörer, maskinoperatörer och så vidare?

Faktum är att om man tittar på Migrationsverkets lista över bristyrken är den väldigt snäv. Min motfråga blir därför: Kommer politiken och Moderaterna att utvidga denna lista rejält? Den behöver nog utvidgas med ett par sidor.

Anf. 121 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Det var bra att få ett svar. Då uppfattar jag att Centerpartiets svar är att man inte är nöjd med ett lönegolv på 13 000 kronor, men 17 000–18 000 kronor kan vara tillräckligt. Det är bra, och då vet vi alternativen. Det är kanske inte väsensskilt från de 13 000 kronorna, men då har vi svaret.

Jag tycker att det är rimligt att ställa högre krav än så på den som ska komma hit som arbetskraftsinvandrare.

Men jag tänkte uppehålla mig, precis som Jonny Cato gjorde i sitt anförande, vid att prata om siffror, bnp, kostnader och intäkter för samhället. För Jonny Cato är det väldigt tydliga siffror. Har Jonny Cato också siffror på vad det kostar samhället och Sverige att 400 000 människor som lever i vårt land inte går till jobbet varje dag? Delar Jonny Cato bilden av att rätt många av dem nog ändå borde kunna ta ett arbete i Sverige? Även om Jonny Cato raljerar bort detta argument är det en ganska viktig faktor för mig, alltså att det har kommit väldigt många människor till vårt land som i dag inte har kommit in på svensk arbetsmarknad och som behöver integreras. Det finns många problem som faktiskt också i hög grad den förra regeringen som Jonny Cato stöttade bär ansvaret för, till exempel att vi inte har en tillräckligt bra matchning och inte har en arbetsförmedling som lyckas leverera denna matchning.

Jag menar att det är ett problem att 400 000 människor inte går till jobbet men som bör kunna utföra många av dessa arbeten. Den typen av siffror har Jonny Cato aldrig pratat om. Men dessa siffror måste man naturligtvis också prata om. Det är kostnader som i förlängningen hamnar på skattebetalare och på företag i form av högre skatter och utgifter för det offentliga.

Jag vidhåller därför att med ett höjt lönekrav, men med möjligheter att göra undantag för bristyrken och också titta på regionala skillnader, kommer vi att få ett mer ändamålsenligt system. Exakt hur dessa bristyrken och undantag ska se ut kan jag inte gå in på i dag. Regeringen fick utredningen för två veckor sedan. Men den behöver såklart remitteras och analyseras nog. Men för mig är det viktigt med denna kombination, alltså höjda lönekrav men också möjlighet till undantag. Jag hade hoppats att Jonny Cato också ville ställa upp på en mer nyanserad och ändamålsenlig lagstiftning.

Anf. 122 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Nej, det stämmer att Jessica Rosencrantz inte brukar höra mig prata arbetsmarknadspolitik, för det brukar jag göra när vi har debatter om arbetsmarknadsutskottets ärenden. Då brukar jag också ofta lyfta fram dessa frågor. Just när det gäller Arbetsförmedlingen fick Centerpartiet igenom förändringar under januariavtalet, förändringar och

reformer som regeringen nu enligt min bild inte värnar. Men matchningen kanske vi kan ta upp i en annan debatt.

Det är klart att jag på riktigt tror att några av dessa 400 000 svenskar kan ta några av de arbeten som arbetskraftsinvandrare i dag utför. Men då måste man börja med satsningar på arbetsmarknaden, innan man förändrar systemet för arbetskraftsinvandring.

Vi får ändå vara ärliga med att säga att regeringen har varit väldigt snabb i fråga om de delar som rör migration. Men arbetsmarknadsåtgärderna ligger ett par år framåt i tiden. Man börjar alltså med att dra undan möjligheten för företagen att anlita arbetskraftsinvandrare. Sedan ska det gå ett par år innan reformerna för arbete kommer. Man skulle ha börjat i andra änden. Då hade jag kanske kunnat ställa mig bakom att fler hade kunnat ta dessa arbeten.

Återigen: Två propositioner kommer från Arbetsmarknadsdepartementet under 2024, varav den ena ska debatteras här i kväll, det vill säga Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag.

Därför tycker jag inte att jag raljerar, utan jag avkräver på riktigt svar från regeringen om att leverera en arbetsmarknadspolitik innan man ändrar systemet för arbetskraftsinvandring.

Om vi ska vara riktigt ärliga är det enda som har hänt i fråga om arbetsmarknadspolitik att regeringen har höjt a-kassan.

Anf. 123 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jonny Cato är en engagerad talare som med stor entusiasm lyfter fram frågan. Många av de exempel som Jonny Cato lyfter fram, förutom de gröna näringarna, handlar om områden och yrken för vår industris utveckling. Det är faktiskt så att många av de ingenjörer, civilingenjörer, it-arkitekter och så vidare som behövs för industrin och som i dag får arbetstillstånd har en lönenivå som är långt över eventuella lönetak.

Det är lite intressant att Jonny Cato från Centern tycker att det är relevant att de cirka 500 arbetstillstånd som gäller till exempel städare handlar om personer som kommer från ett land utanför EU. Är det Centerns mening när vi, som sagt var, har cirka 400 000 arbetslösa i Sverige? Är det relevant att det också finns ett hundratal tidningsbud som också får tillstånd att arbeta i Sverige när vi har personer som är arbetslösa här? Man kan fråga sig vad Centern vill göra.

Arbetsmarknadspolitikerna innehåller också delar där vi motiverar personer att ta ett arbete. Förutom det förslag som finns i utredningen finns det förslag gällande bidragstak och kvalificering till välfärden för att motivera personer i dag att gå till ett arbete.

Jag skulle gärna vilja höra hur Jonny Cato ser på dessa förslag. Och, som sagt var, för de yrken som inte kräver en hög utbildning, för några hundra personer som kommer från tredjeländ, borde det inte vara relevant att de i alla fall kommer från EU?

Anf. 124 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror faktiskt helt ärligt att Centerpartiet var ett av de första partierna i denna kammare som drev frågan om kvalificering in i välfärden. Det vet alla som var med i de migrationspolitiska förhandlingar som vi drev stenhårt mot bland andra Socialdemokraternas vilja.

Återigen: Man kan nämna tidningsbud, brevbärare och snabbmatspersonal. Man kan också välja att nämna svetsare, plåtslagare och maskinoperatörer. Man kan alltså lite grann välja hur man ska få detta att framstå. För mig handlar detta genuint om att jag tror att de svenska företagen ger en ärlig bild när de säger att de inte hittar den kompetens som de behöver.

Det kan säkerligen vara så att det är rätt så enkelt att hitta lokalvårdare i Stockholms innerstad. Men Ingemar Kihlström som precis som jag inte bor här vet att behoven är regionala och till och med lokala och att det kanske inte är samma arbetsmarknad uppe i Norrland.

Då blir min fråga: Hur ska regeringen få personer som bor i Stockholms innerstad att flytta till exempelvis Arvidsjaur?

Anf. 125 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaren, Jonny Cato!

Jag tycker ändå att det är en relevant fråga: Oavsett om det är en lokalvårdare, ett tidningsbud eller snabbmatspersonal vi behöver, är det verkligen nödvändigt att anställa en person som kommer från tredjeländ? Jag tycker inte det, och regeringen tycker inte det. En majoritet i kammaren tycker inte det. Jag kan konstatera att jag inte vet riktigt vad Centern tycker.

De gröna näringarna kan vi lägga åt sidan. Detta handlar om att få folk i arbete. Vad gäller kvalificerad arbetskraft, oavsett om det rör CNC-operatörer eller ingenjörer, finns det klausuler. Förändringen föreslås som sagt kombineras med ett bidragstak. Jag nämnde kvalificering till välfärden, men Jonny Cato kan gärna svara när det gäller bidragstaket.

Jag skulle också gärna vilja få ett sista svar från Jonny Cato. I det förra replikskiftet vi hade talade Jonny Cato om att partiet var lyckosamt under den förra mandatperioden. När det gäller det lönegrund som nu läggs – just nu ligger det på cirka 27 000, och om utredningens förslag går igenom kommer golvet att ligga på 34 000 eller kanske 35 000 när detta genomförs – undrar jag: Kommer det att vara ett absolut krav från Jonny Cato och Centern att detta ska rivas upp, oavsett vilken regering Centern stöder?

Anf. 126 JONNY CATO (C) replik:

Herr ålderspresident! Det pratas om bidragstak och vad Centerpartiet tycker. Jag kan konstatera att det är en enda bidragsreform som har passerat kammaren under den nuvarande regeringen, och det är förslaget om höjd a-kassa. Jag förstår att man har en massa tankar om vad man vill göra, men man börjar med att höja a-kassan och helt och hållet göra om det system för arbetskraftsinvandring vi har i dag.

Det finns mycket positivt i det som regeringen vill, och jag hoppas att vi får se borgerlig liberal politik. Ingemar Kihlström behöver inte heller vara orolig: Kommer det förslag om skattesänkningar kommer Centerpartiet att rösta för. Kommer det förslag om kvalificering in i välfärden kommer Centerpartiet att rösta för.

Däremot kommer Centerpartiet inte att prata om den teoretiska spelplan som Kristdemokraterna så gärna vill prata om. Det är inte relevant för mig vem som ska styra med vem och vilka ultimata krav det ska vara 2026. Jag bedriver politik. Jag är här för att jag tror på någonting. Jag tror liksom på tillväxt, på företag och på svensk landsbygd. Det är därför jag sitter här. Jag sitter inte här för att ge vare sig moderater eller socialdemokrater mak-

ten, utan jag sitter här för att få igenom politik. Det fick Centerpartiet i januariavtalet. Fick Kristdemokraterna det i Tidöavtalet? Nej, det är ju Sverigedemokraternas partiprogram.

Sopa rent framför den egna dörren och leverera borgerlig liberal politik! Jag lovar att rösta för, och det är ett löfte jag inte kommer att svika.

Anf. 127 MAURICIO ROJAS (L):

Herr ålderspresident! Vi behandlar i dag 28 motioner från den allmänna motionstiden rörande arbetskraftsinvandringen. Motionerna innehåller sammanlagt drygt 30 yrkanden.

Det är Liberalernas mening att samtliga dessa yrkanden bör avslås, i enlighet med utskottets förslag. Den huvudsakliga förklaringen till detta är att det pågår ett viktigt arbete inom Regeringskansliet i syfte att på ett genomgripande sätt reformera de regler som för närvarande normerar arbetskraftsinvandringen.

Målsättningen är att skärpa villkoren för den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen och samtidigt främja en invandring av högkvalificerad arbetskraft. Utgångspunkterna för detta arbete är dels att det finns en betydande arbetskraftsreserv i vårt land som, om lämpliga åtgärder vidtas, kan matcha efterfrågan på lågkvalificerad arbetskraft, dels att det vad gäller kvalificerad och inte minst högkvalificerad arbetskraft råder en genuin och svårlöslig arbetskraftsbrist.

Vi i Liberalerna tycker därför att det är lämpligt att vänta på resultatet av detta viktiga reformarbete utan att introducera partiella reformer i den nu gällande ordningen, som trädde i kraft så sent som den 1 november 2023.

Herr ålderspresident! Ändå kan det vara intressant att närmare kommentera några av de motioner som vi diskuterar i dag, inte minst för att de på ett tydligt sätt visar hur pass splittrad oppositionen är i allt som har med migrationen att göra. Det finns partier, exempelvis Centerpartiet och Miljöpartiet, som inte alls vill ha ett lönegolv för arbetskraftsinvandrarna, medan andra, exempelvis Socialdemokraterna, vill ha ett lönegolv som motsvarar medianlönen på den svenska arbetsmarknaden.

Miljöpartiet och Centerpartiet vill inte ha någon som helst arbetsmarknadsprövning utan ett invandringssystem som enligt deras mening borde vara helt efterfrågestyrt – eller, för att säga det med andra ord, helt arbetsgivarstyrt. Å sin sida vill både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna övergå till ett myndighetsstyrt system som påminner om de regler som gällde fram till den reform som trädde i kraft 2008.

Somliga oppositionspartier vill avskaffa det så kallade spårbytet medan andra vill ha det kvar – och så vidare. Det handlar inte om detaljer utan om helt olika principer för hur arbetskraftsinvandringen borde regleras. Hur det egentligen skulle bli om det i framtiden bildades en regering med dessa partier som underlag kan inte ens gudarna veta.

Herr ålderspresident! Om vi nu övergår till att betrakta några av oppositionens kommittémotioner var för sig kan en hel del intressanta aspekter uppmärksammas. Jag börjar med Socialdemokraternas kommittémotion och hur den beskriver den nuvarande regeringens insatser i kampen mot arbetslivskriminaliteten och utnyttjandet av invandrad arbetskraft.

I Socialdemokraternas tycke har den nya regeringen slöat ordentligt i detta avseende, och därför påstår man att året 2023 var ett förlorat år gällande arbetet mot de redan nämnda missförhållandena. Är detta en sanningsenlig beskrivning av det som har inträffat eller bara ett kapitel till i den historierevisionism som Socialdemokraterna på sistone har ägnat sig åt inom migrationsområdet? Låt mig anföra ett par siffror för att kunna belysa sanningshalten i Socialdemokraternas påstående, herr ålderspresident.

Under åren 2015–2021 genomfördes i genomsnitt 1 554 arbetsplatsinspektioner per år. Det är facit från de socialdemokratiska regeringsåren. Hur har det då blivit under den nya regeringen? Har den försummat denna den mest direkta åtgärden vi har inom detta område? Inte på minsta sätt – tvärtom: År 2023 genomfördes 3 200 arbetsplatsinspektioner, alltså dubbelt så många som genomsnittet under de socialdemokratiska regeringsåren och långt över vad Socialdemokraterna någonsin presterade i detta avseende.

Vad gäller socialdemokraternas, men också vänsterpartisternas, paradförslag om att återinföra en arbetsmarknadsprövning har vi en lärorik historia att blicka tillbaka på. Det var den socialdemokratiskt kontrollerade fackföreningsrörelsen som i slutet av 1960-talet krävde ett stopp för konkurrerande arbetskraft från utlandet, och man fick stoppet av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Arbetsmarknadsprövningen blev redskapet för att nå detta syfte, och resultatet blev att vår arbetsmarknad i praktiken helt stängdes för utländsk arbetskraft från början av 70-talet och fram till 2007.

Detta var en extrem form av arbetsmarknadsprotektionism som skadade vår tillväxtförmåga i en tid av växande globalisering, där bristen på rätt arbetskraft hämmade vår internationella konkurrenskraft.

Denna nästan hermetiska slutenhet var en produkt av precis den typ av myndighetsbaserad och i grunden fackföreningsstyrd arbetsmarknadsprövning som både socialdemokraterna och vänsterpartisterna verkar vilja återinföra. På den tiden skulle tillståndet sökas i förväg från utlandet till Invandrarverket, som i sin tur konsulterade Arbetsmarknadsverket, som i sin tur remitterade ärendet till berörd facklig organisation. Resultatet var, som kunde förväntas, en arbetskraftsinvandring från tredjeländer som kom så nära noll som det över huvud taget var möjligt. En sådan ordning, eller någon liknande, vore i dag än mer förödande för Sveriges utveckling än vad den var tidigare.

Herr ålderspresident! Låt mig nu betrakta den kommittémotion som är raka motsatsen till socialdemokraternas och vänsterpartisternas myndighetsstyrda ansats, nämligen Miljöpartiets. Detta gäller också i stort sett Centerpartiets kommittémotion.

Miljöpartiets motion betonar inledningsvis vikten av att värna en efterfrågestyrd arbetskraftsinvandring till Sverige där de enskilda arbetsgivarernas bedömning av arbetskraftsbehovet är utgångspunkt. Det handlar om något som somliga säkerligen skulle betrakta som en extremt nyliberal ståndpunkt.

Problemet med denna ansats är framför allt dess principiella ensidighet, det vill säga att den bara lyfter fram en styrande princip – efterfrågan – eller ett intresse, i det här fallet arbetsgivarernas, som vägledande för normeringen av arbetskraftsinvandringen.

Herr ålderspresident! Ingen förnekar att arbetsgivarnas arbetskraftsbehov är viktigt, men det finns andra viktiga aspekter som bör beaktas i sammanhanget, inte minst hur arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft kan tillfredsställas på ett sätt som gynnar landets samlade utvecklingsbehov. Det är en självklarhet att arbetsgivarna vill få tillgång till den arbetskraft de behöver på det enklaste och snabbaste sättet som står till buds. Detta legitima men snäva perspektiv måste kompletteras med ett mer övergripande och långsiktigt perspektiv, som jag skulle vilja benämna ett utbuds- och integrationsperspektiv, där landets arbetskraftsreserv och behovet av att bryta ett alltmer samhällshotande utanförskap beaktas.

Det är precis en sådan balanserad ansats, där det efterfrågestyrda perspektivet kombineras med ett samhällsstyrt perspektiv, som regeringen arbetar med nu för tiden och som kommer att bli grunden för en ny lagstiftning om arbetskraftsinvandringen.

Denna medelväg är för Liberalerna den rätta vägen att gå angående arbetskraftsinvandringen. Det är en väg mellan å ena sidan Socialdemokraternas och Vänsterpartiets ensidiga arbetsmarknadsprövning och å andra sidan Miljöpartiets och Centerpartiets ensidiga och arbetsgivarstyrda ansats. Det är så arbetsgivarnas intresse kan kombineras med ett mer övergripande samhällsintresse som i längden gynnar alla som bor i vårt land. (Applåder)

Anf. 128 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr ålderspresident! Vi ska vara tacksamma för att det finns människor som har valt att ta med sig sin kompetens till Sverige, bidra till vår välfärd och till våra företag och betala skatt.

Arbetskraftsinvandringen har haft stor betydelse. Inte minst är den central nu när vi har en grön industrirevolution som pågår i norra Sverige. Denna skulle kraftigt försvåras om företagen inte skulle ha möjlighet att söka den kompetens de behöver.

Herr ålderspresident! Inledningsvis vill jag lyfta fram några saker som det råder enighet om här i kammaren.

Det måste bli lättare och gå snabbare för företag att rekrytera de nyckelkompetenser som de behöver. Jag tycker att det är bra att regeringen försöker se till att få ned handläggningstiderna hos Migrationsverket.

Något som regeringen däremot har missat är att Sverige inte bara behöver fler ingenjörer och programmerare utan också behöver fler arbetare, inte minst inom industriyrken. Svetsare, CNC-operatörer och plåtslagare har nämnts. Inom många av arbetaryrkena inom teknikbranschen – montörer, processoperatörer med mera – har dock de flesta en lägre lön än den som blir regeringens nya krav.

Medianlönen i Sverige är 34 200 kronor. Hälften i Sverige har alltså högre lön än så, medan hälften har lägre. Detta är en godtycklig gräns om det man vill komma åt är fattigdom. Det är en godtycklig gräns om det man vill är att stoppa arbetskraftsinvandrare i branscher där det inte råder brist på arbetskraft i Sverige. Det är också en godtycklig gräns om syftet är att säkerställa att man får bort fusk.

Herr ålderspresident! Som jag har nämnt i flera replikskiften: De som fuskar kommer att fuska oavsett lönegräns. Det lönegränsen gör är att omöjliggöra för arbetsgivare inom välfärden och för våra företag att an-

ställa personer de behöver inom yrken som ligger på den nedre halvan av svenska löner. Detta kommer att skapa problem.

Ja, vi har arbetslösa i vårt land som man behöver satsa på för att de ska kunna få de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden. Regeringen borde göra kraftfulla insatser i arbetsmarknadspolitiken, i vuxenutbildningen, i folkbildningen och på sfi. De satsningarna saknas. Men även om vi skulle lyckas få varenda människa i Sverige som i dag är arbetslös att ta ett av de jobb som är lediga eller som i dag utförs av människor med uppehållstillstånd för arbete skulle vi ha många platser att fylla. Det råder brist på folk i nästan alla branscher.

Förra mandatperioden var jag ledamot i utbildningsutskottet. Jag hade möten med nästan varenda bransch i Sverige – från välfärden, med lärarbrist och brist på sjuksköterskor och barnmorskor, till sjöfarten och betongindustrin. Alla behöver mer folk.

Tuffast kommer det att vara inom äldreomsorgen. Där kommer antalet medarbetare att behöva öka dramatiskt de kommande åren.

I grunden är orsaken till detta någonting positivt. Det är att vi svenskar lever längre. Men precis som i andra EU-länder hamnar vi i en demografisk utmaning där färre i arbetsför ålder ska ta hand om och försörja fler som blir allt äldre. Vi ska vara glada att så många människor har valt att komma till vårt land och ta de här jobben, och inte minst inom just äldreomsorgen.

När jag besökte Karlstad i valrörelsen fick jag lyssna på en presentationsrunda där ungdomar som kommit till Sverige som ensamkommande reste sig upp, sa vad de hette och var de jobbade. Några jobbade som plattläggare och elektriker. Men det vanligaste arbetet var just inom äldreomsorgen.

Vi har i Sverige i dag många människor som med regeringens nya lönegolv på 34 200 kronor skulle bli utvisade ur Sverige. Det är inte för att de har begått brott och inte för att de har gjort något fel, utan trots att de har varit i Sverige lagligt, arbetat från första dagen, betalat skatt och stärkt vår välfärd.

Det går inte att motivera på något rationellt sätt varför detta skulle vara bra för Sverige, för våra företag och för kommuner och regioner som just nu kämpar med allt mindre pengar för att klara av de ökade kostnaderna.

Nej, att införa regeringens nya lönegolv kommer att vara en dyr affär för Sverige. Det är också en otroligt märklig politik om man ser det ur människors perspektiv. Det är svårt att förstå varför vi ska massutvisa människor som har gjort rätt för sig, betalat skatt och arbetat från dag ett.

Herr ålderspresident! Det vi däremot borde göra är att sätta dit dem som utnyttjar människor och dem som begår brott inom arbetslivskriminaliteten. Det är de som säger en lön på papperet men i praktiken betalar ut slavlöner, eller som betalar ut den lön som står på papperet men sedan kräver den tillbaka genom till exempel ockerhyror för lägenheter där människor tvingas bo.

Ska vi komma åt det missbruket behövs helt andra åtgärder. Därför har jag och vi i Miljöpartiet föreslagit en rad insatser som skulle ha effekt till skillnad från det godtyckliga lönekravet.

Vi behöver se till att vi inte straffar dem som blir utnyttjade, arbetstagarerna. Om de vet att de riskerar utvisning ifall de anmäler att de har blivit utsatta för brott kommer de att vara rädda för att göra det. Det ökar arbetsgivarens möjlighet att utnyttja människor och arbetsgivarens makt över arbetstagarerna.

I stället vill vi ha skärpta sanktioner mot dem som fuskar och utnyttjar människor. På samma sätt som en person som tar ut en ockerhyra får betala tillbaka i efterhand vill vi se till att arbetstagare som utnyttjas ska kunna få skadestånd i efterhand.

Vi vill också att myndigheterna satsar mer på tillsyn och prioriterar arbetet mot utnyttjande av migrantarbetare. Vi vill stärka tillsynen. Vi vill säkerställa att de som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare får kunskap om sina rättigheter. Det är grunden för att kunna kräva sina rättigheter.

Herr ålderspresident! Jag står såklart bakom Miljöpartiets alla förslag, men för tids vinning yrkar jag bifall till reservation 10.

Anf. 129 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Miljöpartiet skriver i sin kommittémotion avseende arbetskraftsinvandring att de motsätter sig godtyckliga lönegränser, vilket ledamoten Hirvonen också framförde i sitt anförande. Däremot förklarar man inte varför Miljöpartiet anser att det högre försörjningskravet är godtyckligt medan det lägre försörjningskravet på 13 000 kronor som gällde när Miljöpartiet satt i regering inte är godtyckligt. Det handlar egentligen inte om godtycke. Miljöpartiets mål är att ständigt göra det lättare att invandra till Sverige även om invandringen skulle resultera i lönedumpning och fusk.

Jag har en enkel fråga till ledamoten Hirvonen, herr ålderspresident: Anser ledamoten Hirvonen att det är rättvist att de som i dag har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden ska behöva konkurrera med arbetskraftsinvandrare från Asien och Afrika om låglönejobben? Kan inte även Miljöpartiet förstå värdet av att vi genom ett högre lönekrav med möjlighet för undantag förbehåller vissa låglönejobb åt de människor i Sverige som behöver komma in på arbetsmarknaden?

Anf. 130 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag ska inleda med att förklara hur det gamla systemet fungerade. Där var det två krav som gällde. Krav nummer ett var att man skulle ha en lön i enlighet med kollektivavtal eller branschpraxis. Det andra kravet var att man också skulle kunna försörja sig på den lönen. Det var två krav.

Det var inte politikerna som bestämde nivån för vad som är branschpraxis eller i enlighet med kollektivavtal. Det bestäms av parterna i branscherna. Det var inte heller politikerna som bestämde nivån för vilken lön man anser att människor kan försörja sig på, utan det gjorde myndigheterna.

Jag var inte med och satte praxisen 13 000 kronor. Men jag tror att den kanske kommer av att det är ungefär där som nivån ligger för studenter och för dem med sjukersättning. Det är nivån för dessa grupper i samhället som politiken har bestämt att de ska klara sig på. Det är lågt.

Vi i Miljöpartiet vill höja både studiemedlen och sjukersättningen. Vi tycker inte att 13 000 kronor i månaden är en hållbar nivå, särskilt inte efter den skenande inflationen och med matpriser som har höjts med 25 procent.

Det skriver vi också i vår reservation. Vi tycker definitivt att nivån måste ifrågasättas. Går det att försörja sig i Sverige på 13 000 kronor? Nej, vi behöver höja nivån för dem som i dag lever så ekonomiskt utsatt.

Anf. 131 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är intressant att ledamoten Hirvonen inte berättar var nivån ska ligga.

Spårbyte innebär att en utlänning som har fått avslag på sin asylansökan under vissa förutsättningar kan beviljas uppehållstillstånd för arbete. Efter att man har fått avslag på en asylansökan lämnar man inte landet, utan då är man helt plötsligt arbetskraftsinvandrare. Ingen av våra nordiska grannar har ett sådant system.

Regeringen har för avsikt att avveckla spårbyte. Det är inget märkligt med det. Har man fått avslag på sin asylansökan ska man lämna landet. Men Miljöpartiet skriver i sin kommittémotion avseende arbetskraftsinvandring att spårbyte borde behållas eftersom de asylsökande som får avslag ska ha ett ”bra alternativ”.

En granskning från Riksrevisionen år 2022 visade att var fjärde spårbytare kommer från något av fem länder, som tillsammans står för endast 6 procent av alla asylsökande. Var sjätte spårbytare kommer dessutom från länder som sedan 2021 finns med på Migrationsverkets lista över så kallade säkra ursprungsländer. Med andra ord är det rätt många som utnyttjar det här systemet för att komma till Sverige och arbeta.

Min fråga till ledamoten Hirvonen är följande: Varför vill Miljöpartiet behålla ett system som ger migranter möjligheten att fuska och ger migranter som fått avslag på sin asylansökan möjlighet att stanna kvar?

Anf. 132 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag är öppen för att diskutera vilken nivå som ska gälla i Sverige och var man ska sätta gränsen för vad det går att försörja sig på. Vi borde prata mer om det – för alla dem som i dag lever på sjuk- och aktivitetsersättning och för alla dem som ska hanka sig fram på studiemedel. Vi behöver höja den nivån.

I Miljöpartiets budget har vi en lång rad förslag där vi ser till att bankerna, som nu gör övervinster, får betala mer i skatt så att de som lever med de minsta marginalerna ska få möjlighet att klara sig på den inkomst de har.

Jag tycker däremot inte att vi här i riksdagens kammare ska bestämma en fast lönegräns baserat på godtycke. Medianlönen är inte en rimlig gräns för vad man kan försörja sig på, för då säger vi ju att hälften av alla som arbetar i Sverige inte kan försörja sig på sin lön. Och det, herr ålderspresident, är inte sant.

Jag välkomnar om regeringen omprövar detta och kommer tillbaka med ett underlag om vad som vore en rimlig nivå för vad man kan försörja sig på. Då förväntar jag mig förstås att man ser till att också studenter, sjukpensionärer och personer med funktionsnedsättning som inte kan arbeta utan går på aktivitetsersättning lyfts till den nivån.

Vad gäller spårbyte tycker jag att vi ska lyssna på Riksrevisionens rekommendationer. Vi behöver strama åt och täppa till de luckor som finns i systemet. Men det vi inte ska göra är att ta bort systemet, för det skulle innebära att människor som är här och arbetar och gör rätt för sig ska kastas ut till exempelvis länder som Afghanistan. Nej tack!

Anf. 133 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Herr ålderspresident! Det har nämnts, med all rätt, att det finns 400 000 personer som är arbetslösa i Sverige. Ännu viktigare än denna siffra är dock de 138 000 som är långtidsarbetslösa. Där sitter det verkliga problemet. Det andra är ju ganska naturligt – att man byter jobb och sådant – men 138 000 långtidsarbetslösa är ett stort problem. Majoriteten av dessa är personer som är utlandsfödda.

Ledamoten Hirvonen och andra ledamöter har sagt att regeringen inte gör någonting för att underlätta för dessa personer att få ett jobb i morgon. Jag vet inte om de har läst budgeten för 2024. Om de hade gjort det skulle de ha sett att det satsas 1 362 miljoner på förstärkt regionalt yrkesvux. Då hade de också sett att det satsas 385 miljoner på yrkeshögskoleutbildning. Totalt är det 1 747 miljoner. Det är inte lite, det.

Detta innebär en ökning med 16 500 helårsstudieplatser på regionalt komvux och 3 000 platser i yrkeshögskoleutbildningen. Vad gäller regionalt yrkesvux är det en 33-procentig ökning.

Då vill jag fråga ledamoten Hirvonen: Hur kan hon säga att regeringen inte gör något när jag kan hänvisa till dessa siffror?

Anf. 134 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Vad gäller platser på yrkesvux med mera vill jag säga att regeringen ju började med att skära ned i sin första budget, och nu ökar man på igen. Det är bra att man insåg sitt misstag, men det har vi redan fått betala för. De komvux som finns i kommunerna anpassar sig ju efter neddragningar, och det tar tid att skala upp.

Samtidigt gör man en storslakt i folkbildningen. Om någon instans kan nå till exempel långtidsarbetslösa kvinnor som är utrikes födda är det folkbildningen.

Nyligen besökte jag Ölands folkhögskola, där man har startat en svenskkurs. På den kursen går i princip enbart utrikes födda kvinnor som varit arbetslösa under lång tid. Det är kvinnor som inte klarade den vanliga sfi-undervisningen, men här på folkhögskolan har de känt en trygghet och har börjat kunna ta till sig svenska språket. Detta är en integrationsåtgärd av enormt viktig karaktär. Det är denna målgrupp som vi framför allt behöver rikta insatser till.

Vi behöver också göra om den sfi-utbildning som vi har i dag, så att fler klarar den snabbare. Det behöver bli mer anpassat utifrån elevernas egna förutsättningar och samtidigt kombineras med praktik eller arbete, för det är så man lär sig svenska språket bäst och snabbast.

Politiken på arbetskraftsinvandringens område kommer inte att lösa problemet med långtidsarbetslösheten. Och även om varenda arbetslös i Sverige skulle få ett jobb skulle det fortfarande finnas lediga arbetsplatser som vi behöver rekrytera folk till från utlandet.

Anf. 135 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Herr ålderspresident! Man kan i alla fall konstatera att det i dag finns nästan 120 000 helårsplatser inom vuxenutbildningen. Det är inte lite egentligen. Det är en stor satsning som kostar mycket pengar, men detta gör den här regeringen för att man måste satsa på att få människor in i arbete, särskilt långtidsarbetslösa och inte minst utrikes födda kvinnor.

Man satsar också mer på sfi, nästan 30 miljoner. Om man summerar det med 80 miljoner till ukrainare blir det 109 miljoner som man satsar på detta.

Det är alldeles riktigt att man måste reformera svenska för invandrare. Inte minst handlar det om att det i dag inte ställs några krav på att prestera något. Vi vet att det är många som börjar, men många lämnar utbildningen under processens gång, och inte ens hälften klarar de resultat som man kunde förvänta sig. Det får inte vara på det viset. Det måste ställas krav, och människorna måste veta att om jag inte satsar på detta och gör allt som är möjligt för att klara svenska för invandrare kommer det att få kännbara följder. Man kan inte få alla förmåner utan att prestera något. Sådana markeringar är viktiga.

Som det är i dag funkar inte svenska för invandrare som det borde. Vi måste ställa mer krav, men vi måste också satsa mer resurser. Båda delarna är jätteviktiga, och den här regeringen kommer att göra båda delarna.

Anf. 136 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker att det är väldigt talande att vi har ett helt replikskifte om riktig integrationspolitik. Det ärende som vi debatterar i dag, om arbetskraftsinvandring, handlar ju inte om att förbättra integrationen utan bara om att massutvisa människor som arbetat i Sverige från första dagen här. Det är människor som gjort rätt för sig och betalat skatt och på det sättet bidragit till vår gemensamma välfärd.

Jag välkomnar riktiga satsningar på integration. Jag välkomnar riktiga satsningar mot långtidsarbetslöshet och arbetslöshet över huvud taget. Jag välkomnar en diskussion om vilken nivå vi ska ha i förmånerna för att folk ska kunna leva på sin inkomst. Men, herr ålderspresident, inte heller detta handlar regeringens och Tidöpartiernas förslag om på arbetskraftsinvandringens område.

Vi behöver säkerställa att den gröna industrirevolutionen kan fortsätta och att företagen kan hitta de nyckelkompetenser som ibland behövs för att kunna anställa de där ytterligare tio personerna som inte behöver ha en utbildning med sig. Arbetskraftsinvandringen är en del av den svenska kompetensförsörjningen som är nödvändig för att få ekvationen att gå ihop när polisen och försvaret ska växa, när fler blir äldre och behöver äldreomsorg och när fler ska försörja många som är gamla.

Arbetskraftsinvandringen är en tillgång för vårt land. Jag vill rikta ett stort tack till alla er som har kommit hit för att bidra i vårt gemensamma Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

Trafikskottets betänkande 2023/24:TU7

Trafiksäkerhet (prop. 2023/24:43)

föredrogs.

Anf. 137 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att sända mina varmaste tankar till de anhöriga som har förlorat sina nära och kära i den tragiska tågolyckan i Örebro sent i går kväll. Det som hänt visar hur viktigt det trafiksäkerhetsarbete är som vi debatterar i dag.

Förra gången vi behandlade området i kammaren var i juni förra året. Då började jag med att dela med mig av min start i livet när det gällde trafikvett. Jag såg Olyckan på tv och var vettskrämd över att denne olycksalige typ skulle få tag på mig.

Då, för bara ett år sedan, hade jag inte i min vildaste fantasi kunnat tänka mig att dessa mardrömmar skulle komma tillbaka. Olyckan var ju bara en påhittad figur. Hur verklig han än verkade vara för mitt sexåriga jag var han ändå bara påhittad.

Nu är mardrömmarna på riktigt. Vi har fått ett arbetstidsavtal som totalt slår sönder svensk räddningstjänst. De vardagshjältar i vårt avlånga land som har valt att vara de som är först på plats när olyckan är framme, de som jag så ofantligt gärna vill ska utbilda sig och fortsätta brinna för uppdraget att hjälpa och rädda, vill i landsomfattande omfattning inte längre vara våra hjältar på grund av att SKR, Sobona och Kommunal har tecknat ett arbetstidsavtal, säkerligen i allra största välmening, som nu får katastrofala följder runt om i hela landet.

Detta är ett avtal som låser in all form av flexibilitet och minskar möjligheten till återhämtning mellan passen, det som tidigare gjorde att hjältarna fann attraktivitet även i ett av de allra svåraste och mest påfrestande av arbeten: att rycka ut i livets svåraste situationer. Nu söker hjältarna nya jobb. Vårt civilförsvaret riskerar att rubbas utan att vi är i vare sig kris eller krig.

Herr ålderspresident! Vi debatterar i dag trafiksäkerhet. När olyckan trots alla våra insatser ändå är framme vill vi inget hellre än att blåljuspersonal kommer till undsättning. Det avtal som nu slutits riskerar att lamslå Sverige och gör att ett åttiotal räddningstjänstförbund över hela landet söker dispens från sitt eget avtal för att kunna fortsätta utföra jobbet. Då krävs handling, bot och bättring.

Så här uttryckte sig civilförsvarsminister Carl-Oskar Bohlin när han nyligen under 112-dagarna talade till branschen:

Jag ser och hör den oro som finns på flera håll ute i landet. Behovet av en välfungerande räddningstjänst är ofrånkomligt. Det gäller även möjligheten till genomförande av utbildningar och övningar som krävs för att kunna upprätthålla förmåga. Risken för kompetensbrist på lokal nivå är minst sagt oroväckande, och jag vet att det har kommit in ett stort antal dispensansökningar.

Den svenska modellen är unik, med en stark autonomi för arbetsmarknadens parter. Det kan man ha olika uppfattningar om, men vi är nog alla överens om att det är en modell som vi vill försöka värna och bevara. Det ställer dock höga anspråk på parterna att gemensamt ta ansvar för att nöd-

vändiga verksamheter ska fungera i hela hotskalan. Ett avtal som inte möter de krav som det nya och allvarliga omvärldsläget innebär riskerar att äventyra Sveriges säkerhet.

Därför förutsätter jag att parterna i ljust av detta, nu när det nya avtalet trätt i kraft, också utvärderar avtalet.

Så långt Carl-Oskar Bohlin.

Det är hög tid att komma tillbaka till förhandlingsbordet innan vi förlorar Sveriges verkliga vardagshjältar. Det är vardagshjältar som Marcus Aronsson, som arbetar i Borås på Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund. Där är räddningstjänsten först på plats och säkrar olycksplatsen med sina fordon så att de och ambulansen kan arbeta säkert. Deras kunskap och teknik gör att människor kan klippas loss och räddas för att föras till sjukhus illa kvickt.

Eller som Christer Sjögren, som tillsammans med sina kollegor på Sörmlandskustens räddningstjänst i mitt hemlän rycker ut och stänger av vägen för att olycksplatsen inte ska bli värre eller för att polisen ska kunna göra sitt jobb med alkotester och höra vittnen. De ordnar också växelvis trafik så att trafiken inte behöver vara avstängd längre än nödvändigt och är därför till stor hjälp för minskad samhällsstörning.

Herr ålderspresident! På plats hör jag vittnesmål om hur återhämtningen med det nya avtalet har blivit så dålig att de är rädda att inte orka och att hamna i situationer på hemmaplan som inte längre går att pussla ihop, inte ens med en stor portion vilja. Stephanie Pizzignacco, en fantastisk kvinnlig förebild i brandyrket, har redan lämnat sin tjänst. Hon och familjen fick inte vardagen att gå ihop med två vuxna inom blåljusverksamheten och små barn hemma. Allt detta beror på ett avtal som ingen i branschen har frågat efter, som ingen vill ha, som gör att vi förlorar kompetens och som dessutom är dyrare än tidigare. Detta är inget annat än rent vansinne.

Nu är det bråttom att göra om, precis som landets civilförsvarsminister satte fingret på, innan vi i kommande trafiksäkerhetsstatistik får läsa om fler personliga tragedier på grund av brister i stödet när olyckan varit framme. Det ansvaret vilar tungt på arbetsmarknadens parter – för ett tryggt och säkert Sverige.

Till SKR och Kommunal vill jag säga: Vi litar på att ni tar ert ansvar. Tillbaka till förhandlingsbordet! Lyssna till professionen så att de blåljushjältar som finns där för oss får känna att vi finns där för dem!

Herr ålderspresident! Låt oss lämna mardrömmen en stund och gå vidare. Jag välkomnar propositionen om prövotid för körkortsbeförhållning AM, som vi tar upp i dagens betänkande. En prövotid på ett år för körkortet är ännu en säkerhetsåtgärd och en tydlig markering om vikten av att ta sitt ansvar när man väl ger sig ut i trafiken för att fortsätta att öva på egen hand och bli en skicklig förare.

Trafiken är en stor del av vardagslivet, men den innebär också en av de största risker vi möter varje dag. Sverige är ett föregångsland när det gäller trafiksäkerhet. Nollvisionen slår tydligt fast att ingen ska vare sig dö eller skadas allvarligt i trafiken. Ändå har vi en bit kvar.

Ungefär en tredjedel av dem som avslutar sitt liv i trafiken gör det självvvalt, så kallad suicid. Detta är ett allvarligt samhällsproblem där vi alla som medmänniskor har möjlighet att göra en insats. Hur mörkt det än känns finns det alltid hopp. Min uppmaning är att vara en sådan med-

människa som ringer det extra samtalet, som sträcker ut handen till någon som har det tufft och vågar säga att det är okej att inte må tipptopp här och nu, att det faktiskt kan bli bättre och att du finns där.

Psykisk ohälsa är en delförklaring till att vi inte når nollvisionen. För att nå målen måste vi arbeta brett, med såväl trafiksäkerhetsåtgärder som att förhindra psykisk ohälsa.

Herr ålderspresident! Trafiksäkerhet handlar om att skapa en kultur där säkerhet prioriteras av alla och där vår infrastruktur och exempelvis vägunderhåll är värt namnet. Riksrevisionen riktade nyligen svidande kritik i en rapport och påtalade att fler har dött i trafiken de senaste åren på grund av brist på åtgärder.

Livet är skört. Vi gör nu allt för att ställa om och prioritera vägunderhåll, säkrare infrastruktursatsningar och teknik som kan bidra till att förhindra olyckor. Moderna system för hastighetsbegränsningar i bilen, mitt-räcken som skapar trygga, mötesfria körfält, varningssystem för trötthet och autonom körning är bara några exempel på åtgärder och innovationer som kan göra våra vägar säkrare.

Tillsammans kan vi göra skillnad på riktigt. Genom att sträcka ut en hand eller ta ett samtal, genom att utbilda och medvetandegöra och genom att investera i underhåll och säkerhetsteknik kan vi minska antalet trafikolyckor och rädda liv.

Med det sagt vill jag yrka bifall till propositionen och utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 138 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr ålderspresident! I betänkandet *Trafiksäkerhet* behandlas 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden. Dessutom behandlas regeringens proposition om provotid för körkortsbehörigheten AM, som berör A-traktorer.

Vi socialdemokrater har tre reservationer, som vi står bakom. Men jag yrkar bifall endast till reservation 10 om trafiksäkerhet vid vägarbeten och räddningsinsatser.

Trafiksäkerhet handlar om hur vi planerar, investerar i och underhåller infrastruktur och transportsystem. Att de olika transportslagen används på bästa sätt, till exempel att mer gods flyttas över från väg till järnväg för att på så sätt minska antalet lastbilar på vägarna, samt sjysta villkor för dem som jobbar i transportbranschen är också trafiksäkerhetsfrågor.

Antalet omkomna och svårt skadade i trafiken har ökat sedan 2020. I det sammanhanget, herr ålderspresident, vill jag nämna den oerhört tragiska olyckan i Örebro i går där tre människor omkom. Det visar med tydlighet vikten av att vi har ett fortsatt ambitiöst trafiksäkerhetsarbete, för att förhindra död och allvarlig skada.

Det nya etappmålet, som regeringen beslutade om 2020, innebär att antalet omkomna till följd av trafikolyckor inom alla trafikslag ska halveras till 2030. Antalet allvarligt skadade inom respektive trafikslag ska minska med 25 procent.

För att vi ska nå målen till 2030 om att antalet dödade och skadade ska minska krävs ett fortsatt systematiskt och förebyggande arbete när det gäller fordon, infrastruktur och övervakning. Det handlar också om mötesparering, bilbältesanvändning, hastighet och nykterhet.

För dem som har vägen som arbetsfält är ökad trafiksäkerhet särskilt viktigt. Ingen ska behöva dö eller skadas på sitt arbete, som i detta fall ofta handlar om att rädda andras liv eller att komma till undsättning.

I det sammanhanget vill jag ändå påpeka att det som Ann-Sofie Lifvenhage lyfte upp om arbetstidsavtal och kompetens inom blåljusverksamheten är en viktig fråga för trafiksäkerhet men en fråga som parterna måste lösa, och det ska ske inom den svenska modellen.

Handlingsplanen för förbättrad säkerhet vid arbete på väg, som gäller till 2025 och som initierades av den förra regeringen, behöver fullföljas men också revideras framöver.

Herr ålderspresident! Klimatförändringarna påverkar våra vägar och järnvägar genom ökad risk för erosion, översvämningar, ras och skred. Det omväxlande kalla och milda vädret påverkar vägarna när vatten tar sig ned i sprickor där det fryser och tinar om vartannat. Det innebär att kostnaderna för vägunderhållet ökar, och det ökar på den stora underhållsskuld som redan finns. Klimatförändringarnas betydelse för vägunderhållet är därför angeläget att ha med i det fortsatta arbetet. Tyvärr finns det dock partier i riksdagen som helt bortser från klimathot och klimatförändringar.

Onsdagen den 3 januari fastnade cirka 1 000 fordon på E22:an i Skåne. Många satt fast i sina bilar i ett dygn. Att ingen kom till allvarigare skada får ses som ren tur. Hur kan det gå så fel? Även om det varnades för hårt väder är det inte så enkelt som att haveriet berodde på vädret. Drivande snö i Skåne är inget nytt.

Bärgare satt i timal och väntade på att få rycka ut. Oförmåga att ta initiativ och obefintlig samordning skapade en mycket allvarlig situation. Om Sveriges beredskap och samordning inte är bättre än så här i fredstid, hur ska vi då klara av en större kris eller krig?

Snökaoset i Skåne inträffade i början av året. Med mycket av vintern kvar begärde vi socialdemokrater att infrastrukturministern, som är ytterst ansvarig, skulle komma till utskottet. Det är anmärkningsvärt att partierna från den SD-ledda regeringen vägrade tillmötesgå detta.

Herr ålderspresident! A-traktorer är en företeelse som är unik för Sverige. De ger de unga som bor utanför storstadsområdena frihetskänsla. Det är ett sätt att umgås och att inte vara beroende av att föräldrar ska skjutsa eller av en kollektivtrafik som inte alltid finns eller inte kan möta de ungas behov.

Antalet A-traktorer har ökat kraftigt under senare år, och med det har också antalet olyckor ökat. Det finns en samsyn över partigränserna i fråga om ökad trafiksäkerhet och A-traktorer. Det handlar om krav på bilbälte, antal passagerare och vinterdäck samt om förslaget i propositionen vi har att ta ställning till: att införa en provotid för nya körkortsinnehavare med behörigheten AM.

Det finns också en samsyn i fråga om utbildning och behovet av en översyn för att få stopp på trimningen av A-traktorer. Det är mycket allvarligt att bilprovningen redovisar att sju av åtta A-traktorer som besiktigas uppvisar brister och att hälften har felaktigheter som kräver efterkontroll. Det är därför angeläget med fortsatt säkerhetsfokus och tydliga krav när det gäller A-traktorer, men det är också viktigt att ungas mobilitet inte försämras.

I går röstade EU-parlamentet om nya krav för A-traktorer. Det handlar om att höja åldersgränsen från 15 till 16 år samt om att AM-behörigheten

ska ersättas av ett B1-körkort, som i princip kan likställas med ett vanligt B-körkort. Det skulle innebära betydligt högre kostnader för de unga och deras föräldrar. Det skulle dramatiskt förändra och försämra ungas möjligheter till frihet och oberoende och drabba landsbygdens unga särskilt hårt.

Det är viktigt att regeringen tar ansvar för att tydligt driva på frågan om åldersgränser för Sveriges unga. Vi socialdemokrater kommer att driva frågan genom den fortsatta processen, för av diskussionerna här i kammaren att döma vill ju ingen försämra för de unga på landsbygden. Det man kan önska eller kanske hade efterfrågat är att regeringen och Sverigedemokraterna tydligare och tidigare hade drivit frågan innan den kom till en omröstning i EU-parlamentet i går.

(Applåder)

I detta anförande instämde Kadir Kasirga (S).

Anf. 139 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten Ödebrink ställde frågan hur det kunde bli så fel på E22. Då kände jag mig manad att svara.

Det som hände på E22 var ingalunda en nyhet. Man kan säga att det som inträffade var en riktig lyckträff, för vad var det som hände utöver katastrofen där nere? Jo, att medierna satte ljuset på hur illa det fungerar med underhållet av vintervägar.

Under flera år har jag fört en diskussion här i kammaren med den förra infrastrukturministern om hur illa Trafikverket sköter underhållet av vintervägar. Det står still så snart det kommer lite snö. Det blir glashalt. Bilar åker av vägen. Olyckor inträffar. Det jag fick som svar då var att det fanns ett modernt och väl fungerande underhåll av vintervägar. Modernt är det, men fungerar gör det definitivt inte.

Det vi såg på E22 är ett resultat av den gamla regeringens sätt att driva och sköta Trafikverket. Det är en direkt följd av att man inte tog tag i de bekymmer som fanns. Man ökade antalet anställda med 48 procent under de åtta åren, men underhållet av vägarna blev bara sämre.

Nu har det gått så långt att både åkerier och chaufförer runt om i landet har sagt att de inte kör om det inte blir bättre. De riskerar varken förare eller fordon på de här vägarna. Det är ett resultat av ett bristfälligt skött verk, som har ansvar för att sköta underhållet av vägarna. Det ansvaret vilar tungt på den förra regeringen.

Anf. 140 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag känner igen Thomas Morells retorik och argumentation. Den har vi hört flera gånger i utskottet men också i den här kammaren. Jag tycker att Morell gör det lite enkelt för sig.

Det fungerar väldigt olika runt om i landet. Jag har bott vid en landsväg eller snarare motorväg i 30 år och sett att vinterväghållningen har försämrats, men att det bristande underhållet enbart beror på den förra regeringen är ett argument som rimligtvis borde ha ett bästföredatum. Nu har ju snart den SD-ledda regeringen regerat i två år. Det kanske vore på sin plats att tala om vad man vill göra i stället. Hur ser era förslag ut?

Det här handlar inte bara om Trafikverket utan faktiskt om att ingen tog initiativ och att det inte fanns någon samordning. Jag tycker alltså att

Morell gör det lite enkelt för sig, men det återstår ju att se vad som händer. Det är upp till bevis för det andra regeringsunderlaget nu.

Anf. 141 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågorna. Jag har inte bött vid någon riktig landsväg, bara en liten grusväg som det inte var så mycket med. Däremot har jag suttit på en landsväg i rätt många mil. Jag tillhör den grupp som kan kalla sig yrkesförare. Jag har följt utvecklingen genom årens lopp och sett hur illa ställt det är och hur illa det har blivit. Jag har också jobbat tolv år på trafikpolisen och varit ute och sett konsekvensen av dåligt underhållna vintervägar. Jag har suttit i diket och tagit hand om människor som varit med om det värsta ögonblicket i sitt liv. Jag vet vad det handlar om.

Jag har varit oerhört kritisk till den förra regeringen. Det kan den förra infrastrukturministern intyga. Låt er inte luras av att jag har tystnat, för det har jag inte gjort – vare sig här i kammaren eller någon annanstans. Ödebrink frågade efter förslag på vad vi vill göra. Vi vill se över Trafikverkets organisation, och det ska ske i närtid, för det här kan inte fortsätta.

Vi pratar just nu om underhållet av vintervägar, men det räcker med att ställa sig på en plattform och se om tåget går i tid – om det över huvud taget kommer något tåg. Det finns bekymmer alldeles oavsett om man tänker välja väg eller järnväg. Man måste se över organisationen, för den fungerar inte. Ni hade den chansen under åtta år. Ni tog den inte. Men jag ska göra vad jag kan för att få den förändringen till stånd.

Anf. 142 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! Om man ständigt pekar på Trafikverket och säger att det är en inkompetent myndighet tänker jag att Thomas Morell och regeringsunderlaget har alla möjligheter i världen att styra upp och förändra det. Det behöver göras här och nu för att klara av det som händer i dag.

Vi socialdemokrater vill också göra en översyn, men det förslaget har Sverigedemokraterna inte varit beredda att stödja. Att peka på en inkompetent myndighet kan man göra om man bara vill måla upp problemen och inte alltid är så lösningsfokuserad. Det handlar ju om att också kunna presentera lösningar och säga vad man vill framåt.

Jag tycker att det finns andra nyanser som är viktiga att ha med i det här sammanhanget. Hur har marknadsiseringen påverkat hur man använder pengar och ser till att få ut så mycket som möjligt? Vid upphandlingar är det i dag få entreprenörer som lägger anbud. Det missgynnar små och medelstora aktörer.

Det finns en kompetens i organisationen som har försvunnit. Det är brist på resurser och maskiner. Det är en utveckling som har skett över tid, oavsett hur regeringarna sett ut, sedan det blev en förändring av organisationen. Jag tycker att det är viktigt att ha med.

Ett litet tips till Thomas Morell är att försöka vara mer lösningsfokuserad framöver när det gäller de här frågorna.

Anf. 143 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Carina Ödebrink, för ett bra anförande! Jag har dock en liten fundering. I sak tror jag egentligen att de flesta av oss här i kammaren delar uppfattningen att A-traktorer är en gigantisk frihets-

reform. De ger mobilitet och gör att ungdomar på ett rätt så säkert sätt, med ett plåtskal runt sig, kan vara på landsbygden i trafiken och ta sig till skolan och fotbollsträningen, kanske till och med dejta någon, samlas på en och annan plats och spela go musik och ha trevligt. Det är också en del av ett svenskt kulturarv, skulle jag säga.

När jag var yngre var vi några stycken som tyckte att det var häftigt att sticka iväg på mopeden för att träffas och umgås. Men i och med de regel­förändringar som skedde blev A-traktorn ännu mer populär än vad den var när jag var ung.

Nu finns också EU-moppen som egentligen är ett betydligt farligare fordon. Det är ett plastskal som får köra snabbare än ett plåtskal. Det finns mycket att fundera över där.

Det är bara en sak jag reagerar på, herr ålderspresident. Carina Ödebrink och jag är överens om det hon sa i sitt anförande. Vad är det då som gör att man har en politik i den här kammaren och en annan i EU-parlamentet? Socialdemokratin valde faktiskt att rösta ja till att flytta åldern från 15 till 16 år. Här, herr ålderspresident, vill jag vara tydlig. Jag tycker att regeringen skulle ha varit tydligare. Jag vet att vi på Tidösidan kommer att ligga på när man går vidare till nästa steg i processerna för att försvara det svenska kulturarvet och A-traktorn. Men varför bedriver S två former av politik – en här och en i Bryssel?

Anf. 144 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar för frågan. Jag kan försäkra Magnus Jacobsson om att vi driver en och samma politik när det gäller frågan om A-traktorn. Jag tycker att det är viktigt att understryka att det finns en bred samsyn i hur vi ser på säkerheten och hur vi ser på A-traktorn som ett viktigt frihetsverktyg för våra unga.

Socialdemokraterna i Bryssel röstade för förslaget om att vi skulle behålla åldersgränsen 15 år. När det sedan slutröstades valde vi att rösta på helheten för att sedan ta frågan vidare i det fortsatta arbetet. Det är svaret på Magnus Jacobssons fråga.

Jag kan upprepa det jag sa tidigare i mitt anförande: Vi har haft den här frågan uppe i trafikutskottet vid flera tillfällen. Jag hade gärna sett att regeringen varit ännu tydligare och tagit den här frågan ännu mer på allvar, så att vi vid omröstningen i går hade kunnat få en annan utgång. Nu blev det inte så.

Frågan går tillbaka till Magnus Jacobsson och regeringspartierna. Nu är det upp till bevis, så att vi kan lösa det här! Jag tycker att vi kan hjälpas åt. Men det är en viktig fråga för regeringen att driva.

Anf. 145 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Hur vi röstar på våra egna gruppmöten eller i våra egna partigrupper i Bryssel är det nog svårt för oss alla att i någon form leda i bevis. Jag har givetvis respekt för det som sägs. Jag tror också på det som sägs. Men det är lite svårt att leda i bevis.

Vad som däremot är tydligt är hur man har röstat i kammaren – här eller i Bryssel. Det är ett faktum att socialdemokratin röstade för den höjning som nu föreslås, medan bland annat mitt parti inte gjorde det.

Herr ålderspresident! Jag hoppas verkligen att vi kommer att ha en samsyn, inte bara i Sverige utan framför allt i Bryssel. Jag hoppas verk-

ligen att vi tillsammans – regeringspartierna, Tidöpartnern och oppositionen – kommer att verka för att våra svenska ungdomar ska få fortsätta att åka tryggt och säkert i ett plåtskal i stället för ett plastskal.

Herr ålderspresident! Jag är tacksam om det finns en samsyn, men den får då också gärna finnas i Bryssel.

Anf. 146 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis så att man vill beskriva verkligheten så att det gynnar ens egna intressen bäst. Magnus Jacobsson gör det på sitt vis. Jag har förklarat den socialdemokratiska utgångspunkten.

Det finns en samsyn om att vi behöver jobba tillsammans för att lösa den här frågan. Jag ser inte att vare sig A-traktorfrågan eller våra unga skulle tjäna på att vi står här i kammaren eller i andra sammanhang och hackar på varandra om vem som sa si och vem som sa så. Det har funnits ett starkt stöd för att vi ska få behålla åldersgränsen när det gäller A-traktorer. Vi ser också att vi behöver stärka möjligheterna till och kraven på utbildning. Det tycker jag att vi ska ta fasta på, och det gäller både regeringens partier och övriga partier. Men regeringen är ytterst ansvarig för att driva den här frågan. Där ligger bollen i dag.

Anf. 147 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Vi står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 6.

Till att börja med vill jag skicka en tanke till de familjer som drabbades vid den svåra olyckan på järnvägen vid Örebro södra i går. Jag förstår vad familjer, vänner och vittnen genomlider. Jag lider också med den förare som körde tåget och drabbades av detta. En förare har i det läget inte mycket annat att göra än att tuta och bromsa och är egentligen passiv i övrigt. Det var en oerhört tragisk händelse som drabbar väldigt många människor. Det är precis så när det gäller trafiksäkerheten. Väldigt många människor drabbas när en olycka inträffar. De flesta av oss har förmodligen någon familjemedlem, nära anhörig eller vän som har råkat ut för en allvarlig olycka i trafiken. Det är oerhört jobbigt för dem som drabbas.

Vad är då trafiksäkerhet? Är det att montera upp automatiska hastighetskameror utmed våra vägar, eller är det betydligt mer komplicerat än så? För mig som har ägnat nära nog hela mitt vuxna liv åt trafiksäkerhet är den här frågan viktig. För trafiksäkerhetens skull är det också viktigt att vägarna underhålls både sommar och vinter.

Herr ålderspresident! En av de värsta arbetsveckor jag upplevt inträffade för cirka 20 år sedan. På en vecka omkom sju personer i trafiken bara i Skaraborg. Vid samtliga av dessa olyckor fick jag vara med och utreda orsaken. Man är ödmjuk inför en så svår arbetsuppgift, och man berörs på ett sätt som inte går att beskriva med ord. Vart och ett av dessa dödsoffer har en stor krets av människor omkring sig – föräldrar, barn, syskon, släkt och vänner. Varje dödsfall i trafiken påverkar många, inte minst dem som agerar på olycksplatsen och i den utredning som sedan följer.

Trafiksäkerhet är viktigt och något som angår och berör oss alla. Trafiksäkerhetskameror är långt ifrån lösningen. Det krävs närvaro av trafikpoliser. De upptäcker påverkade förare, olovliga körningar med mera – allvarliga brott som en kamera helt blundar för.

Herr ålderspresident! Landets yrkesförare har ett viktigt budskap till oss politiker: Underhållet av våra vintervägar fungerar inte. De vet, ty de färdas på vägarna dagligen, årets alla dagar. De sätter bokstavligt talat livet på spel för att vårt samhälle ska fungera.

Tack och lov, får man faktiskt säga, fick vi situationen på E22 tidigare i vinter. Den fick medierna att vakna upp och beskriva hur sagolikt dåligt underhållet av vintervägarna fungerar. Den myndighet som ansvarar för drift och underhåll av våra vägar har under de senaste 20 åren konsekvent avvecklat kompetensen att bedriva ett fungerande underhåll av våra vintervägar.

I flera riksdagsdebatter med den förra infrastrukturministern fick jag svaret att Trafikverket hade ett modernt och effektivt sätt att underhålla våra vintervägar. Det är möjligt att det är modernt, men fungerar gör det inte. Man kan fråga vilken yrkesförare man vill, och svaret är givet: Underhållet är en katastrof.

Herr ålderspresident! Vilka konsekvenser får det om åkerier och dess förare ställer bilarna under delar av vinterhalvåret? Vår industri är beroende av fungerande transporter, kollektivtrafik, livsmedelsproduktion och sjukvård. Vi behöver mat på bordet och kläder på kroppen. Kort sagt gör yrkesförarnas arbetsinsatser att vårt samhälle fungerar. Är det då inte ett rimligt krav att yrkesförarna kan utföra sitt jobb i en trafikmiljö som fungerar sommar som vinter? Vägunderhållet är kraftigt eftersatt, och anslagen behöver ökas för att stoppa förfallet i det svenska vägnätet.

Herr ålderspresident! Riksrevisionen släppte i slutet av december förra året en granskningsrapport som var oerhört kritisk till förra regeringens och Trafikverkets agerande i infrastrukturplaneringen. Låt mig citera två meningar som sätter ljuset på problemet: "Riksrevisionen har i en tidigare granskning konstaterat att Trafikverkets kostnadskontroll inom investeringsverksamheten har brister." Vidare: "I praktiken innebär detta exempelvis att fler liv hade kunnat räddas i trafiken och att många fler medborgare hade kunnat få bättre transportförsörjning till samma kostnad." Granskningsrapporten är synnerligen läsvärd. Här framgår tydligt hur man inte ska planera infrastruktur. Men den förra regeringen är historia. Nu måste vi fokusera på Trafikverket, och det är sannerligen dags att se över denna koloss till myndighet.

Herr ålderspresident! Alkohol och droger är ett tilltagande problem i trafiken. Vi vet att riskerna ökar betydligt med påverkade förare, och statistiken visar också att alkohol och droger förekommer i alltför många olyckor. Sverigedemokraterna menar att drog- och alkoholkontroller måste ökas avsevärt. Alkoholpåverkade och drogpåverkade förare måste bort från våra vägar.

Herr ålderspresident! Arbete som utförs på väg eller nära väg är förenat med stora risker eftersom många bilister inte respekterar skyltar och varningsljus i önskvärd omfattning. Varje år dödas eller skadas flera personer när de utför arbete på eller nära väg. Så kallade TMA-fordon används som skydd vid olika arbeten på väg. Ni har säkert sett dessa fordon med sina stora krockkuddar, blytljus och varningsskyltar. Dessa fordon har till uppgift att med sin närvaro och utrustning uppmärksamma andra trafikanter om ett pågående arbete. Trots både skyltar och varningsljus blir dessa TMA-fordon påkörda, och dessa påkörningar ökar i frekvens. Situationen

är inte acceptabel, och jag talar ofta med personer som upplever otrygghet när de arbetar på väg.

Denna utveckling måste vändas, och för oss sverigedemokrater är det en prioriterad fråga. Man måste kunna gå till sitt arbete ute på vägen och känna sig trygg. Det gäller såväl vägarbetare och bärgare som räddningstjänst, ambulansförare och poliser. De står ju mitt i trafiken. Då måste det finnas en respekt för de skyltar och varningssystem som finns så att de kan utföra sitt arbete på ett säkert sätt. Deras närvaro i trafiken ska ju hjälpa oss andra att komma fram säkert och tryggt.

Herr ålderspresident! Trafiksäkerhet angår alla, och vi i Sveriges riksdag har verktygen för att öka säkerheten på Sveriges vägar. Låt oss gemensamt öka tryggheten på landets bilister.

(Applåder)

Anf. 148 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! För oss socialdemokrater är infrastruktur, transportsystem och klimatfrågor otroligt viktiga, och trafiksäkerhet som en del i vårt arbete i trafikutskottet handlar både om att ställa om och att skapa förutsättningar för säkra gods- och persontransporter. Därför hade vi en nationell plan som levererade resurser för att kunna möta de behov vi ser.

Men jag tror att både Thomas Morell och jag kan vara överens om att behoven är mycket större, så nu är det upp till den SD-ledda regeringen att möta de behov som finns. Givetvis måste man prioritera; så är det alltid. Men när den socialdemokratiska gruppen reser runt i landet ser vi att det finns väldigt stora behov när det gäller underhåll, investeringar och fortsatta satsningar på järnväg och trafiksäkerhet.

Hur ser Thomas Morell på klimatförändringarnas påverkan på behovet av vägunderhåll, och hur vill han lösa detta?

Anf. 149 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Utan infrastruktur fungerar inget annat. Om vi inte har en infrastruktur som klarar de behov vi har i hela landet, både i storstad och på landsbygd, kommer inget annat heller att fungera. Underhållet på våra vägar har blivit allt sämre under årens lopp, och den rapport jag hänvisade till är väldigt kritisk till hur den förra regeringen skötte detta och att man inte hade kontroll på kostnaderna. Det är ett bekymmer om pengarna flödar utan att man får valuta för dem. Nu har vi ett jättearbete att göra med att styra upp detta, och då måste vi titta på Trafikverkets organisation och kostnadskontroll.

I elva rapporter, tror jag, har Riksrevisionen kritiserat att det saknas kontroll över denna verksamhet. Den förra regeringen hade ansvaret för myndigheten, men nu har vi tagit över det ansvaret och försöker styra upp verksamheten för att få ut mer pang för pengarna och få vägarna att fungera sommar som vinter. Det handlar också om att få en fungerande tågtrafik, för nu står det ju stilla oavsett när man ska åka. Detta har varit det stora bekymret, och det skapar en situation där vi inte klarar det mest grundläggande i vårt samhälle. Detta måste vi förändra, och nu har vi verktygslådan och ska se till att det blir en förändring.

Anf. 150 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag noterar att Thomas Morell över huvud taget inte berör det jag frågade efter, nämligen Sverigedemokraternas syn på klimatförändringarna och vad som behöver göras angående dem för att vägarna blir ännu sämre. Men det är kanske inte så konstigt med ett parti som i stort förnekar klimatförändringarna.

Låt mig också påminna Thomas Morell om att den socialdemokratiska regeringen gav Trafikverket och Transportstyrelsen i uppdrag att skärpa kostnadskontrollen. Detta arbete behöver intensifieras, för vi ska givetvis få ut mesta möjliga av de skattepengar vi lägger in. Den socialdemokratiska regeringen vidtog dock åtgärder för att komma till rätta med de ökade kostnaderna.

Herr ålderspresident! Ett inkompetent trafikverk och en inkompetent regering är Thomas Morell svar på varför det ser ut som det gör. Men han får nog snart skriva om sitt tal, för det håller liksom inte längre. Men vad tror Thomas Morell att marknadsiseringen, upphandlingarna och fragmentiseringen av viktig samhällsservice har haft för betydelse för hur det ser ut i dag?

Anf. 151 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Vi börjar med klimatet, för det var ju grundfrågan. Det vi ser ute på våra vägar säger man är påverkat av klimatet, men låt oss titta på hur man utför underhållet. Man tar inte bort problemet med vattengenomträngning i själva väggroppen, och sedan fryser det sönder när det blir kallt. Det är helt naturligt eftersom is spränger. Det vore önskvärt att man i stället lade ett topplager som fungerar som ett tak så att man inte får de här enorma skadorna i vägbanan. I stället snålar man och åker omkring med en sådan där snabelbil – sådana har ni säkerligen sett – och sprutar lite tjära och grus upp på, och en vecka senare har man samma situation igen. Det har inget med klimatet att göra.

Om vi däremot får en vägstandard som gör att trafiken fungerar bättre kommer det att påverka alla utsläpp positivt, eftersom man inte behöver hålla på att gasa och bromsa hela tiden och ta hänsyn till alla gropar som har uppstått i vägen.

Ja, Trafikverket är inkompetent. Man har tappat den kompetens man hade tidigare. Det fanns jättemånga tjänstemän som hade en oerhörd kunskap både på vägsidan och på järnvägssidan. I dag köper man konsulttjänster för detta. Inte undra på att det ser ut som det gör!

Huruvida regeringar är kompetenta eller inte låter jag väljarna avgöra. Det är bäst så, faktiskt. Men att det inte fungerade med den förra regeringen behöver Ödebrink inte lyssna på mig för att få veta. Läs gärna rapporten från Riksrevisionen, för den ger svaret på den frågan.

Anf. 152 HELENA GELLERMAN (L):

Herr ålderspresident! Trafiksäkerhetsarbetet ligger mig väldigt varmt om hjärtat efter tolv år med forskning inom trafiksäkerhet.

Ska samhället fungera behöver vi kunna resa säkert från hemmet till arbetet och skolan eller när vi hälsar på släkt och vänner eller åker på semester. Fordonen måste vara säkra, vägarna måste ha en bra standard, järnvägsövergångarna måste fungera, och platser där man byter från exempelvis bil till tåg eller kollektivtrafik måste vara genomtänkta för resenärerna.

Sverige har under lång tid bedrivit ett framgångsrikt trafiksäkerhetsarbete och är det land som har lägst antal döda per invånare i trafiken i hela världen. Många svenska uppfinningar har bidragit till detta, inte minst säkerhetsbältet, som har räddat många liv.

Sverige skapade nollvisionen, som många länder har tagit efter. Den är ett mentalt räckes att hålla sig i för att steg för steg fortsätta att minska antalet döda och allvarligt skadade i trafiken. Vi har forskat och utvecklat system för det som krävs för att ingen ska dö eller skadas allvarligt i trafiken, med fokus på människan, fordonet och trafikmiljön.

Tyvärr har antalet dödade i trafiken hamnat på en plåtå. Sedan 2019 har det legat mellan mellan 204 och 232, och 232 är tyvärr fjolårets nivå. Vad behöver vi då göra för att närma oss nollvisionen?

Herr ålderspresident! Analyser visar att de viktigaste orsakerna till olyckor är för det första för hög hastighet, för det andra alkohol och andra droger och för det tredje trötthet och ouppmärksamhet. Den mänskliga faktorn ligger faktiskt bakom över 90 procent av alla olyckor.

För hög hastighet är samtidigt kopplat till vägens utformning och tillstånd. Vi har sett hur Trafikverket på grund av för lite pengar till underhåll har sänkt hastigheten på vissa vägvägsnitt runt om i landet för att vägen inte har en godtagbar standard. Så kan vi inte fortsätta. Vi måste ha en vägstandard som gör att människor kan ta sig till jobbet på en rimlig tid.

Trafiksäkerheten ska inte bero på var du bor i landet. Vi behöver satsa pengar på att underhålla våra vägar, inte minst på landsbygden. Det är tacksamt nog också den åtgärd som har den största samhällsekonomiska nyttan. Vägmarkeringar, till exempel, har en avgörande påverkan på trafiksäkerheten, oavsett om det är det mänskliga ögat eller bilens kamera som ska upptäcka markeringarna. Man måste veta att man håller sig på sin sida av vägen. Liberalerna har drivit på för en översyn av standarden på vägmarkeringarna i vårt land.

Vi vet alla att olycksrisken ökar i takt med en högre hastighet på fordonet. Även växthusgasutsläpp och buller har koppling till hastigheten. Utöver personligt lidande försämras miljön, och samhällets kostnader ökar.

För säkrare vägar vill vi liberaler att det vid offentlig upphandling av transporttjänster ska ställas krav på hållbara hastigheter, det vill säga att leverantörens fordon håller hastigheten. Det skulle ha en dämpande effekt på medelhastigheten på våra vägar och radikalt minska utsläppen.

Uppföljning och kontroll på våra vägar spelar en viktig roll för regel efterlevnaden. Liberalerna vill se fler trafikpoliser dedikerade till det viktiga trafikkontrollarbetet som sker på väg. Vi har många fordon på våra svenska vägar, inte minst utländska, som inte skulle gå igenom en kontrollbesiktning. Vi behöver därför betydligt fler kontroller av fordon och av att reglerna för hastighet, användning av alkohol och andra droger liksom kör- och vilotider respekteras. Arbetet med alkobommar i våra hamnar är också en viktig pusselbit.

Herr ålderspresident! Om vi verkligen ska komma åt den mänskliga faktorn som ligger bakom 90 procent av olyckorna – för hög hastighet, alkohol och andra droger samt trötthet och ouppmärksamhet – behöver vi byta ut den mänskliga föraren mot självkörande fordon. Vi liberaler är teknikostrimister. Utvecklingen går framåt, och steg för steg införs systemen i fordonen. Helt självkörande bilar ligger dock en bit fram i tiden.

För att underlätta utvecklingen behöver vi ta bort hinder för att testa tekniken på ett säkert sätt, med större tester i verklig miljö för specifika ändamål. Sverige har förutsättningar att bli ett föregångsland för självkörande fordon och därmed utnyttja den stora samhällsnytta som tekniken medger, inte minst när det gäller trafiksäkerhet och transporter på landsbygd.

Liberalerna tror på teknikens möjligheter till ökad trafiksäkerhet. Allt fler bilar är uppkopplade och kan dela sin data för att till exempel identifiera isfläckar eller andra bilar vid skymd sikt. Potentialen hos informationen i dagens fordon skulle kunna utnyttjas betydligt bättre, och regler som hindrar utvecklingen behöver ses över.

De oskyddade trafikanternas andel av dödsolyckorna är en oroande trend, inte minst andelen cyklister och gående. Av 232 omkomna 2023 var 93 oskyddade trafikanter, alltså hela 40 procent. Liberalerna vill se en översyn av cyklisternas trafikmiljöer och kraftfulla åtgärder för att bromsa denna trend.

Här spelar återigen tillgången på data en viktig roll för att forskning och utveckling baserad på olycksdata ska kunna underlättas, naturligtvis med hänsyn till den personliga integriteten. Reglerna för tillgång till Trafikverkets system för trafikolyckor, Strada, ändrades för några år sedan av integritetsskäl. Översynen var bra, men tillgången till data har strypts till den grad att viktigt trafiksäkerhetsarbete inte kan utföras. Det gör att trafiksäkerheten, inte minst för oskyddade trafikanter som motorcyklister, riskerar att bli eftersatt. Liberalerna vill därför undersöka hur oönskade effekter kan åtgärdas.

En viktig del i trafiksäkerhetsarbetet är tillgången till en gedigen körutbildning. Vi behöver komma åt de illegala körskolorna och förbättra andelen som klarar teori- och körprov – annars riskerar vi att om fem till tio år få ett ökat antal olyckor på grund av sämre utbildade förare.

Herr ålderspresident! Mopedbilar och A-traktorer har ökat ungdomars rörelsefrihet. Ungdomar sitter mer skyddade i en mopedbil eller en A-traktor än på en moped. Som förälder tycker man därför att det är ett bättre alternativ.

Vi liberaler är positiva till ny teknik och ökad mobilitet, men det får inte leda till ökade personskador. Vi ser en oroväckande trend när det gäller mopedbilar men kanske framför allt när det gäller A-traktorer.

Den 15 juli 2020 ändrades reglerna så att hastigheten hos A-traktorer kan regleras digitalt. Antalet tyngre fordon som registreras som A-traktorer har ökat sedan dess och dessvärre också trafikolyckorna. I dagsläget krävs tolv timmars utbildning, och körträningen kan göras på tvåhjulig moped. Vissa regeländringar har genomförts av regeringen, såsom bälteskrav, en person per plats och krav på vinterdäck. Enligt VTI:s rapport från november 2023 räcker dock inte detta för att komma åt olycksstatistiken.

I går röstade Europaparlamentet om det nya körkortsdirektivet, som innehåller förändringar för A-traktorer. Den efterlängttade ökningen av hastigheten till 45 kilometer i timmen röstades igenom tillsammans med ett nytt körkort, B1, som kräver körprov, en åldersgräns på 16 år samt en viktgräns för fordonet på 2 500 kilo.

Det är viktigt att säga att detta är samma krav som samtliga partier i riksdagen ställde sig bakom i trafikutskottet och också i EU-nämnden i november 2023. Samtliga partier här i riksdagen stödde alltså precis de

krav som röstades igenom i EU-parlamentet och som var den svenska ståndpunkten i ministerrådet i december förra året.

Nu väntar en så kallad trilog mellan ministerrådet, Europaparlamentet och kommissionen innan det är klart. Med dessa nya regler hoppas jag att ungdomar ska få ökad frihet och kunna köra i högre hastighet men att detta förhoppningsvis kan ske med ökad trafiksäkerhet.

Herr ålderspresident! Vi kan alla drabbas av sjukdomar som kan påverka vår körförmåga. Därför är det viktigt att det finns ett enhetligt sätt att testa om en sjukdom eller nedsatt syn verkligen påverkar själva körförmågan. Liberalerna vill därför att man ser över trafikmedicinska bedömningar så att de görs på samma sätt i hela landet.

Slutligen, herr ålderspresident, vill jag ta upp det tillkännagivande som Liberalerna tog initiativ till för tre år sedan. Det gäller de personer som testar synen och som visar sig ha syndefekter. Deras körkort återkallas direkt, vilket medför att de inte får en ärlig chans att visa om deras körförmåga påverkas av synfelet. Detta är inte rimligt. Det berör 1 000 personer varje år, men forskning visar att ungefär hälften av dem skulle kunna behålla körkortet därför att deras körförmåga inte påverkas. VTI har tagit fram en rapport, och regeringen ser nu över frågan.

Slutligen är trafiksäkerhet ett område som Sverige har all anledning att vara stolt över, samtidigt som det återstår mycket arbete för att vi ska nå nollvisionen.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.

Anf. 153 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr ålderspresident! När jag var 18 år en månad och tre dagar tog jag körkort för bil. Jag kom hem från uppkörningen till mamma och pappa, rusig i sinnet och pirrig i magen. Körkortet var först ett pappersintyg men sedan ett riktigt körkort.

På kvällen fick jag låna mina föräldrars Volvo 740, och jag satte mig bakom ratten och for i väg på väg 180 ned till centrala Borås. Vilken frihet! Det är ett ögonblick som är otroligt starkt och fast förankrat i mitt minne. Jag minns till och med dofter från den kvällen.

Jag bodde inte på landet utan växte upp i ett radhusområde. Jag kunde cykla och åka kollektivt när jag skulle träffa vänner, träna fotboll eller hänga på ungdomsgården, men känslan av frihet när jag tog körkort kan inte vara mycket annorlunda än den frihet som 15-åringar som i dag kör A-traktor upplever.

Herr ålderspresident! Europaparlamentet har i veckan röstat för ett förslag om att åldersgränsen för att få köra A-traktor ska höjas från 15 till 16 år. Förslaget är en del av en större omarbetning av direktiven för körkortsregler i unionen. Förslaget innebär att ett B1-körkort, med en åldersgräns på 16 år, ska krävas för att få köra A-traktor. Om förslaget blir till lag kommer det att innebära att hastighetsgränsen för A-traktorer, som just nu är 30 kilometer i timmen, höjs till 45 kilometer i timmen. Detta är förvisso bra, men åldershöjningen är fel.

Låt mig vara mycket tydlig här om just åldersgränsen: Att höja åldersgränsen för A-traktorer är en mycket stor frihetsinskränkning för ungdomar, framför allt på landsbygden. Om vi vill värna landsbygden och att hela Sverige ska vara attraktivt att växa upp i och leva i måste vi försvara

friheten att som ung kunna röra sig, träffa vänner, förflytta sig från en by till nästa, delta i fritidsaktiviteter och så vidare.

Jag vet att EU-kommissionen länge har varit skeptisk till att Sverige låter ungdomar köra A-traktor från 15 år. Jag vet också att flera svenska parlamentariker i EU försökte få till stånd ändringar inför omröstningen i parlamentet. Jag vet även att det finns en tämligen bred samstämmighet bland riksdagens partier om att stå upp för den svenska modellen med A-traktorer.

Jag vet detta, men tyvärr är den bistra sanningen att den svenska regeringen vek ned sig i ministerrådets förhandlingar och inte orkade driva denna fråga med den kraft som hade krävts för att värna våra svenska regler för A-traktor.

Det som nu hände i veckan när Europaparlamentet hade sin omröstning var lite av en sista chans att hindra höjningen av åldersgränsen. Men än är det inte för sent. Min uppmaning till regeringspartierna och Sverigedemokraterna är att visa hjärta och fighting spirit för den svenska landsbygden och våra ungdomar där. Ge inte upp, utan se till att förslaget ändras i de förhandlingar som nu tar vid! Vi i Centerpartiet står upp för svensk landsbygd, men nu behöver fler göra det.

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis inte bara i EU som frågan om A-traktorer måste behandlas utan även i Sveriges riksdag. Vi i Centerpartiet har väckt en motion om A-traktorer och deras regler och säkerhet, som jag hoppas kan vinna stöd i kammaren.

Debatten om A-traktorer har varit omfattande. Målkonflikter om olycksrisker och säkerhet ställs mot frihet och glädje. Centerpartiets inriktning är att klara av målkonflikten så att inte minst ungdomar ute i landet kan ha både frihet och glädje samtidigt som trafiksäkerheten är god.

År 2020 förenklades de tekniska kraven för ombyggnad av en bil till A-traktor. Denna förändring genomfördes bland annat för att det skulle vara möjligt att bygga om också automatväxlade bilar till A-traktorer. Efter förändringen har antalet A-traktorer ökat, och intresset är stort.

Vi menar att regelverken för A-traktorer bör ses över ytterligare för att öka säkerheten men också öppna för möjligheten att göra det tillåtet att framföra moderna A-traktorer snabbare än vad som är fallet i dag. Vi vill också tillåta baksäte och därmed maximalt fyra bältade passagerare per fordon. Ett första steg i denna riktning skulle vara att initiera en översyn för att se hur moderna A-traktorer kan tillåtas att färdas snabbare än vad som är tillåtet i dag. Detta skulle vara en utveckling som är analog med maxhastigheten för EU-mopeder.

Parallellt, menar vi, behövs insatser för att säkerställa säkerheten. En förutsättning för att höja hastigheten är att A-traktorer blir säkra att framföra, både för dem som sitter i A-traktorerna och för dem som påverkas vid en eventuell krock. En översyn skulle sålunda beakta både maxhastighet och säkerhet.

Vidare bör en konvertering av motorer underlättas så att A-traktorer kan drivas på biobränslen eller el. En annan åtgärd är att körkortsutbildningen kan bli längre. Kraven för körkort för A-traktor bör innefatta uppkörning i en A-traktor, allt för att parallellt kunna öka både friheten och säkerheten.

Jag yrkar på att riksdagen stöder svensk landsbygd genom att bifalla reservation 15.

Herr ålderspresident! Centerpartiet har under vårvintern lanserat något som vi kallar för Sverigelyftet. Med Sverigelyftet menar vi att för trafiksäkerheten och för att få hela landet att fungera måste vi få till en fungerande infrastruktur. Vi vill se satsningar på underhåll av vägar, återupptagande av arbetet med stambanor och nödvändiga nya järnvägsinvesteringar för Sveriges industri – och att regeringen tillsätter en infrastrukturberedning.

Sveriges transportinfrastruktur behöver rustas upp, och det är bråttom. Ett kraftigt eftersatt underhåll på svenska vägar och järnvägar orsakar förseningar, inställda resor och olyckor i hela vårt avlånga land. För varje dag som går blir underhållsskulden större, och olycksriskerna ökar. Det drabbar svensk tillväxt och konkurrenskraft. Arbetstillfällen och skatteintäkter går förlorade. Det drabbar människor som måste planera sitt liv efter väderleksrapporten eller helt enkelt välja bort tåget till förmån för bil eller flyg. Så kan vi inte ha det.

Dagens situation kan inte fortsätta. Svenska folket måste återigen kunna boka en tågresa utan en klump i magen. Svenska vägar måste vara farbara, oavsett var man bor i landet.

Det är helt avgörande att vi underhåller den infrastruktur som redan finns. Men vi måste också i vårt välfärdsland ha tillräckligt med resurser för att bygga ut vägar och järnvägar för framtiden. Vi kan inte bara välja underhåll, vi måste välja investeringar också.

Tågresandet beräknas öka med över 50 procent till 2040 och bilresandet med omkring 25 procent, och trafikslagen väntas fortsatt stå för en helt dominerande del av personresandet. Det kan dagens tåg- och vägnät inte hantera på ett säkert, tillförlitligt och hållbart sätt. Därför föreslår vi att underhållsskulden åtgärdas med start nu för att vara helt åtgärdad senast 2035.

Vi vill att Sverigelyftet finansieras genom att man skiftar från över-skottsmål i statens finanser till ett balansmål, men bara under förutsättning att pengarna används till investeringar som för Sverige är statsfinansierat gynnsamma på kort eller lång sikt.

Herr ålderspresident! Både näringslivet och kommuner och regioner behöver långsiktighet i beslut som tas. Regeringens lappkast om stambanorna är ett bra exempel på hur Sveriges infrastrukturpolitik inte kan se ut framöver. Det måste finnas en politisk stabilitet i beslut som löper över många mandatperioder. Nu är infrastrukturpolitiken närmast ett havererat politiskt område. Detaljer och småsaker skymmer sikten över det stora och långsiktiga. Politiskt positionerande och lobbyorganens agendor styr de politiska besluten. Det är inte så vi ska hantera Sveriges blodomlopp – vår infrastruktur.

Herr ålderspresident! För att klara en politisk stabilitet i infrastrukturpolitiken föreslår vi alltså att en infrastrukturberedning tillsätts, vars syfte är att jobba långsiktigt och med ett helhetsperspektiv. Vi i det politiska landskapet, brett över riksdagens partier, har till uppgift att återvinna förtroendet för svensk infrastruktur. Det handlar om trafiksäkerhet, det handlar om konkurrenskraft och det handlar om att hushålla med statens resurser. Håll ihop Sverige! Håll ihop den långsiktighet som infrastrukturen kräver! Och, herr ålderspresident, tillsätt en infrastrukturberedning!

Anf. 154 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr ålderspresident! Trafiksäkerhet är ett viktigt område. År 2022 omkom inom alla trafikslag 253 personer i olyckor, och 104 av dem var konstaterade självmord. Det var 14 personer färre än under 2021. Antalet omkomna totalt i trafiken har sedan 2007 minskat med 38 procent. Det är glädjande att dödsolyckorna minskar, men vi måste fortsätta att arbeta med dessa frågor.

Jag anser därför att det är bra att regeringen nu ser över reglerna om körkort och inför provotider. Det är också bra att regeringen har tagit initiativ till att se över reglerna avseende A-traktorer samt att infrastrukturministern har gått ut och försvarat den nuvarande åldersgränsen för A-traktorer.

A-traktorer är betydligt säkrare än EU-moped. Därför är det bra att vi på olika sätt arbetar för att ungdomar även i framtiden kan använda dessa fordon. Med detta sagt är jag också glad för att vi har ökat säkerheten genom nya regler avseende exempelvis säkerhetsbältet samt hur många som får färdas i en A-traktor.

Herr ålderspresident! Några av de absolut viktigaste åtgärderna för att förbättra trafiksäkerheten är att man rustar upp våra vägar och järnvägar. Dagens situation med bristande underhåll, brist på stängsel och alltför många vajerräcken gör att vi inte kommer åt alla trafikfarliga sträckor. Detta kommer vi inte att kunna lösa med nuvarande finansieringsmodell. Det är bland annat därför som jag redan under förra mandatperioden började argumentera för att vi ska hitta nya sätt att finansiera infrastruktur på.

Nu har jag förmånen att sitta med i Kristdemokraternas samhällsbyggarkommitté. Där har jag varit med och arbetat fram flera olika modeller för hur man kan öka resurserna till infrastruktur. Några metoder som vi har pekat på är lånefinansiering, bolagisering, bompeng och fler samverkansprojekt mellan kommuner, regioner och stat.

Herr ålderspresident! Jag vet att vi i dag inte har en budgetdebatt. Men det går inte att prata om trafiksäkerhet utan att vi också reflekterar över att ökad säkerhet kommer att kräva mer resurser. När riksdagen 1980 tog bort investeringsbudgeten halverade man i praktiken investeringarna i vägar och järnvägar, vilket är ett av skälen till att vi i dag har stora brister i vårt transportsystem.

Herr ålderspresident! Allt handlar inte om pengar. Teknikutveckling som förbättrar fordon, konstruktioner av vägar, räcken med mera har bidragit till färre olyckor. Framtidens teknikutveckling avseende AI, digitalisering, självkörande fordon och fordon som känner av andra fordon kommer på sikt att leda till att ännu färre olyckor sker.

Herr ålderspresident! Det är svårt att prata om trafiksäkerhet i dag utan att göra en kort reflektion över olyckan i Örebro, eller olyckor hemma i Stenungsund eller olyckor någon annanstans längs våra transportsystem. Ska vi kunna bygga bort farliga korsningar måste vi jobba med resurser. Men vi kommer också att behöva jobba med ny teknik.

Herr ålderspresident! Med detta korta anförande yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

§ 9 Behöriga myndigheter enligt EU:s förordning om en gemensam digital ingång

Trafikuskottets betänkande 2023/24:TU8
Behöriga myndigheter enligt EU:s förordning om en gemensam digital ingång (prop. 2023/24:40)
föredrogs.

Tjänstgörande ålderspresidenten konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

*Riksrevisionens
rapport om Samhalls
samhällsuppdrag*

§ 10 Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU4
Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag (skr. 2023/24:51)
föredrogs.

Anf. 155 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD):

Herr ålderspresident! Jag kommer att ägna en del av anförandet åt bakgrundsfakta om statens sorgebarn Samhall AB, för detta är inte så lätt att vare sig förstå eller hålla reda på.

Samhall AB är ett av landets största företag med närmare 24 000 anställda på cirka 600 olika orter. Samhällsuppdraget till Samhall är tydligt: Samhall ska producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga, som inte kan få annat arbete eller stöd genom andra insatser. De merkostnadsersättningar som riksdagen särskilt har beslutat om att Samhall ska uppbära ligger på cirka 7,6 miljarder kronor.

Samhall etablerades 1980 med syfte att ge meningsfulla och utvecklande arbeten till personer med funktionsnedsättning. År 1992 ombildades Samhall till ett aktiebolag, vilket innebar att verksamheten skulle bedrivas på affärsmässiga grunder och så småningom med vinstsyfte.

Bolaget är nu med och konkurrerar med andra företag på marknaden om de kunder som skapar arbetstillfällen, vilket innebär att Samhall måste vinna upphandlingar och göra vinst. I samband med detta höjs de fysiska kraven på den arbetskraft som nu efterfrågas. Här skapas ett glapp för de individer som egentligen skulle ha platsat under Samhalls paraply. I stället för att paraplyet fungerar som en skyddande barriär och håller individer torrskodda och trygga kastas de skoningslöst ut i spöregnet och blir genomblöta och svikna.

När det gäller många av de individer som har drabbats av denna undanträngning har enskilda kommuner gjort insatser för att fånga upp de funktionsnedsatta. Det är allvarligt och oacceptabelt att individer som redan är så utsatta ska åsidosättas på det här sättet, och det får helt enkelt inte fortsätta så.

Herr ålderspresident! Regeringen ansvarar för styrningen av Sveriges myndigheter och statliga bolag. Socialdemokraterna, som har suttit i regeringsställning och ansvarat för Samhall under 31 av de 44 år som Samhall

har existerat, beställde 2016 en översyn av Samhall för att identifiera de problem man själv i allra högsta grad varit med och skapat. Socialdemokraterna har nämligen använt Samhall AB som en integrationsåtgärd.

Samarbetet och informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall har med all rätt ifrågasatts. Det är lite komplicerat – att komma i anställning hos Samhall går till så att Arbetsförmedlingen kodar en person som någon som bedöms uppfylla kriterierna för att anvisas till Samhall och erbjudas arbete. Det har dock visat sig att just kodningen är ett stort problem då de olika kodningarna är av för övergripande karaktär och inte visar vilka specifika behov som en särskild individ har. När Samhall tar emot en anvisad person vet de alltså inte exakt vad just den individen har för speciella behov.

När man hör detta är det inte speciellt svårt att förstå att verksamheten inte fungerar som det var tänkt. Den övergripande kodningen har tydligen även inneburit att det funnits utrymme för tolkning av kriterierna så att även språkförbistring och dålig utbildning kunnat utgöra grund för att anvisa utrikes födda till Samhall, trots att inget av det är en funktionsnedsättning, naturligtvis. Redan 2018 var mer än hälften av de anställda på Samhall utrikes födda.

Återigen är det den huvudlösa migrationspolitik som Sveriges styrning har ägnat sig åt sedan Samhall startade, och som har eskalerat det senaste decenniet, som är boven i dramat. En helt okontrollerad invandring har ju skapat problem inom de flesta – för att inte säga alla – områden i Sverige. Det största problemet har kanske varit frågan var vi ska göra av alla nytillkomna invånare som inte själva klarar av att skaffa en egen försörjning. Och ja, en av lösningarna på detta gigantiska problem har alltså varit att placera dem på Samhall.

Herr ålderspresident! Det som år 1980 började med en viktig och alldeles nödvändig samhällsinsats utvecklades alltså med tiden till något helt annat – bland annat en vinstdrivande integrationsåtgärd. Men det är så vi är vana att se sossarnas styrning av vårt land: Först raserar och förstör de något, exempelvis Samhall, och när situationen blir helt ohållbar vill de titta på vad som egentligen gick fel – precis som att de själva står helt utan ansvar för detta. Precis som strutsar stoppar de huvudet i sanden tills stormen blåst över. Sedan vandrar de stolt vidare som om ingenting alls har hänt, och oftast skyller de dessutom sitt misslyckande på någon annan. Men tack och lov sitter inte Socialdemokraterna längre vid makten.

Kritiken mot Samhall AB och misstankar om att bolaget inte klarar av sitt uppdrag har eskalerat. Vi har uppmärksammat på detta bland annat genom att bristerna har offentliggjorts i programmet *Uppdrag granskning* och av de anställda själva. Tv-programmet, som sändes 2021, kunde visa att personer med funktionsnedsättning lämnats utanför statens vingar. Svidande kritik framfördes av flera anställda och chefer.

Sverigedemokraterna har länge påtalat att verksamheten är undermålig, och det var på tiden att verksamheten granskades ordentligt. Riksrevisionens resultat är också tydligt: Samhall uppfyller inte längre sitt samhällsuppdrag.

Herr ålderspresident! Riksrevisionens rapport har alltså bekräftat att delar av Samhalls verksamhet har brister och är i behov av förändring. Granskningen visar precis det som mitt parti sedan länge har uppmärksammat. Detta har resulterat i att regeringen nu gör en ordentlig översyn av

Prot. 2023/24:77
29 februari

*Riksrevisionens
rapport om Samhalls
samhällsuppdrag*

bolaget, vilket Sverigedemokraterna såklart välkomnar. Vi nöjer oss därför med att förutsätta att översynen resulterar i att regeringen vidtar de åtgärder som behövs för att få ordning på Samhall, och Sverigedemokraterna kommer att driva på i frågan. Det är vi skyldiga alla de individer som genom åren har lämnats utanför.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag till beslut men vill uppmärksamma herr ålderspresidenten på att Sverigedemokraterna har ett särskilt yttrande i ärendet.

Anf. 156 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Det var spännande att lyssna på det här anförandet efter att faktiskt ha läst ärendet. Vi diskuterar nu den granskning där Riksrevisionen bland annat säger att man ser att Arbetsförmedlingen i huvudsak anvisar personer ur rätt målgrupp till Samhall, och det var ju inte riktigt den bilden man fick av anförandet.

Som vanligt när sverigedemokrater står i talarstolen är precis allt invandringens fel. Man kan lasta dålig integration för allt och skylla på de människor som finns i verksamheten snarare än titta på det som Riksrevisionen faktiskt säger, nämligen att det handlar om styrningen, bolagsformen och andra saker. Ledamoten kanske har läst en helt egen granskning – vad vet jag? Men jag kan i alla fall konstatera att det inte kom fram mycket från den här granskningen i anförandet.

Anf. 157 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Patrik Lundqvist för frågan.

Jag skyller inte alls på människor som har invandrat till vårt land; jag skyller på Socialdemokraterna.

I opposition har Socialdemokraterna visst alla svar och alla lösningar på allehanda problem. Men när Socialdemokraterna sitter vid makten finns inte svaren och lösningarna. Det är helt enkelt inte trovärdigt. Under åtta år satt den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen vid makten utan att lyckas åtgärda någonting alls som hade behövt åtgärdas på Samhall. Däremot förvärrade man problemen.

Jag tycker att detta är olyckligt, och jag tycker att Socialdemokraterna faktiskt är skyldiga de personer som har lämnats utanför en ursäkt. Det handlar om personer som har lämnats utan någon hjälp från staten över huvud taget trots att det var meningen att de skulle få hjälp. I stället har enskilda kommuner fått gå in och hjälpa dessa personer till sysselsättning och en meningsfull vardag.

Anf. 158 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Återigen: Det är stora påhopp men inte särskilt mycket substans. Var hittar ledamoten dessa idéer om att Samhall skulle ha fungerat som ett integrationsprojekt och att den tidigare regeringen skulle ha genomfört någonting sådant under sina åtta år? Det där är ju taget ur luften. Det är rent hittepå, men det är ändå där någonstans som ledamoten landar i sitt resonemang.

Vidare verkar det som att Samhall skulle vara det enda instrument som finns för att ge människor en vettig sysselsättning och en plats på svensk arbetsmarknad. Så är det ju inte. Kommunerna har också ett ansvar, och det finns andra instanser som riktar sig till olika människor. Samhall har i

uppdrag att ge *en* grupp människor möjlighet att få en plats på svensk arbetsmarknad – ett stöd och ett utvecklande arbete – men inte alla.

Detta kan man ha synpunkter på; man kanske kan tycka att Samhall borde ha i uppdrag att hjälpa precis alla som behöver stöd och hjälp. Men så har det ju aldrig varit, och jag tror inte att den nuvarande regeringen kommer att landa där heller, oavsett vad Sverigedemokraterna tycker.

Något integrationsprojekt är Samhall faktiskt inte heller.
(Applåder)

Anf. 159 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är tydligt att jag och ledamoten inte är överens i frågan.

Jag är i alla fall glad att denna regering, som tillträdde i slutet av 2022 och alltså inte har haft åtta år på sig att åtgärda någonting, redan nu gör en ordentlig genomlysning av Samhall. Jag känner stort förtroende för det, och jag är glad att man vidtar denna åtgärd.

Ledamoten och jag kanske är lite olika. Jag väljer att se verkligheten. Jag har suttit i arbetsmarknadsutskottet och lyssnat på dragningar från Arbetsförmedlingen och Samhall otaliga gånger. Där har man tydligt berättat hur det går till exempelvis när det gäller kodningen från Arbetsförmedlingen och att problemen med språkförbistring var så stora att detta blev ett av kriterierna för att bli anvisad till Samhall.

Det var också så allvarligt och illa att anställda på Arbetsförmedlingen själva agerade som något slags psykologer och ställde diagnos på dem som skulle arbeta. Det är ju inte riktigt så det ska fungera. Det kunde ta ett halvår innan man lyckades komma fram till vad som var problemet, och då hade personen redan arbetat ett halvår på Samhall.

Det var ju inte riktigt så det var tänkt. När man kommer till Arbetsförmedlingen har man ofta en färdig diagnos som kanske visar att man behöver bli anvisad till Samhall för att få ett arbete och en meningsfull vardag.

Anf. 160 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr ålderspresident! Riksrevisionen har riktat svidande kritik mot Samhall och regeringen för styrningen av bolaget. Jag skulle dock vilja börja i den andra ändan och prata lite om vad som är bra med Samhalls verksamhet.

Samhall ger människor en plats på arbetsmarknaden där det annars inte självklart hade funnits en. Det betyder mycket för många och allt för en del. Människor som skadat sig eller fötts med en funktionsnedsättning och som har nedsatt arbetsförmåga får på Samhall en chans att arbeta och utvecklas på sina villkor och efter sina behov samtidigt som de bidrar och är en del av svensk arbetsmarknad.

Samhall visar att du har något att ge, oavsett vem du är, om bara arbetslivet och samhället ger de rätta förutsättningarna. På Samhall får människor en chans att på den reguljära arbetsmarknaden – i öppen konkurrens – visa och bevisa att de kan bidra, och de får stöd för att kunna gå vidare till andra företag om det är möjligt.

Samhall är jämlikhet, delaktighet och solidaritet förpackat i ett bolag. Det är en del av det finaste vårt samhälle har – den del där vi tar vara på varandra och tar hand om varandra, där vi låter människor växa, ge vad de kan och ta ansvar efter sina förutsättningar och där vi låter människor göra

sin plikt och kräva sin rätt till försörjning och delaktighet. Samhall är helt enkelt en plats där möjligheter, hopp och framtidstro skapas för människor.

Så borde det i alla fall vara. Det kanske låter lite högrävande, herr ålderspresident, och det kanske inte stämmer i alla lägen. Men detta är målet med verksamheten – den finns där för människorna som behöver den.

Det är dock inte bara det Samhall som jag beskrev som existerar – i så fall hade vi ju knappast varit här i kväll, herr ålderspresident. Då hade Riksrevisionens rapport, som vi utgår från i dag, inte sett ut som den gör, och vi hade inte haft anledning att debattera den.

Riksrevisionen konstaterar att det har varit för mycket fokus på den marknadsmässiga utvecklingen av Samhall och för lite fokus på de individer som Samhall finns till för. Människor får inte det stöd och den anpassning som de skulle behöva i tillräckligt stor utsträckning.

Riksrevisionen pekar framför allt ut två saker som problematiska, herr ålderspresident. Den ena är bolagsformen. Samhall är organiserat som ett aktiebolag, och med detta kommer krav på vinst som är överordnade det mesta. Den andra är merkostnadsersättningen, som inte har följt den ekonomiska utvecklingen. Eftersom den har stått still har den i stället varit en del i att tvinga Samhall till att öka andra intäkter och genomföra besparingar.

Mot den bakgrunden är det ganska anmärkningsvärt att regeringen väljer att se över allt annat runt styrningen av bolaget men slår fast att Samhall även fortsättningsvis ska vara ett statligt bolag och att man i sin analys lyfter fram att det för att råda bot på Samhalls problem krävs ökade intäkter och större affärsmässighet.

Nog för att regeringen har aviserat att merkostnadsersättningen ska höjas, vilket naturligtvis är bra, att utredningen ska överväga ökad individualisering och att flera andra delar ska utredas, men det duger inte. De problem som Riksrevisionen lyfter fram nu är tyvärr inte heller den nyhet som de borde vara. Vi hörde tidigare att man har gjort utredningar förr, vilket stämmer, och att detta har framkommit även då.

Utöver de två stora frågorna – organisationsformen och merkostnadsersättningen – finns det fler problem som har lyfts fram flera gånger, bland annat bolagets omvandling från att ha basen i egen produktion i egna verkstäder till att i dag framför allt vara ett tjänsteföretag som levererar exempelvis städning till andra.

Det stöd som finns har minskat, och arbetsgrupperna har blivit större och större. Antalet tjänstemän som finns för stöd och ledning har mer än halverats trots att arbetsstyrkan på Samhall är lika stor i dag som tidigare.

De arbeten som erbjuds uppfyller inte kraven på att vara utvecklande. Begränsningen av de områden Samhall verkar inom gör också att alla som enligt sambandsuppdraget skulle anvisas till Samhall inte kan få den möjligheten, för det finns inte arbeten på Samhall.

Dessa problem har som sagt varit kända under ganska lång tid, men det politiska intresset har varit rätt litet. Andra frågor har gått före. Ibland har det kanske varit rätt – prioriteringar måste trots allt alltid göras, och allt kan inte göras samtidigt. Men när det nu genomförs en utredning av styrningen och flera av dessa delar – anvisning, stödinsatser, målgrupp och så vidare – ingår är det orimligt att regeringen sätter gränsen för vad som ska utredas vid just organisationsformen.

Herr ålderspresident! Jag är inte helt övertygad om att det är fel att driva Samhall i denna form, men det finns flera anledningar till att det kan behöva tittas på. Riksrevisionen lyfter också fram detta i sin rapport.

Det finns även anledningar att fortsätta ha det som i dag. Det finns till exempel en meningsfullhet i att man är anställd i ett aktiebolag som spelar enligt samma regler som andra. Men om individerna inte får prioritera sin utveckling och sina möjligheter att gå vidare i tillräckligt stor utsträckning, och om det beror på detta, måste man ändå kunna titta på den frågan.

Riksrevisionen är väldigt tydlig med att man ser organisationsformen som ett av de stora problemen. Då är det väldigt svårt att acceptera regeringens begränsningar i en i övrigt ganska bra utredning, herr ålderspresident.

Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 161 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för anförandet!

Jag var lite snabb med att trycka på knappen för replik när ledamoten började tala om bolagsform, något som han sedan utvecklade. Jag blev ganska förvånad. Jag har ändå uppfattat att det har varit Socialdemokraternas politik under lång tid att driva Samhall vidare i bolagsform.

Själv är jag mer tveksam till om staten ska leka företag när den ändå inte gör det på samma villkor. Dock kan jag konstatera att när jag har varit ute och besökt Samhalls företag och anställda där har jag sett att bolagsformen uppskattats väldigt mycket av dem.

Nu fortsatte ledamoten att utveckla resonemanget, och jag var lite snabb att trycka på knappen. Skulle ledamoten kunna tänka sig att fortsätta resonemanget? Är det ledamotens funderingar, eller har Socialdemokraterna ändrat åsikt om formen som Samhall ska drivas i?

Anf. 162 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan!

Jag har inte landat i någon speciell form, och det har heller inte partiet. Vår uppfattning är att när Riksrevisionen säger som den gör behöver man ta det på allvar. Det är vad vi vill att man gör.

Därmed är inte sagt att utredningen kommer att visa att det måste ske en förändring av organisationsformen. Men man behöver titta på det och se om det finns alternativ som skulle kunna vara bättre. Man måste åtminstone visa på de alternativ som finns så att man kan välja efter det och se till att det drivs på bästa sätt för alla.

Man kan också tänka sig en mängd andra saker. Nu spekulerar jag fritt enligt mitt eget huvud. Man kanske behåller Samhall så som det är och justerar lite i andra delar efter vad som kommer fram i utredningen. Man kanske också skapar en ny verksamhet som passar för andra målgrupper och som kan ge dem en liknande plats på svensk arbetsmarknad fast i en annan organisationsform som passar bättre för vissa individer.

Där spekulerar jag helt fritt enligt mitt eget huvud, och jag vet inte om jag har mina kamrater med mig. Jag hoppas naturligtvis det, men det är en annan fråga än den vi diskuterar i dag.

Anf. 163 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Patrik Lundqvist, för svaret!

Jag tyckte att det var ett bra förtydligande om att ni inte har landat i någonting. Samtidigt är det från vårt håll viktigt att säga att ni tidigare hårt har hävdad att ni står bakom bolagsformen.

Jag har varit mer tveksam utifrån att staten inte ska driva bolag för att göra det som andra kan utföra. Det blir lite som att leka företag.

Jag tycker att ledamoten utvecklade det bra. Jag ser fram emot resultatet av den utredning som ligger på bordet. Det ska bli intressant att se vad man kommer fram till.

Anf. 164 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag har egentligen inte någonting att säga om det. Tack för frågan och den lilla pratstunden här! Jag ska inte ta mer tid av kvällen för alla.

Anf. 165 SAILA QUICKLUND (M):

Herr ålderspresident! Jag inleder med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Tack – så måste jag uttrycka mig gällande Samhall och beslutet att vår regering nu gör en grundlig översyn av Samhalls mycket viktiga uppdrag. Under denna förra mandatperioden lämnades även två tillkännagivanden till den förra regeringen där vi påtalade det stora behovet av en översyn av Samhalls verksamhet. Det är således glädjande att det nu äntligen sker.

Samhall AB är ett statligt bolag med samhällsuppdraget att producera efterfrågade varor och tjänster och genom det skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Riksrevisionen framhåller i sin granskning att Samhall visserligen är en arbetsmarknadspolitisk insats men samtidigt också ett affärsdrivande bolag som lyder under samma lagar och regelverk som andra statliga aktiebolag.

Flera statliga utredningar och granskningar, däribland av Riksrevisionen, har pekat på en målkonflikt i Samhalls uppdrag att bedriva verksamhet på marknadens villkor och samtidigt utforma verksamheten efter de anställdas förutsättningar och behov. Mot bakgrund av återkommande kritik och påvisande av brister i verksamheten – vi kommer inte minst ihåg SVT:s *Uppdrag granskning* – ansåg Riksrevisionen att det fanns ytterligare skäl att återigen granska just Samhall.

Riksrevisionen har ställt följande frågor: Är Samhalls arbete med att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt sina anställda ändamålsenligt utformat? Är Arbetsförmedlingens arbete med att anvisa arbetssökande till Samhall ändamålsenligt utformat? Styr regeringen Samhall så att samhällsuppdraget kan säkerställas?

När det gäller frågan om huruvida Samhalls arbete med att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt sina anställda är ändamålsenligt utformat gör Riksrevisionen den sammanfattande bedömningen att Samhall erbjuder meningsfullt arbete men att det brister när det gäller att se till att arbetet är utvecklande för de anställda.

Samhalls koncentration av kunduppdrag till vissa branscher och yrkesroller och bolagets bemanning ger inte förutsättningar att möta anställdas behov av anpassningar, uppföljning och stöd. Riksrevisionen konstaterar bland annat att Samhalls personalledande chefer är få och att personalomsättningen bland tjänstemännen är hög.

När det gäller frågan om huruvida Arbetsförmedlingens arbete med att anvisa arbetssökande till Samhall är ändamålsenligt utformat gör Riksrevisionen den sammanfattande bedömningen att Arbetsförmedlingen i stort anvisar från den avsedda målgruppen till Samhall. Nästan samtliga har en dokumenterad funktionsnedsättning och tillhör också de grupper som är prioriterade för anställning hos Samhall.

Granskningen visar dock att det finns flera utmaningar i Arbetsförmedlingens anvisningsprocess, vilket till stor del beror på myndighetens nya digitala och ärendebaserade arbetssätt. Enligt Riksrevisionen finns det även utmaningar i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall. Det gäller inte minst informationsutbytet.

När det gäller frågan om regeringens styrning av Samhall gör Riksrevisionen den sammanfattande bedömningen att styrningen har varit för ensidig och i för liten utsträckning styrt mot det samlade samhällsuppdraget. Enligt Riksrevisionen har tidigare och nuvarande regeringars styrning främst varit inriktad på bolagets volym och ekonomiska mål och fokuserat för lite på de delar av samhällsuppdraget som handlar om hur bolaget arbetar med att stödja och utveckla de anställda.

Sammantaget leder Riksrevisionens iakttagelser till bedömningen att såväl regeringars styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga. Riksrevisionens övergripande slutsats blir därför att Samhall inte uppfyller hela sitt samhällsuppdrag.

Vad uttrycker regeringen gällande Riksrevisionens skrivelse? Regeringen välkomnar självklart Riksrevisionens granskning. I sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser hänvisar regeringen till att det under de 30 år som har gått sedan Samhall ombildades till aktiebolag har skett påtagliga förändringar av såväl Samhalls verksamhet och förutsättningar som målgruppens behov. Detta, tillsammans med de brister som framgår av både Riksrevisionens rapport och tidigare utredningar, ger enligt regeringen anledning att överväga om det finns behov av förändringar i den samlade styrningen av bolaget.

När det gäller regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser anför regeringen att den nu avser att göra en grundlig översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Beslut om detta fattades den 1 januari 2024, och översynen ska redovisas senast den 24 mars 2025.

Jag vill kort nämna vilka delar man ska utreda. En kartläggning kommer att utföras av målgrupp och stödbehov. Man kommer att analysera om Samhall erbjuder meningsfulla och utvecklande arbeten. Man kommer att se över anvisning, urval, ytterligare stöd, om detta behövs, idéburna organisationers roller liksom transparens och kontroll, alltså merkostnadsersättningen. Statens samlade styrning ska också granskas.

Avslutningsvis vill jag också framhålla att även jag ser fram emot att ta del av regeringens översyn.

Anf. 166 CICZIE WEIDBY (V):

Herr ålderspresident! Jag inleder med att yrka bifall till reservation 4.

Samhall har sedan starten 1980 spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättningar. Genom Samhall har de fått en anställning, ett sammanhang och en egen försörjning. Under de senaste 20 åren har dock Samhall verkligen förändrats i grunden, från ett statligt bolag med socialt ansvar till ett bemanningsföretag som verkar enligt marknadens principer. Tillverkning av varor har i hög grad ersatts av produktion av tjänster som städning, tvätt och fastighetsskötsel. Krav på lönsamhet, kundfokus och affärsmässighet har införts, och allt högre krav ställs på de anställda. Samhalls huvuduppdrag, att skapa utvecklande jobb åt personer med funktionsnedsättning och på så sätt ge dem en plats på den ordinarie arbetsmarknaden, tycks helt ha gått förlorat.

Det är Arbetsförmedlingen som anvisar personer till anställning hos Samhall. Majoriteten har en så kallad anställning för skyddat arbete. Personer som till följd av en funktionsnedsättning inte är aktuella för något annat arbete och som har behov som inte kan tillgodoses genom andra insatser får anvisas till skyddat arbete.

Enligt en rapport från Arbetsförmedlingen uppger dock fyra av tio arbetsförmedlare att det inte är de personer som har störst behov av insatsen som får anställning genom skyddat arbete hos Samhall. Det har också under lång tid framförts kritik om att Samhalls verksamhet inte är anpassad efter målgruppens förutsättningar. Ett flertal granskningar har dessutom visat på omfattande brister i arbetsmiljö och arbetsvillkor med höga sjuktal och många olycksfall som följd.

Herr ålderspresident! Enligt Riksrevisionen brister Samhall i att ge anpassade och utvecklande arbeten till sina anställda. Den övergripande slutsatsen är därför att Samhall faktiskt inte uppfyller hela sitt samhällsuppdrag. Detta beror, enligt Riksrevisionen, framför allt på att regeringens styrning har varit väldigt starkt fokuserad på bolagets affärsmässighet och ekonomiska utveckling. För lite uppmärksamhet har ägnats åt kvaliteten på den sysselsättning som erbjuds. Även Samhalls interna styrning och organisation har varit alltför inriktad mot affärsmässighet.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utreda vilken organisationsform som bäst uppfyller riksdagens mål med verksamheten. Utredningen bör utgå från att det fortsatt ska vara en statlig aktör som ansvarar för och genomför uppdraget att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt personer med funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen anvisar.

Herr ålderspresident! Vänsterpartiet har under lång tid kritiserat Samhalls utveckling. Vi menar att grundproblemet är kravet på affärsmässighet. Det driver upp tempot, höjer kraven på de anställda och sällar bort dem som inte håller måttet. Vi anser helt krasst att kravet på affärsmässighet måste bort, för det går inte att förena med grunduppdraget.

I debatten om Samhall har det till och med framförts krav om att bolaget ska avvecklas. Vänsterpartiet delar inte den uppfattningen. Vi anser tvärtom att Samhall bör utvecklas. Det finns goda möjligheter att just utveckla Samhall i rätt riktning, så att verksamheten fungerar för den målgrupp som den skapades för. Utvecklingen av Samhall bör givetvis ske i nära samarbete med funktionsrättsrörelsen, som företräder just Samhalls målgrupp.

Funktionsrätt Sverige har presenterat ett antal förslag på hur Samhall bör utvecklas. De förslagen sammanfaller som av en händelse väldigt väl med Vänsterpartiets uppfattning. Jag ska nu lyfta fram några av dem.

Man bör öka inflytandet och delaktigheten för dem som Samhalls verksamhet är till för. Man bör ge funktionsrättsrörelsen samt experter och forskare inom arbetsliv och funktionsnedsättning representation i Samhalls styrelse.

Man bör avskaffa eller åtminstone sänka kravet på affärsmässighet för verksamheten och ge Samhall ett tydligt uppdrag och förutsättningar att bredda sin verksamhet så att syftet att ta emot och ge stöd till personer som står allra längst från arbetsmarknaden verkligen kan uppfyllas.

Man borde också ändra ägardirektiven, så att ursprungsuppdraget att vara ”grindvakten mot förtidspension” förstärks och den ursprungliga målgruppen får adekvat arbetslivsinriktad rehabilitering.

Man bör också genomföra kompetensutvecklingsinsatser inom funktionsrättsområdet för samtliga chefer inom Samhall, och man borde förstås involvera funktionsrättsrörelsen i detta uppdrag. Man bör också stärka den introduktionsutbildning som riktas till varje ny medarbetare på Samhall.

Herr ålderspresident! Nyligen tillsatte regeringen en utredning som ska se över Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Det är väldigt bra. Jag noterar dock att regeringen inte ger utredningen i uppdrag att utreda Samhalls organisationsform och därmed inte heller vinstkravet, trots att detta var en tydlig rekommendation från Riksrevisionen. Enligt regeringens direktiv ska Samhall, verkar det som, även fortsättningsvis vara ett statligt bolag med krav på lönsamhet.

För Vänsterpartiet är det uppenbart att just organisationsformen är grundproblemet. Att regeringen väljer att inte utreda detta är anmärkningsvärt men inte särskilt förvånande. Det verkar som om det för högern är viktigare att leka affär med ett statligt bolag än att bidra till en värdig och utvecklande arbetsmarknad för personer med funktionsnedsättning.

Anf. 167 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr ålderspresident! Jag satt i riksdagen 1998–2002, och även då diskuterade vi Samhalls problem med effektivitet, meningsfulla arbetsplatser, illojal konkurrens och undanrängningseffekter.

Nu har det gått drygt 20 år sedan jag för första gången satt i riksdagen, och nu har det kommit ännu en revisionsrapport. Där säger Riksrevisionens bland annat att Samhall inte uppfyller hela sitt samhällsuppdrag och att regeringen och Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga.

Riksrevisionen konstaterar att Samhall brister när det gäller att ge utvecklande arbeten till sina anställda, att Samhall inte organiserar sin verksamhet på ett sådant sätt att de arbeten som erbjuds kan sägas vara utvecklande eller möta de anställdas behov samt att bolaget inte arbetar systematiskt med att följa upp de anställdas yrkesmässiga utveckling.

Riksrevisionen påpekar att det har gått drygt 30 år sedan Samhall ombildades till aktiebolag, att Samhall har utretts flera gånger sedan dess samt att flera av de brister som Riksrevisionen nu har identifierat har uppmärksamats även av tidigare utredningar och således varit kända under lång tid.

Herr ålderspresident! Det är förödande kritik som Riksrevisionen riktar mot Samhall. Tyvärr är det inte heller första gången som man riktar denna kritik.

Herr ålderspresident! Vi som företräder regeringen och Tidösamarbetet delar Riksrevisionens uppfattning. Regeringen har därför tagit initiativ till en utredning som ska göra en grundlig översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar.

Utredningen ska bland annat

- kartlägga Samhalls målgrupp
- analysera om Samhalls verksamhet erbjuder meningsfulla och utvecklande arbeten
- analysera de processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till urval, anvisning och anställning hos Samhall
- analysera om det finns behov av ytterligare stödinsatser för individen före, vid sidan av eller som en del av en anställning hos Samhall och om idéburna aktörer kan spela en större roll i detta avseende
- analysera transparensen i hur Samhall använder den statliga merkostnadsersättningen
- vid behov lämna förslag till förändringar av statens samlade styrning av Samhalls verksamhet.

Herr ålderspresident! Enligt min mening är det bra att regeringen tar tag i Samhall och ser över hur man kan styra upp denna verksamhet. Som kristdemokrat önskar jag dock att vi kan få till ett bredare samtal om hur vi ska arbeta för att personer med nedsatt arbetsförmåga får ett jobb och kommer in i samhället.

Arbete handlar inte bara om samhällsnytta; arbete är också en del av vårt välbefinnande. Alla människor har behov av att känna sig behövda. Det är därför viktigt att arbetet också är relevant och att det finns förutsättningar att utvecklas på arbetsplatsen.

Själva idén med Samhall är att staten tar ett ansvar och ger enskilda personer möjlighet att få ett jobb. Det är en god idé, men den kan också bli exkluderande. I dag vinner Samhall upphandlingar hos andra bolag där Samhalls personal jobbar tillsammans med ordinarie personal fast med andra arbetskläder, vilket visar att man inte är en del av den ordinarie personalen. Även om vi alla menar väl leder detta ändå till en form av exkludering som vi borde försöka att undvika. I många fall hade troligtvis dessa bolag också kunnat anställa denna personal själva om det funnits andra förutsättningar för detta.

Herr ålderspresident! Några av oss besökte Japan för en tid sedan. Där arbetar man med dessa frågor på ett annat sätt. Där finns ett lagkrav på att företag med mer än 100 anställda ska anställa minst 2 procent med någon form av nedsatt arbetsförmåga, vilket gör att dessa personer blir en del av det ordinarie företaget.

I Sverige arbetar vi även med olika former av lönebidrag. Enligt min uppfattning borde fler kunna få stöd via lönebidrag. Lönebidraget har den fördelen att den enskilde kommer in i en gemenskap. Tyvärr är det ofta rätt krångligt för arbetsgivaren, och dagens modell innebär att man i prak-

tiken måste prata ned den enskilda personens utveckling om man ska få behålla den ersättning man får från staten. Dagens regler är också väldigt rigida.

När vi ser över Samhall bör vi också ställa oss frågan om det finns andra sätt att underlätta för dem med nedsatt arbetsförmåga att komma in på arbetsmarknaden och bli en del av den gemenskap som finns på en arbetsplats. Jag är därför glad över att vi har fått med att utredningen ska analysera hur transparensen i och kontrollen av hur Samhall använder den statliga merkostnadsersättningen kan utvecklas. Detta inbegriper att överväga för- och nackdelar med en mer individbaserad ersättningsmodell, exempelvis lönebidrag.

Herr ålderspresident! Vi kristdemokrater driver på för att stärka sociala företag och idéburna aktörer. Dessa är otroligt viktiga som ett alternativ till Samhall och måste kunna konkurrera med Samhall på lika villkor, men så är inte fallet i dag. Att Samhall får mer stöd per månad och anställd än vad ett socialt företag kan få via lönebidragssystemet får effekten att de sociala företagen trängs undan från en del marknader – exempelvis inom städ, där det blir oerhört svårt att konkurrera med Samhall. Det är glädjande att det i utredningsdirektiven finns med att utredaren ska titta på just detta och hur idéburna aktörer kan spela en större roll.

Herr ålderspresident! Samhall får 6,6 miljarder per år, och i budgeten 2024 gjorde regeringen ytterligare ett tillskott på 1 miljard kronor. Tillskottet gjordes för att lösa bolagets kortsiktiga ekonomiska utmaningar i väntan på en översyn. Samhall har, trots en omfattande budget, betydande ekonomiska problem på grund av stora kostnadsökningar i kombination med vikande efterfrågan på bolagets tjänster.

Samhall har alltså en budget på 7,6 miljarder – det är väldigt mycket pengar. När vi nu utreder Samhall borde vi även ställa oss frågan om vi hade kunnat få ut mer av dessa pengar via andra företag, civilsamhället och andra stödformer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet, samtidigt som jag hoppas att vi kommer att fortsätta samtala om hur vi kan underlätta för alla som har extra behov att komma in på arbetsmarknaden och på så sätt få en möjlighet att bli en del av arbetsgemenskapen.

(Applåder)

Anf. 168 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Herr talman! Jag vill starta med att yrka bifall till utskottets förslag.

Alla som kan jobba ska jobba. Det är ett mantra som hörts från talarstolen här i kammaren från de flesta partier. Vi borde också lägga till att alla som vill jobba ska hjälpas till ett jobb utifrån sina förutsättningar, och där spelar Samhall en stor roll.

När jag var på Samhall i Lund träffade jag Niklas. Han hade som jobb att förpacka små miniatyrflaskor av den skånska drycken Absolut Vodka – ni vet de där paketen med olika kryddsättningar som man kan prova på midsommar och som tillverkats av spannmål som odlats på de skånska fälten.

När jag frågade Niklas vad som var bäst med hans jobb nämnde han snabbt fikarummet, arbetskompisarna och att han cyklade till sin arbetsplats på morgonen.

När jag pratade med arbetsgivaren berättade han att medarbetarna från Samhall inte bara löste en arbetsuppgift utan också tillförde ett högre värde på arbetsplatsen, ett större syfte och ett samhällsengagemang för övrig personal som alla var väldigt stolta över.

Niklas har många arbetskolloror med samma upplevelse av Samhall. Det ska vi vara stolta över och inte glömma i diskussionen om allt som inte fungerar.

Under de drygt 30 år som har gått sedan Samhall ombildades till aktiebolag har stora förändringar skett i Samhalls verksamhet och förutsättningar. Även behoven hos de personer som kan komma i fråga för anställning hos Samhall har förändrats.

Herr talman! Det finns en stor grupp av arbetssökande som av olika anledningar inte kan få en anställning på Samhall. Då måste Samhall ändras, eller så måste det finnas andra alternativ. Framför allt måste våra stora myndighetskolosser orka göra individuella lösningar och skräddarsy stöd för varje individ oavsett arbetshinder. Alla ska kunna delta på arbetsmarknaden. Så skapar vi frihet för de mest ofria.

Det statliga bolaget Samhall behöver bli bättre på att erbjuda meningsfulla och utvecklande arbeten till funktionsnedsatta. Det har vi sett i åtskilliga rapporter genom åren. Styrningen måste bli bättre, vi måste nå rätt målgrupper och vi måste förändra Arbetsförmedlingens och Samhalls processer för snabbare och bättre tillsättning av tjänster. Det ska analyseras om det finns behov av ytterligare stödinsatser för individen före, vid sidan av eller som en del av anställningen hos Samhall och om idéburna aktörer kan spela en större roll i detta avseende.

Just idéburna aktörer kan spela en stor roll. Det är långt ifrån alla funktionshindrade som fungerar i Samhalls större, kollektivistiska lösning. De sociala företagen kan erbjuda individuella lösningar, och där måste också finnas vettiga stödsystem.

Det är bra att vår regering tar problemen på allvar. Det är problem som har diskuterats under flera mandatperioder och oavsett styrning i regeringen. Nu gör man en grundlig översyn och har tillsatt den största utredningen sedan Samhall bildades i sin nuvarande form. Och det ska ske under ledning av en alldeles utmärkt särskild utredare. Jag ser mycket fram emot resultatet, som kommer att redovisas under 2025. Jag hoppas att vi kan jobba vidare med det.

(Applåder)

Anf. 169 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Debatten handlar om Samhall, men egentligen handlar den om människor. Vi ska ge var och en möjlighet att utifrån sina förmågor och kunskaper ha en meningsfull tillvaro. Utgångspunkten är att alla som kan ska ha en sysselsättning. Det är bra för samhället, och det är bra för individen.

När vi pratar om dem som står en bit ifrån arbetsmarknaden spelar kommuner, regioner, det privata näringslivet och civilsamhället en stor och viktig roll. Men staten behöver också ta sitt ansvar. Här är Samhall en viktig spelare.

Jag uppskattar den stora enighet som ändå finns i politiken och i utskottet om att staten via Samhall i dag inte gör sitt yttersta för att fler ska få en bra och meningsfull sysselsättning. Som politiker i opposition är det

såklart ofta enkelt att säga att allt är dåligt. Men det är det faktiskt inte. Det är mycket bra att regeringen har tillsatt en utredning om Samhall, dessutom med en kompetent utredare i spetsen.

Utredningen har flera viktiga uppdrag. Det vill jag verkligen betona. Dock har vi i Centerpartiet en anmärkning. När det gäller utgångspunkten för den tillsatta utredningen delar vi inte regeringens bedömning att statens samlade styrning är tillräckligt bra. Regeringen tycker att Samhall även fortsättningsvis ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion och erbjudande av efterfrågade varor och tjänster.

För Centerpartiet är det uppenbart att organisationsformen, det vill säga aktiebolag med avkastningskrav, är ett grundproblem. Riksrevisionen gör samma bedömning. Vi anser därför att regeringen bör se till att uppdraget för den nyligen tillsatta utredningen av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar i enlighet med Riksrevisionens rekommendation också innefattar vilken organisationsform som bäst uppfyller målet för Samhall.

I dag konkurrerar Samhall med företagare som kämpar och vänder och vrider på varenda krona. Det är inte rimligt att staten ska konkurrera ut aktörer som vill etablera sig inom exempelvis lokalvård. Att Samhall presar priser genom upphandlingar och tar över orimligt stora marknadsandelar är ett problem som regeringen bör prioritera att lösa inom ramen för utredningen.

Herr talman! Slutligen vill jag yrka bifall till reservation nummer 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 februari

2023/24:562 Fritidskortet

av *Azadeh Rojhan* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:563 Register över föreningar

av *Azadeh Rojhan* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:564 Register över hushållens tillgångar och skulder

av *Mathias Tegnér* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:565 Museers krisplaner

av *Lawen Redar* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:566 Förebyggande och hälsofrämjande insatser för folkhälsan

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

Prot. 2023/24:77

29 februari

*Riksrevisionens
rapport om Samhalls
sambandsuppdrag*

Prot. 2023/24:77
29 februari

2023/24:567 Utredning om modersmålsundervisning
av *Lawen Redar* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:568 Regelverket för angiven yrkesgrupp
av *Åsa Eriksson* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:569 Sjöfartsverkets organisation
av *Mattias Ottosson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:570 Åtgärder mot dödsolyckor på arbetsplatser
av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 februari

2023/24:666 Krav på återbruk vid rivningslov
av *Christofer Bergenblock* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:667 Bedrägerier kring gravskötsel
av *Ola Möller* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2023/24:668 EKN:s landpolicier
av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:669 En svensk ambassad i Uzbekistan
av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:670 Friluftslivets infrastruktur
av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:671 Biståndet till UNRWA
av *Jamal El-Haj* (-)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:672 Studentföreningarnas rätt att använda utbildningslokaler

av *Paula Örn* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:673 Utredning om en sammanhållen gejmingspolitik
av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:674 Ändringar i paketresedirektivet
av *Anne-Li Sjölund* (C)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 februari

2023/24:616 Förbud mot appar

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:621 Åtgärder mot köp av sexuell tjänst

av *Sara Gille* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:618 Livsmedelsstrategin

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:623 Teckenspråksutbildning för föräldrar till hörselskadade och döva barn

av *Jessica Rodén* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:628 Förlusten av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets digitala diarium

av *Dzenan Cisija* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:624 Arbetslivskriminalitet i transportbranschen

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:625 Myggbekämpning

av *Samuel Gonzalez Westling* (V)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:627 Hälsoundersökning för placerade i samhällsvård

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:630 Bekämpning av stenmård

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:631 Barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:632 Rätt till studiemedel för studier vid flygakademi

av *Gunilla Svantorp* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:635 Lagstiftning som håller kvar kvinnor i våldsamma relationer

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:648 Våldsutsatta barn som inte bor på skyddade boenden

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:649 Umgänge vid risk för våld
av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:633 Gårdsförsäljning
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:634 Gårdsförsäljning av destillerade drycker
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:636 Tidsbegränsad gårdsförsäljning
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:637 Potentiella begränsningar av gårdsförsäljning
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:638 Statliga bolags lobbyism
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:644 Skatteverkets implementering av egna inriktningsdokument
av *Laila Naraghi* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:645 Diskrimineringslagen och dess tillämpning
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:646 Regeringsföreträdares aktieinnehav
av *Andrea Andersson Tay* (V)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:643 Kartläggning av statens företagsfrämjande
av *Tobias Andersson* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:641 LNG-terminal längs det västsvenska gasnätet
av *Tobias Andersson* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:642 Risktagande i statliga bolag
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:639 Svensk Kraftreserv
av *Tobias Andersson* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:650 Utvinning av fossil energi
av *Tobias Andersson* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:640 Brister i Sametingets verksamhet
av *Tobias Andersson* (SD)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:647 AP-fonderna och Ryssland
av *Joakim Sandell* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

Sammanträdet leddes
av ålderspresidenten från dess början till ajourneringen kl. 13.55,
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 115 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Morgan Johansson därefter till och
med § 8 anf. 152 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Jan Ericson därefter till och med § 10
anf. 167 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktagromemorior	2
§ 5 Arbetskraftsinvandring	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU11	2
Anf. 1 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	2
Anf. 2 TONY HADDOU (V) replik	6
Anf. 3 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	7
Anf. 4 TONY HADDOU (V) replik	7
Anf. 5 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	8
Anf. 6 JONNY CATO (C) replik	8
Anf. 7 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	9
Anf. 8 JONNY CATO (C) replik	9
Anf. 9 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	10
Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	10
Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	11
Anf. 12 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	11
Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	12
Anf. 14 ZARA LEGHISSA (S).....	12
Anf. 15 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	13
Anf. 16 ZARA LEGHISSA (S) replik	14
Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	14
Anf. 18 ZARA LEGHISSA (S) replik	15
Anf. 19 TONY HADDOU (V) replik	15
Anf. 20 ZARA LEGHISSA (S) replik	16
Anf. 21 TONY HADDOU (V) replik	16
Anf. 22 ZARA LEGHISSA (S) replik	17
Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	17
Anf. 24 ZARA LEGHISSA (S) replik	17
Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	18
Anf. 26 ZARA LEGHISSA (S) replik	18
Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	18
Anf. 28 ZARA LEGHISSA (S) replik	19
Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	19
Anf. 30 ZARA LEGHISSA (S) replik	20
Anf. 31 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	20
Anf. 32 ZARA LEGHISSA (S) replik	21
Anf. 33 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	21
Anf. 34 ZARA LEGHISSA (S) replik	21
Anf. 35 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	22
Anf. 36 TONY HADDOU (V) replik	25
Anf. 37 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	25
Anf. 38 TONY HADDOU (V) replik	26
Anf. 39 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	26
Anf. 40 JONNY CATO (C) replik	27
Anf. 41 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	27

Anf. 42 JONNY CATO (C) replik	28
Anf. 43 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	28
Anf. 44 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	29
Anf. 45 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	29
Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	30
Anf. 47 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	30
(forts. § 7).....	30
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 6 Statsministerns frågestund.....	31
<i>Uppsägningar i sjukvården.....</i>	<i>31</i>
Anf. 48 MIKAEL DAMBERG (S).....	31
Anf. 49 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	31
Anf. 50 MIKAEL DAMBERG (S).....	32
Anf. 51 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	32
<i>EU-förbudet mot nya förbränningsmotorer.....</i>	<i>32</i>
Anf. 52 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	32
Anf. 53 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	33
Anf. 54 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	33
Anf. 55 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	33
<i>Varsel i vården.....</i>	<i>34</i>
Anf. 56 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	34
Anf. 57 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	34
Anf. 58 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	35
Anf. 59 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	35
<i>Höjd åldersgräns för A-traktor.....</i>	<i>35</i>
Anf. 60 MUHARREM DEMIROK (C).....	35
Anf. 61 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	36
Anf. 62 MUHARREM DEMIROK (C).....	36
Anf. 63 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	37
<i>Eldupphör i Gaza och sanktioner mot israeliska bosättare.....</i>	<i>37</i>
Anf. 64 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	37
Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	37
Anf. 66 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	38
Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	38
<i>Sveriges Natoanslutning.....</i>	<i>39</i>
Anf. 68 HANS WALLMARK (M).....	39
Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	39
<i>Ändring av könstillhörighetslagen.....</i>	<i>39</i>
Anf. 70 HANS EKLIND (KD).....	39
Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	40
<i>En nationell samordnare mot antisemitism.....</i>	<i>40</i>
Anf. 72 GULAN AVCI (L).....	40
Anf. 73 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	40
<i>Regeringens plan för att nå klimatmålen.....</i>	<i>41</i>
Anf. 74 MATILDA ERNKRANS (S).....	41
Anf. 75 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	41
<i>Välfärdsfusk och en ny könstillhörighetslag.....</i>	<i>41</i>
Anf. 76 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	41
Anf. 77 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	42

<i>Situationen i Gaza</i>	42
Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V)	42
Anf. 79 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	42
<i>Statsministerns löfte om vården</i>	43
Anf. 80 MONA SMEDMAN (C).....	43
Anf. 81 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	43
<i>Stopp för import av rysk fossilgas</i>	43
Anf. 82 JACOB RISBERG (MP).....	43
Anf. 83 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	44
<i>Effekterna av desinformation och infiltration på försvarsförmågan</i>	44
Anf. 84 JAN ERICSON (M)	44
Anf. 85 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	44
<i>Familjens betydelse för barns uppväxt</i>	45
Anf. 86 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	45
Anf. 87 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	45
<i>Statsministerns uttalande om vården</i>	45
Anf. 88 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	45
Anf. 89 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	46
<i>Utlökalisering av asylprocessen</i>	46
Anf. 90 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	46
Anf. 91 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	46
<i>Resurser till regionerna</i>	46
Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V)	46
Anf. 93 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	47
<i>Arbetsmarknadsprövning</i>	47
Anf. 94 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	47
Anf. 95 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	47
<i>Stöd till regionerna</i>	48
Anf. 96 JANINE ALM ERICSON (MP)	48
Anf. 97 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	48
<i>Gängkriminalitet och nedskärningar i kommunerna</i>	49
Anf. 98 PAULA ÖRN (S).....	49
Anf. 99 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	49
§ 7 (forts. från § 5) Arbetskraftsinvandring (forts. SfU11)	49
Anf. 100 TONY HADDOU (V).....	49
Anf. 101 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	52
Anf. 102 TONY HADDOU (V) replik	53
Anf. 103 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	53
Anf. 104 TONY HADDOU (V) replik	54
Anf. 105 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	54
Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	56
Anf. 107 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	57
Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	57
Anf. 109 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	58
Anf. 110 JONNY CATO (C) replik	58
Anf. 111 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	59
Anf. 112 JONNY CATO (C) replik	59
Anf. 113 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	59
Anf. 114 JONNY CATO (C)	60
Anf. 115 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	63

Anf. 116	JONNY CATO (C) replik	63
Anf. 117	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	64
Anf. 118	JONNY CATO (C) replik	64
Anf. 119	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	65
Anf. 120	JONNY CATO (C) replik	65
Anf. 121	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	66
Anf. 122	JONNY CATO (C) replik	66
Anf. 123	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	67
Anf. 124	JONNY CATO (C) replik	67
Anf. 125	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	68
Anf. 126	JONNY CATO (C) replik	68
Anf. 127	MAURICIO ROJAS (L)	69
Anf. 128	ANNIKA HIRVONEN (MP).....	71
Anf. 129	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	73
Anf. 130	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	73
Anf. 131	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	74
Anf. 132	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	74
Anf. 133	MAURICIO ROJAS (L) replik	75
Anf. 134	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	75
Anf. 135	MAURICIO ROJAS (L) replik	76
Anf. 136	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	76
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.).....	76
§ 8	Trafiksäkerhet.....	77
	Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU7	77
Anf. 137	ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	77
Anf. 138	CARINA ÖDEBRINK (S)	79
Anf. 139	THOMAS MORELL (SD) replik.....	81
Anf. 140	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	81
Anf. 141	THOMAS MORELL (SD) replik.....	82
Anf. 142	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	82
Anf. 143	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	82
Anf. 144	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	83
Anf. 145	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	83
Anf. 146	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	84
Anf. 147	THOMAS MORELL (SD).....	84
Anf. 148	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	86
Anf. 149	THOMAS MORELL (SD) replik.....	86
Anf. 150	CARINA ÖDEBRINK (S) replik.....	87
Anf. 151	THOMAS MORELL (SD) replik.....	87
Anf. 152	HELENA GELLERMAN (L)	87
Anf. 153	ANDERS ÅDAHL (C).....	90
Anf. 154	MAGNUS JACOBSSON (KD)	93
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.).....	93
§ 9	Behöriga myndigheter enligt EU:s förordning om en gemensam digital ingång	94
	Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU8	94
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.).....	94
§ 10	Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag	94
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU4.....	94

Anf. 155 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD).....	94
Anf. 156 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	96
Anf. 157 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD) replik	96
Anf. 158 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	96
Anf. 159 ANN-CHRISTINE FROHM UTTERSTEDT (SD) replik	97
Anf. 160 PATRIK LUNDQVIST (S).....	97
Anf. 161 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik.....	99
Anf. 162 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	99
Anf. 163 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik.....	100
Anf. 164 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	100
Anf. 165 SAILA QUICKLUND (M)	100
Anf. 166 CICZIE WEIDBY (V)	102
Anf. 167 MAGNUS JACOBSSON (KD)	103
Anf. 168 CAMILLA MÅRTENSEN (L)	105
Anf. 169 ANDERS ÅDAHL (C)	106
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)	107
§ 11 Anmälan om interpellationer	107
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	108
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	109
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 19.14.	111